S. Mehedinți

ȘCOALA POPORULUI

PATRU CUVÂNTĂRI

PENTRU

EFORIILE ȘCOLARE, ȘCOLILE PREGĂTITOARE ȘI SEMINARIILE-NORMALE

CU ADAOSUL LEGII EFORIILOR ȘCOLARE ȘI A ȘCOALELOR PREGĂTITOARE ȘI SEMINARIILOR NORMALE.

BUCUREȘTI

EDITURA TIPOGRAFIEI «CONVORBIRI LITERARE»
17, — Strada Câmpineanu, — 17
1918

www.digibuc.ro

S. Mehedinți

ȘCOALA POPORULUI

PATRU CUVÂNTĂRI

PENTRU

EFORIILE ȘCOLARE, ȘCOLILE PREGĂTITOARE ȘI SEMINARIILE-NORMALE

BUCUREȘTI

EDITURA TIPOGRAFIEI «CONVORBIRI LITERARE»

17, — Strada Câmpineanu, — 17

1918

www.digibuc.ro

PREFAȚĂ

Legile de care e vorba aci au fost votate de unanimitatea Camerei și a Senatului. Ele reprezentau așa dar voința publică, în măsura în care cugetul mulțimii poate fi exprimat în Corpurile legiuitoare.

Totuși, e cu putință ca ideia dela care au pornit aceste legi menite a ridică «școala poporului», să nu fie destul de lămurită în cugetul tuturor celor chemați a le aplică.

De aceea, mi s'a părut că n'ar fi de prisos tipărirea la un loc a cuvântărilor privitoare la reforma învățământului, cu toate că, după hotărîrea Parlamentului, ele au fost tipărite și afișate în toate comunele.

www.digibuc.ro

PENTRU EFORIILE COMUNALE

DISCURS ROSTIT IN ŞEDINŢA CAMEREI DELA 11 IULIE 1918, DE D-L S. MEHEDINTI, MINISTRUL INSTRUCŢIUNII ŞI AL CULTELOR

Domnule Prezident,
Domnilor Deputaţi,

De ce ma temeam n'am scăpat. *(Ilaritate).* Mă temeam că i se va atribui acestei legi o intenţie de fiscalitate. Şi iată, unii domni deputaţi au exprimat bănuiala că actuala lipsă de bani a Statului ar fi punctul de plecare al proectului de faţă.

Din cele ce vor urma sper totuşi să vă convingeţi că gândul acestei legi e destul de vechiu în preocupările celui ce are onoarea să vă vorbească, iar punctul de plecare e de un ordin cu mult mai general.

Domnilor Deputaţi,

Am ascultat cu cea mai mare luare aminte toate observările asupra proectului de lege pus înaintea Domniilor Voastre, căci aveam, mărturisesc, şi oarecare interes personal.

Din ziua neuitată, când Capitala ţării a căzut în mâna armatelor străine, mereu m'am tot întrebat: oare când se vor arăta semne că sufletul nostru a simţit îndestul urmările catastrofei şi că suntem hotărîţi a începe, însfârşit, o viaţă nouă?

www.digibuc.ro

Cel dintâiu semn în această direcţie a fost pentru mine unanimitatea şi avântul cu care toţi oamenii de onoare au cerut stabilirea răspunderilor pentru îngenunchiarea Statului. Când capul guvernului a arătat întregei ţări cumpenele justiţiei şi a afirmat că de aci înainte greutatea pedepselor trebue să cadă nu numai asupra celor mici, ci şi asupra celor mari — oricine ar fi aceia, — am simţit cu toţii fiorul unei adevărate înnoiri sufleteşti. *(Aplauze).*

E drept, că gestul acesta priveşte deocamdată numai pe alţii, pe cei cari au târât Statul — nu în războiu, căci acela e al nostru al tuturor — ci în dezastrul războiului. Când am văzut însă că, în mijlocul sărăciei de azi, reprezentanţii naţiunii primesc cu mare grabă o lege, care îi obligă la jertfe pentru ridicarea şcoalei ţăranilor, mi-am zis pentru întâiaşi dată cu toată siguranţa: Slavă ţie, Doamne! Un gând nou şi o simţire nouă stăpâneşte de aci înainte sufletul poporului nostru. *(Aplauze prelungite).*

Parlamentul acesta e, în adevăr, vrednic de a fi numit Parlamentul restaurării naţionale. (*Aplauze îndelung repetate*).

(D-l Cuza întrerupe).

Recunoaşteţi, d-le Cuza, că un Parlament, în care sunt atâţi mari proprietari, când vine să-şi impună singur dări pentru ajutarea ţăranimii, desigur că merită numele de Parlamentul regenerării naţionale. *(Aplauze prelungite).*

O voce: Şi al pocăinţii.

D-l *S. Mehedinţi*, ministrul cultelor şi al instrucţiunei: Evident, şi al pocăinţii, căci numai printr'o reală pocăinţă se pot îndrepta greşelile, fie ele individuale, fie ale naţiunilor. Deaceea, mulţumind tuturor pentru bunăvoinţa cu care proectul acesta a fost întâmpinat, cred că am dreptul să relev din capul locului împrejurarea că, pe când alte Camere s'au adunat ca să vorbească, cele de azi se adună să faptuiască, începând chiar cu fixarea propriilor lor jertfe.

Căci, de ce e vorba, d-lor deputaţi?

E vorba de jertfa noastră a tuturor, pentru a înlatura o stare a învăţamântului public care nu mai poate fi tolerată o clipă, fără sa primejduiasca însuşi viitorul acestui popor.

Mai întâiu, în ce priveşte clădirile şcolare, cu toate cheltuelile din trecut, noi abia ajunseşem, înainte de razboi, să avem

www.digibuc.ro

jumătate din şcoli în stare cum se cade. Vă închipuiţi în ce hal se află acum clădirile, după doi ani de furtună. In zona luptelor, le-am văzut cu ochii mei: nu se mai cunoaşte nici locul unde a fost şcoala. Toată cărămida, până la temelie, a fost scoasă şi dusă în tranşeie. Iar în alte părţi, unde nu le-au ruinat luptele, le-a prăpădit pe încetul ocupaţia militară. Aşa că ne-ar trebui zeci de milioane ca să le reparăm şi să punem la loc zestrea şcolară risipită.

In ce priveşte numarul învăţătorilor, e destul să vă spun că înainte de mobilizare aveam abia o treime din numărul necesar învaţamântului rural. Iar azi, Dumnezeu ştie câţi vor mai fi în viaţă! — Cât despre calitatea suplinitorilor (aproape 2000) nu mai zic nimic. Unii dintre ei sunt baetani cu câte 2—3 clase de gimnaziu, ori fete cu 2—3 clase profesionale, pentru cari şcoala înseamnă doar o leafă şi un adapost vremelnic. Habar n'au aceşti rătaciţi ai vieţii ce-o fi aceea pedagogie...

Insfârşit, dacă lasăm la o parte clădirea şi profesorii şi ne coborîm la elevi, nici nu gasesc cuvântul potrivit, care să vă spună toată grozăvia situaţiei noastre. Din tot copilaretul ţării (1.040.000), abía vre-o 30,000 isprăvesc clasele primare; ceilalţi îndrugă doar o clasă-două, iar peste 300.000 nici nu calcă pragul şcolii!

Hotarît: nu suntem departe de adevăr, dacă vom afirma că învăţământul nostru rural aproape nu există.

Voci: Aşa este! Aşa este!...

D-l *S. Mehedinţi,* ministru al instrucţiunii şi al cultelor: E grozav lucru să te gândeşti că am jertfit atât de puţin pentru şcoală, când pentru alte cheltueli dănţuiau în ţara asta de analfabeţi, sute şi sute de milioane!

După zilele amare ale invaziei, cel dintâiu cuvânt care ni s'a aruncat în faţă de străini, a fost tocmai acesta: popor de analfabeţi!

E dureros de mărturisit, dar trebue să avem curajul de a privi odată realitatea în faţă, iar realitatea e aceasta: din punctul de vedere al îngrijirii de copiii satelor, România e aproape cea din urmă dintre ţările Europei... Dacă poporul românesc s'ar ridica într'o bună zi şi, ca un mare judecător, ne-ar întreba:

www.digibuc.ro

D-lor, cari aţi facut atâtea budgete şi ne-aţi pus atâtea dări, ce-aţi făcut de 50 de ani încoace cu jertfele mele? Cum de s'au putut ridica unii dintre vecinii mei din starea de robie la mare belşug de şcoli, iar pe mine m'aţi lăsat în atâta părăginire? Fost-am eu, popor român, mai slab la minte decât vecinii? Fost-am mai puţin iubitor de lumină? Ori fost-am mai puţin gata de jertfa decât alţii?

Nu ştiu, zău, d-lor deputaţi, ce-am putea răspunde. Nimeni însă în ţara aceasta nu cred sa aiba curajul a se lăudà cu isprăvile la care am ajuns în cultivarea poporului nostru — mai ales al celui dela sate.

Acestea sunt faptele. Aceasta e realitatea dureroasă, pe care. dacă n'am simţi-o nici acuma îndestul, de geaba v'aţi adunat d-voastră pe acele scaune, iar noi, miniştrii pe această bancă,

Zadarnice ar fi toate mesagiile, toate proclamaţiile şi toate făgăduelile, dacă, eşind de aici, n'am putea duce poporului care ne aşteaptă afară, chezăşia cinstită, că Parlamentul e hotârît sa nu-şi depuna mandatul, până nu va lua toate măsurile spre completa regenerare a ţării. *(Aplauze).*

D-lor, îmi pare că văd oarecare mişcare între d-nii deputaţi din opoziţie. Dar n'aş vrea o singură clipă să fie interpretate cuvintele acestea ca manifestarea unei vulgare dorinţi de a sta la putere...

D-l *A. C. Cuza:* Aprobăm...

D-l *S. Mehedinţi,* ministru de culte şi instrucţiune: Imi pare bine că ne aprobaţi, căci este un fapt ştiut de toată lumea: Noi n'am dorit o singură clipă să venim la guvern. Din contra, am căutat cu îndârjire să depărtăm de buzele noastre paharul amărăciunii la care capul Statului ne îmbiase. Căci ce eram noi de vina, să venim pe urma pârjolului lăsat de alţii *(aplauze prelungite)* sa legăm ranele făcute de alţii şi să ascultăm tânguirile cari trebuiau la urechea altora să ajungă? *(Aplauze vii).* Dar, fiindca am primit aceasta cumplită sarcina, ar fi nebunie sau laşitate să lăsam cârma din mână înainte de a duce până la sfârşit opera de care ţara are nevoie. *(Aplauze).*

Intrebarea cea mare e: pe ce cai trebue să mergem, pentru a ocoli greşelile din trecut?

www.digibuc.ro

D-lor deputaţi, eroarea cea mare a generaţiei trecute — şi aci ating nu numai o chestie de pedagogie, ci şi una politică — a fost romantismul.

Sub titlul de romantici, cuprind toată ceata imitatorilor dela 1848, cari socoteau că toate câte sboară la Paris se pot mânca şi la Bucureşti. *(Aplauze).* Intorşi din străinătate, cum zicea bietul Eminescu, cu un beţişor de promenadă şi o eftină filosofie de bulevard, acei reformatori au ticluit într'o singură noapte o Constituţie după reţetele din Apus. Din cele dintâiu pagini, fericiţii traducători au şi norocit ţara cu două mari daruri: învăţamântul obligator şi gratuit!..

De bună seama, ochii lor străluceau de bucurie. Obligator! Se poate născocire mai minunată?

Sărmane Lazăr, Eliad, Asaki, Veniamin şi alţii, cari vă necajeati cu şcoli prin tinda bisericei, ori cu câteva «colegii» pe la Sf. Sava şi aiurea! Neajutaţi la minte ce eraţi!... Cum voiaţi voi sa luminaţi poporul cu nişte şcoli în cari venea numai cine voia?

Alta era calea mântuirii. Şi, ca în toate născocirile geniale, adevărul era aproape de vârful nasului: era destul să pui în Constituţie că învaţământul e *obligator* şi apoi să poftească Românii sa nu înveţe carte, când Constituţia îi obligă!...

Şi nu numai atât. Tot în Constituţie mai stă încă un cuvânt tot aşa de mirific: gratuitatea. Iar asta era şi mai minunat, caci mai eftin decât degeaba... nici că se poate... *(Ilaritate).*

Domnilor deputaţi! Văd că e greu să-şi stăpânească cineva râsul. Dar, dacă priveşti mai deaproape îţi vine mai de grabă să plângi, căci comedie mai bufonă decât aceasta, nu s'a jucat încă în viaţa nici unui popor.

Obligator? Dar ce poate fi obligator pentru un om, dacă simţul obligaţiei nu porneşte din adâncul sufletului, ci e ceva exterior, ca eticheta pusă pe un borcan?

Şi gratuit..! Dar e ceva gratuit pe lumea asta? Iată, trei patrimi din faţa pământului sunt acoperite cu apă. Cu toate acestea, nici apă nu poţi bea gratuit, dacă n'ai curăţat isvorul, n'ai pus un şipot, n'ai aşezat o cişmea şi nu-ţi osteneşti capul, plecându-te să bei... Este oare ceva de pomană în natură?

Nimic, niciodată şi nicăeri.

www.digibuc.ro

Atâta ai, cât munceşti; atâta dobândeşti, cât jertfeşti. Iată ce n'au priceput romanticii noştri de acum 50 de ani. Ba — ceeace a fost şi mai rău — după romanticii politici, au venit pedagogii romantici, adăugând şi ei alte formule dătătoare de speranţe.

— Dacă poporul românesc nu învaţă carte, pricina e că nu întrebuinţăm treptele formale...

Hai câţiva ani de sgomot pentru treptele formale.

— Dacă frecventarea e slabă, pricina stă acolo că n'am aplicat împărţirea pe divizii...

Hai câţiva ani cu moda diviziilor.

— Dacă totuşi rezultatele şcoalei primare sunt slabe, cauza stă în lipsă de regulamente...

Hai atunci cu o ploaie de regulamente şi circulări... cu periscolaritate, extrascolaritate şi ale blagomanii cari dau naivilor iluzia că cuvântul poate ţine loc de rezultate.— Doar răposatul Rică Venturianu dacă a mai avut o încredere atât de mare în efectul vorbelor, cum au avut romanticii politici şi pedagogii romantici în efectul formelor şi formulelor...

Iar rezultatul e cel pe care îl vedeţi şi care ne dogoreşte obrazul în faţa tuturor neamurilor pământului: Popor de analfabeţi!

D-lor deputaţi, e cazul să ne apucăm cu amândouă mâinile de cap, cum făcea bunul nostru tovarăş, David Şerpeanu, când vorbea la discuţia pentru Adresă, şi să ne întrebam:

Cum de-am rămas noi atâta vreme într'o aşa de jalnica stare? Şi de unde să începem opera de ajutor şi de îndreptare?

Inainte de a vă spune părerea mea, să-mi daţi voie sa va pun înainte câteva fapte. Căci ceeace urmăresc în acest moment nu e votul d-voastră, ci vreau chiar sufletul d-voastră. Vreau ca fiecare, eşind de aici, să rămâna pentru totdeauna cu inima legată de ideia acestei legi, până ce munca noastră comună o va duce la realizare. Vreau colaborarea tuturor, nu numai a reprezentanţilor partidului conservator, ci a tuturor celor cari ma asculta.— Legea aceasta care mă preocupă de atâta vreme, nu o consider ca o opera personală şi nici măcar de partid, ci ca o munca de ispăşire a unei întregi generaţii pocăite, care se înfioară de greşelile trecutului şi vrea să rupa definitiv cu ele. *(Aplauze).* Conceputa, discutată şi rediscutata de atâtea ori cu colegii mei din Bucu-

www.digibuc.ro

reşti, în lunga claustrare în care am trăit sub ocupaţia străină, evident ea nu putea fi o lege de vanitate, ci o lege în care să vibreze suferinţa poporului nostru, înfruntat de gazetele streine cari ne puseseră înainte analfabetismul.

Aşa dar, să vă prezint câteva fapte, pentru ca să pipaiţi singuri rana şi să dibuiţi mai uşor leacul.

D-lor deputaţi, există o parte a neamului nostru unde nu se pomenesc analfabeţi de loc. Pe acolo, poporul românesc, în ce priveşte ştiinţa de carte, e aproape la acelaş nivel cu Elveţienii, Suedezii, Danezii... şi alte naţii mici la număr, dar mari printr'o viaţă de o democraţie în adevăr reală.

E poporul aromân din Peninsula Balcanică. Risipiţi peste munţi şi prin văi, mutându-se de primăvara până iarna în urma turmelor, ei sunt toţi ştiutori de carte; iar ca puritate de obiceiuri şi destoinicie la meserii, negoţ şi alte îndemânari ale vieţii, ei stau de bună seamă în fruntea întregului nostru neam.

Ce contrast isbitor! Noi — cu sate statornice, aşezate în mijlocul unor lanuri bogate de grâu şi porumb, pe dealuri cu podgorii îmbelşugate, şi pe munţi cu bogaţii californice... şi totuşi abia ajungem la 4 absolvenţi pe cap de învăţător! Iar ei, între munţi saraci, sub stăpânire duşmănoasă şi în veşnica lupta cu strainii, ei sunt toţi ştiutori de carte!

Cum se poate una ca asta?

Cred că nimeni dintre Domniile Voastre nu veţi zăbovi la hipoteza că înalta pedagogie a Statului turcesc a ridicat atât de sus pe fraţii noştri din Balcani... Aiurea trebue sa fie pricina.

Dar să mai pun înainte încă o pildă. Priviţi la Românii de peste munţi. Ba, nu. Mai bine să nu mai privim... Amăraciunea e prea mare. Situaţia lor e prea nenorocită acum...

D-l *A. C. Cuza:* Eu n'o cred, d-le ministru.

D-l *D. Pătrăşcanu:* Noi o credem şi o ştim.

D-l *S. Mehedinţi,* ministrul Instrucţiunii şi al Cultelor: Nu vreau să fac, d-le Cuza, profeţii asupra zilei de mâine; dar azi— azi ştiu pozitiv că starea fraţilor noştri e nu se poate mai amara. Ei sunt acum în abis, faţă de vremurile dinainte de razboi. Ce şcoli! Ce biserici! Ce spor de viaţă materială şi culturală...!

www.digibuc.ro

Şi totuşi n'aveau ca noi neatârnare de Stat şi bugete bogate; n'aveau nici Constituţie cu obligativitate şi gratuitate. Cu toate acestea au putut ridica un popor de acelaş sânge, aceeaşi limbă şi aceleaşi datini ca noi, la o stare culturală vrednică de laudă.

Unde stă taina acestor deosebiri?

D-lor deputaţi, dacă logica mai slujeşte oamenilor la ceva (uneori, e drept, că nu slujeşte la nimic; dovadă cum am pregătit noi războiul): dacă judecata dreaptă mai e bună pentru îndrumarea vieţii popoarelor, apoi, atunci, deosebirea dintre Românii din regat şi alte parţi ale neamului nu poate sta decât în felul cum a fost concepută acolo şcoala. Nu se putea ajunge la deosebiri aât de mari în efecte, dacă n'ar fi fost deosebiri tot aşa de mari în cauze şi în principii.

Iar deosebirea e următoarea: Pe când şcoala noastra a fost o operă poliţienească, dincolo, peste munţi, ea a fost însăşi opera poporului, isvorâtă din propria sa jertfă şi iniţiativă.

Munca de colaborare i-a dus, unde i-a dus; şi îndrumarea unui geniu politic şi pedagogic — a marelui mitropolit Şaguna.

Aduceţi-vă aminte: Până la 1848, Românii din Transilvania şi Ungaria erau aproape la fel cu cei din principate. Se ridică atunci între ei măreaţa personalitate a lui Şaguna. Figură de voevod. Nu numai principe al bisericei, ci prinţ prin dreptul divin al unei naşteri fericite. Alături de Cuza, el este în veacul al XIX-lea un adevărat dătător de legi şi datini pentru poporul nostru.

Genialul cleric ia cârma oropsitului său neam, după revoluţia dela 1848 şi-i zice:

— Popor românesc! De geaba ai căpătat pământ, dacă n'ai minte destulă, ca să ştii cum să traeşti pe el. Iţi trebue deci numai decât biserică şi şcoală, cele două isvoare de învaţătură, fără de care nici un popor n'a ajuns până azi la nici o ispravă.

Şi, ca un realist ce era, Şaguna, spre deosebire de doctrinarii cu formule pariziene dela noi, a adăogat îndată un cuvânt plin de înţeles:

— Popor de iobagi! De geaba ţi-aş da eu şcoală şi biserică pe hârtie. Mai bine cladeşte-le tu singur cu munca mâinilor tale şi-ţi vor fi dragi şi le vei spori, cum sporeşte omul totdeauna

www.digibuc.ro

ceeace i se leagă strâns de suflet. Popor român, bizue-te deci numai pe munca ta.

Atâta preţueşte un neam, cât preţueşte munca lui efectivă. Virtutea nu se toarnă dintr'odată în capul cuiva, cum torni vinul cu pâlnia în clondir, ci se câştigă pe încetul, prin munca de toate zilele şi mai ales prin deprinderea cu jertfa.

Aşa a cugetat seriosul bărbat de Stat al Românilor de peste munţi, şi poporul l-a ascultat. Bogat şi sărac, au jertfit pentru biserică şi şcoală, până ce ajunseseră să aibă aproape tot atâtea şcoli câte avea nu de mult întregul regat românesc.

Ce dovedeşte asta?

Un singur lucru: că jertfa e nu numai un mijloc, ci e cel mai bun mijloc prin care poţi ajunge la ridicarea unui popor.

Iată, d-lor deputaţi, de unde a eşit ideia acestei legi. E însaşi experienţa poporului nostru care mi-a sugerat ideia acestui proiect de lege, în ziua când ne-am văzut încercuiţi în Capitala şi umiliţi în propria noastră casă.

Şi aci e punctul capital în care mă deosibesc de părerea d-lui Văgăunescu, care, criticând proectul de lege al eforiilor, ma îndemna să înlocuesc contribuţia de bunăvoie cu un impozit de caracter fiscal.

Nu, domnilor! Partea educativă a legii ar fi atunci cu totul spulberată. Inadins vreau să dau în primul rând nu Statului, ci satului, adică părinţilor, grija de şcoala comunală. Vreau să pun la temelia instrucţiei publice jertfa, fiindcă singură jertfa e cu adevărat educativa. Nu cer prin perceptor banul nimănui, ci dau tuturor ocazia să-şi înalţe sufletul până la grija de viitorul acestui neam. Şi sunt încredinţat, că ceeace n'a făcut îndestul Statul, va face acum satul. *(Aplauze îndelungate).*

E vremea ca centralizarea de care vorbia d-l Cuza...

D-l *A. C. Cuza:* Descentralizarea...

D-l *S. Mehedinţi*, ministrul cultelor şi instrucţiunei: E vremea ca centralizarea ale cărei roade păcătoase le-am văzut, să înceteze. Am cercat să ajutăm şcoala prin hârtiile galbene lipite de vătăşel pe uşa săteanului, şi n'am izbutit. Am cercat mai târziu cu foile albe ale jandarmului, şi iarăş n'am izbutit. Am cercat cu clădiri după tipicul Casei şcoalelor şi am ajuns la nişte cantoane urâ-

www.digibuc.ro

cioase, fără cerdac şi fără prispă, din care copiii nu pot eşi pe vreme de ploaie, ninsoare, ori când e noroiu, ci stau cu ceasurile înghesuiţi ca la carceră. In sfârşit, am cercat programe peste programe, circulări peste circulări, şi am turnat pe capul ţăranului alifii peste alifii, dar cartea tot nu s'a prins de sufletul lui.

Ei bine, e timpul să părăsim romantismul; şi pe cel politic al legilor de gratuitate şi obligativitate pe hârtie — şi pe cel pedagogic al formulelor — iarăş pe hârtie. După şcoala poliţienească, a silei, să intrăm în şcoala simpatică a colaborării tuturor spre binele tuturor. Metoda aceasta a mântuit pe alţii, începând cu fraţii noştri din alte ţinuturi, tot ea ne va scăpa şi pe noi din ruşinea în care am căzut. *(Aplauze prelungite).*

Să ne întoarcem deci cu faţa către săteni şi să le vorbim cinstit, dar lămurit:

— Oameni buni, cum vă veţi aşterne aşa veţi dormi. Dar eu, Stat, vreau să vă vă aşterneţi cât mai bine. Mai întâi, bade Ioane, să faci bine să-ţi trimiţi copilul la şcoală... Dai tu voie unui vecin să prăsească vulpi, lupi sau alte lighioane primejdioase în curtea şi gradina lui? Nu. Fiindcă te-ar sfâşia pe tine, ori pe copiii tăi...

Aşa şi eu — Stat, eu — eforie nu-ţi dau voie să creşti în gospodăria ta copii sălbatici şi nărăviţi, pe cari să-i păzesc apoi cu jandarmul. De aceea, grabnic cu el la şcoală, ca să nu dăm pacea pe gâlceavă...

Apoi, vezi şi de clădire, bade Ioane. Suflecă mânecile. Iată, eu, efor, mă pun alături la treabă. Până acuma ne încătuşa blestemul cela de plan care ne tundea pe toţi cu aceeaşi foarfecă. Acuma, slavă Domnului, noi, eforii satului, avem să chibzuim toate după nevoile locului. Dacă avem pădure aproape, facem clădirea de bârne; dacă e pământ bun de cărămidă, vom dura-o de zid. Dacă a rămas treaba la vălătuci, ori ceamur, nici acele nu-s de lepădat. Numai să fie încăpătoare şi sănătoasă casa unde se vor aduna copilaşii satului.

Dar atâta nu-i destul. De geaba ai clădire bună, dacă n'ai şi învăţător bun. Drept aceea, ia seama: îngrijeşte, cum stă scris la legea eforiei, de locuinţa învăţătorului şi de alte înlesniri ale vieţii lui de toate zilele, căci şi el este om; iar în schimb, la Sf.

www.digibuc.ro

Petre, d-l învăţător va da cu deamănuntul socoteală de cele ce-a facut, ca să răsplătească jertfele satului.

Nu uita că plata care venea până acum pentru învăţător cu poşta dela Bucureşti, cum veniseră şi obligativitatea şi gratuitatea, era ca un ban de haram. Unii învăţători puneau catalogul în saltar, monitorul pe catedră şi... p'aci ţi-e drumul: la cooperativă, la bancă, la afaceri şi unde îi mai poftea inima.— De acuma se schimbă lucrul:

— Domnule învăţător, fiindcă anul ăsta n'ai făcut nici o isprava cu copiii, iată, nici noi eforii nu mai putem cheltui un ban pentru şcoală. (Să vedem: îi mai dă mâna d-lui învăţător să se înfaţişeze la sfârşitul anului cu 4 absolvenţi?)

Iată, domnilor deputaţi, opera practică, nu romantică, pe care o faceţi posibilă prin legea eforiilor.

E mai întâi o lege democratică şi anume e cea dintâi încercare de a educa poporul spre exerciţiul real al vieţii constituţionale. Caci, cum l'am îndrumat noi pe plugar să se folosească de Constituţia pe care i-am hărăzit-o la 1866?

In două feluri: odată, cu ocazia alegerilor de primar — o furtună într'un pahar cu apă;... altădată, la alegerile de deputat, — un mic bâlciu cu ospăţ pe la hanuri, deamiază, iar uneori mai sub seară şi cu ceva păruială. *(Ilaritate)*.

Asta-i şcoala prin care am căutat să deprindem poporul nostru cu reprezentarea «voinţei şi demnităţii naţionale!» Şi apoi să ne mai mirăm că ţăranul a rămas cum a rămas?

Evident, a venit vremea să ne întoarcem cinstit, ca adevăraţi educatori, cu faţa către sate, şi să-i dăm poporului nostru ocazia de a merge pe propriile sale picioare. Iar legea eforiei îmi se pare cea dintâi mobilizare a ţărănimii spre larga reprezentare constituţională care ne aşteaptă. Eforia e instituţia care va inaugura marea ideie a descentralizării, pe care partidul conservator de atâta vreme a pus-o în programul său. *(Aplauze)*.

Dar, domnilor, în circumstanţele de faţă, legea eforiilor mai are şi o latură de politică naţională. Acordând satelor atâta libertate, noi dăm fraţilor de peste Prut şi de aiurea chezăşia că în viaţa lor culturală nu vor avea să sufere de jugul Bucureştilor, care ne-a obosit şi pe noi, cei de aci. Alături de arhiepiscopul pe

www.digibuc.ro

care l'am condus de curând la Chişnău, legea de faţă e cel dintâi pas către unirea deplină cu fraţii înstrăinaţi atâta vreme de noi. *(Aplauze îndelung repetate).*

Puteţi deci să o votaţi cu credinţa că împliniţi o operă de care nu vom roşi niciodată. Legea de faţă e un omagiu de încredere, pe care partidul conservator îl aduce poporului dela sate, spunându-i: Iată de ce ispravă te socotesc vrednic. *(Aplauze prelungite).*

Eu unul, nu mă turbur de loc de proorocirile funebre cu care ne îngrozea în discursul la Adresă un democrat, care ne îndemna să plecăm urechea spre a asculta clocotirea vulcanului. Nu ma tem. Când venim cu astfel de legi, încât chiar democraţii din extrema stângă le aprobă, iar opoziţia merge în acelaş pas cu guvernul, noi n'avem să ne sfiim de sgomotele falşe în cari deslusim şoapta unor oameni fără competinţă politică şi fără simţ naţional... *(Aplauze prelungite).*

D-l *Pătrăşcanu:* Cred că nu faceţi aluzie la d. Stere.

D-l *S. Mehedinţi*, ministrul cultelor şi instrucţiunii: Atmosfera acestei discuţii e prea senină, ca să mă ocup de persoane. Aci vorbesc de toţi aceia care nu cunosc hotarul între ideia de Stat şi agitaţia de cluburi de partid, — cum s'a întâmplat de multe ori în această ţară. De aceea, repet: noi n'avem nevoie să plecam urechea către pământ, ci ne uităm drept în faţa poporului dela sate şi-i spunem: te credem vrednic să mergi pe propriile tale picioare. Dovadă că un ţăran ca David Şerpeanu, care a părăsit, eri coarnele plugului, a putut ajunge raportor al acestei legi. *(Aplauze).* Dovadă apoi că alături de raportorul-ţăran stă şi un ministru care nu cunoaşte pentru sine nicio cinste mai mare, decât a fi şi a rămânea pentru totdeauna lângă ţărâna de care se simte legat. *(Aplauze îndelungate).*

E vremea, d-lor să sfârşesc. După felul cum aţi primit proectul de lege, menirea ei ni se pare deplin lămurită pentru orice om de bună credinţă.

E vorba să mântuim poporul nostru din paragina în care l-a ţinut până acum o falsă direcţie a învăţământului.

E vorba să aplicăm pentru întâiaşi dată o mare ideie de educaţie politică — descentralizarea şi înălţarea poporului prin

www.digibuc.ro

munca şi jertfele sale proprii. Votaţi-o deci cu toată inima şi fiţi bine încredinţaţi că aţi făcut operă în adevăr pozitivă.

Şi acum, încheind, mai am de adăogat un singur cuvânt pentru cei mai tineri din această Cameră.

Tineri colegi de viaţă parlamentară, fiţi fericiţi că munca voastră politică ajută inaugurarea unei epoce mai realiste în conducerea poporului român.

Noi, cari începem a încărunţi, avem îndărătul nostru amărăciuni cari nu se pot uita şi amintiri de cari ne e ruşine.

Noi am apucat în toiul ei domnia frazei în partidul liberal, iar în partidul conservator domnia intrigilor bizantine. Am văzut Parlamente conservatoare, în cari interesele ţării erau uneori uitate pentru mici interese de fracţiuni şi chiar de facţiuni. Nu mai departe decât în ajunul războiului, când România sta la răspântia destinelor sale, am văzut aventurieri politici cari, îmbrăcaţi în haina conservatismului şi a naţionalismului, puneau la index pe adevăraţii oameni de Stat, şi lăţeau demagogia pe toate cărările, sub toate formele. *(Aplauze îndelung repetate).*

Fiţi dar mândri că începeţi cariera voastră în zilele când partidul conservator are unitate deplină înnăuntru, şi, potrivit menirii sale, s'a întors hotărît cu faţa către sate. (*Aplauze*).

După cum în chestia externă, noi singuri am fost alături de simţul naţiunii, punând înainte politica înţeleaptă a posibilităţilor, iar nu a ideilor preconcepute, de asemenea şi în chestia internă, tot noi dovedim prin fapte că suntem alături de viaţa reală a poporului nostru.

Votaţi deci cu tot avântul tinereţii voastre această lege de emancipare a satelor, iar când veţi ajunge cu părul alb, vă veţi putea lăuda că, în zile grele pentru neamul românesc, aţi ajutat la detronarea romantismului politic, aţi răsturnat domnia frazei şi aţi contribuit la inaugurarea unei epoci cu adevărat nouă în viaţa poporului nostru. (*Aplauze îndelung repetate. Ovaţii*).

www.digibuc.ro

Şedinţa dela 27 Iulie 1918

D-l Ministru al Cultelor şi Instrucţiunei publice, S. Mehedinţi:

Domnule President şi Domnilor Senatori,

Obiecţiunile pe care onor. d-l Vasiliu le-a ridicat cu privire la raporturile acestui proiect de lege cu Constituţia, nu mă emoţionează prea mult. In consiliul de miniştri erau nu mai puţin de 3 jurişti; în Cameră, unde legea a fost primită cu unanimitate, erau de bună seamă peste 30. Prin urmare, deşi sunt profesor de geografie şi etnografie, sunt încredinţat că proiectul pe care am onoare a vi-l prezinta nu poate cuprinde nimica discutabil în latura aceasta. De altfel, când va veni desbaterea pe articole, vom avea ocazia să arătăm şi punctul de vedere al guvernului.

Până atunci, să privim legea numai în cadrul unei discuţii generale şi să-mi permiteţi să încep cu o parenteză.— Am întârziat până azi mai mult la Camera, fiind ocupat cu câteva proiecte de legi şi unele interpelări. Abia acum, spre sfârşitul sesiunei, pot să zăbovesc şi în această jumatate a corpului legiuitor. Şi mărturisesc, experienţa de faţa prezinta pentru mine un deosebit interes.

De multe ori, mă întrebam nedumerit: adica de ce nu ne-am mulţami şi noi cu o singură Camera, cum au unele state vecine?

Urmărind însă mai de aproape economia alcătuirii, amendării şi votarii unei legi în Cameră, mi-am dat seama că, chiar când un proiect e primit cu unanimitate, — cum s'a întâmplat cu cel de faţă — totuşi, reluarea discuţiei în alt corp legislativ poate descoperi aspecte noui în cuprinsul legii respective.

Dovadă, legea de care vorbim azi. A fost schiţată încă din Bucureşti, a fost discutată apoi într'o comisie foarte largă la minister; a fost reluată într'o adunare la care au participat un număr mare de parlamentari; a trecut în sfârşit prin Cameră şi, cu toate acestea, venind în faţa Senatului a putut căpăta unele adause şi precizări foarte preţioase, pentru care exprim din capul locului, toată recunoştinţa mea d-lor delegaţi care s'au ostenit cu ameliorarea legii.

Prin urmare, colaborarea celor două Camere mi se pare o

www.digibuc.ro

vădită garanţie pentru activitatea legislativă, şi relev acest lucru fiindcă în curând va veni Constituanta, în care problema aceasta constituţională va fi de o mare actualitate.

Acuma, închizând parenteza, să ne întoarcem la proectul prezintat Domniilor-Voastre.

D-lor Senatori, orice lege trebue să pornească dela o ideie lămurită şi să ducă spre un scop practic bine hotărît. Să-mi permiteţi deci să spun, chiar dela început puntul de plecare al legii de faţă şi ţinta spre care tinde.

Mai întâi, ideia de a organiza Eforiile şcolare n'a isvorât la mine din dorinţa de a mă vedea şi eu făuritor de legi. Căci ce ministru n'a putut ticlui o lege şi chiar duzini de legi în această ţară?

Nu. Puntul de plecare a fost starea în adevăr îngrijitoare a învăţământului dela sate şi cuvintele de ocară, pe care ni le-au adresat streinii la ocuparea Capitalel de către armatele de invazie. E destul să vă citez câteva cifre, ca să înţelegeţi toată grozăvia situaţiei noastre. In unele judeţe, aproape jumătate din numărul copiilor nici nu calcă pragul şcolii.

In Ilfov rămân afară din şcoală 41 %; în Buzău 43—44 %, în Teleorman 49 %, în Vlaşca şi Dolj 50 %!

In adevăr, ne arată lumea cu degetul. D-l Dr. Gerota, relevând această stare tristă a ţărănimei, a afirmat că proprietarii înadins au ţinut pe săteni fără ştiinţă de carte, ca să nu ştie cum să facă învoelile şi contractele de muncă!

Las deoparte faptul că contractele se încheie la primărie, iar tocmeala se face mai dinainte în lungi sfaturi şi ciorovăeli, dar mi-aşi permite să fac numai o întrebare: oare proprietarii au fost miniştri ai şcoalei în această ţară? (*Aplauze*).

Nu, D-le Doctor. Greşala nu poate fi a plugarilor mari, căci de-ai întreba pe un proprietar de moşie: vrei să ai la muncă ţărani deştepţi ori proşti? Vrei să ai vuneşti la arătură 100 de pluguri ţărăneşti ori numai 10? Vrei ca sătenii să învoiască pe imaşul tău 1000 de vite ori numai 100? Sunt sigur că nu e unul — ori cât ar fi de împeliţat la suflet şi mărginit la judecată — ca să nu vadă că e neasemănat mai folositor să aibă de-a face cu ţărani

www.digibuc.ro

deştepţi şi gospodari, iar nu cu cei nevoiaşi care n'au vite, n'au nici un cuprins şi stau ca frunza pe apă.

Şi tot aşa, proprietarul de păduri e bucuros să aibă printre sătenii săi pădurari buni, nu răi; cel cu herghelii, cirezi şi turme vrea ciobani, văcari şi argaţi buni, — cât s'ar putea mai buni şi chiar ştiutori de scris şi cetit.

Prin urmare, d-lor, ipoteza onor. senator al universităţii din Bucureşti nu mi se pare întemeiată. Adevărul e altul: întreaga noastră organizare şcolară a fost rău întocmită. Nu moşierii, ci noi cărturarii sântem de vină de felul cum a fost îndrumat învăţământul românesc. Şi anume, a fost de vină în deosebi imitarea organizării centraliste din Franţa.

De aceea, de aci trebue să pornim şi cu îndreptarea. In loc ca săteanul să mai aşteptepte arhitecţi dela minister, şi licitaţii şi poliloghia nesfârşită a rapoartelor, ca să ajungă la o clădire potrivită cu viaţa de sat, cum se potriveşte nuca în părete, cred că e mai cu minte să-l lăsăm să-şi spună şi el cuvîntul lui. Să şi-o facă singur, după puterile şi nevoile statului, potrivit cu obiceiurile fiecărui ţinut. Şi atunci, sunt sigur, în locul urâţeniilor cu care am hărăzit satele, îşi vor durà ţăranii şcoli gospodăreşti, cu prispă lată şi cu cerdac, să aibă unde să se adăpostească copii pe vreme de ploae sau ninsoare, — nu ca în şcolile croite după tipicul trimis din Bucureşti, lângă care nu se poate adăposti nici măcar o pisică. (*Ilaritate*).

De asemenea, în loc de a mai face raport pentru ori ce vânt care sparge geamurile ori sburleşte coperişul, şi-apoi să aştepte cu săptămânile ori cu lunile până soseşte înovirea şi banii dela minister, va fi el vrednic, satul, să îngrijască măcar de atâta lucru.

Şi tot aşa cu lemnele de încălzit, cu văruitul şi toată gospodăria şcoalei.

Iată, d-lor, idea foarte simplă, de unde a pornit proectul Eforiilor. Şi sunt încredinţat că, pe calea aceasta, şcoala rurală va fi de o mie de ori mai bine îngrijită decât azi.— De altfel, dovada e făcută. Nici n'au luat deplina fiinţă legală Eforiile, şi sunt judeţe unde n'a rămas un singur sat fără acest aşezământ.

De partea materială a şcoalelor, n'am deci nici o grijă.

www.digibuc.ro

D-l *V. Miclescu.* — Sunt perfect de acord cu d-voastră în această privire.

D-l *S. Mehedinți, ministrul instrucțiunei și al cultelor.* — Mă bucur de aprobarea d-voastră, căci tocmai aci e puntul central al reformei. In adevăr, paguba cea mare în organizarea școlilor noastre n'a fost numai că am risipit banii pe clădiri neroade, iar unele cu totul șubrede și vătămătoare vieții școlarilor, ci o pagubă și mai grozavă e că am risipit zadarnic chiar puterile sufletești ale poporului nostru.

Dovada ne isbește peste ochi: pe când Românii de peste munți iubesc școlile lor și jertfesc pentru ele de la bogat până la sărac, la noi nu numai săracii, dar uneori și țăranii bogați trimit copiii la școală numai de frica pedepsei.

Se poate o deosebire mai mare între două țări cu acelaș neam, aceiași limbă, aceiași credință și aceleași obiceiuri?

Intrebarea e cu atât mai îndreptățită cu cât pe la jumătatea veacului trecut, poporul nostru de peste munți era aproape în aceași stare culturală, ca și cel de dincoace de munți.

Ce s'a întâmplat, de-a apucat pe căi atât de deosebite?

D-lor, niciodată omul nu păcătuește cu fapta, până ce n'a pacătuit mai întâi cu gândul. Așa și aci. Marea greșală a generației trecute a fost la noi o greșală de concepție politică. In mijlocul evenimentelor dela 1848, au eșit în fruntea neamului nostru dincolo și dincoace de munți oameni de școale politice deosebite.

In Principate, am avut parte în epoca noastră de înfiripare de câțiva bărbați de un nivel intelectual în adevăr superior. Fiindcă suntem aci, la Iași, îmi permit să rechem în amintirea d-voastră mai întâi figura lui Kogălniceanu — o minunată minte și un adevărat om de Stat. Alături de el, eu aș pune îndată pe N. Șuțu (fiul Hospodarului Șuțu din vremea Eteriei), o fire aleasă, un om plin de experiență, pot zice ministrul cel mai capabil din vremea lui Mihalache Sturza și Grigore Ghica, — mâna dreaptă a amândorora. In sfârșit, ca îndrumător al culturii, Titu Maiorescu. Tustrei au început activitatea lor la Iași: unul mai mult în sens politic; al doilea în laturea economică administrativă; cel de al treilea în direcția culturală.

www.digibuc.ro

Unde n'ar fi ajuns ţara noastră, dacă aceste minţi fericite ar fi avut nu numai vegherea vremelnică, ci şi puterea efectivă de a conduce mai multă vreme societatea noastră!

Din nenorocire, prin mutarea centrului politic la Bucureşti, aceste personalităţi de mâna întâi, au căzut pe un plan secundar; iar conducerea mişcării politice a încăput pe mâna unor oameni de o calitate inferioară: unii romantici în sensul cel mai uşurel al cuvântului, iar alţii deadreptul demagogi vulgari.

Cine erau aceştia, nu ne interesează ca nume, ci ca speţă. Erau cei mai mulţi produsul bulevardelor parisiene: revoluţionari superficiali, pentru care tot ce se vorbia la Paris trebuia să fie literă de evanghelie la Bucureşti. In loc să-şi dea seama că ţara noastră nu se potriveşte cu Franţa, cum nu se potriveşte răsăritul cu apusul ori tinereţea cu bătrâneţea, şi în loc să desvolte cu evlavie bunele începuturi ale lui Lazăr, Eliade, Veniamin Kostaki şi ale tuturor bătrânilor care nu glumeau cu sufletul poporului nostru, doctrinarii aceia au început să dărâme.

— Ce şcoli sunt acelea, care se adăpostesc în tinda bisericei, se ţin cu darea şcolară a preoţilor şi sunt supraveghiate de Eforii? Invăţământul trebue să fie *laic*. (Aşa auziseră ei la Paris, ca un răsunet al luptei dintre democraţii francezi şi Papa dela Roma).

Prin urmare, înlături cu vechiturile. Invăţământul românesc, va eşi din capul nostru pe deantregul, cum a eşit Minerva din capul lui Jupiter: frumos şi perfect din ziua dintâi. Va fi *obligator* (pentru ca orice Român să fie dator a învăţa carte) şi *gratuit* (pentru ca nimeni să nu plătească nimic pentru şcoală). Statul va îngriji de toate. Statul le va face toate. Vom ţine noi dela Bucureşti toate firile în mână; vom plăti pe învăţători din visterie şi-i vom creşte în şcoli laice după chipul şi asemănarea noastră...

Iar rezultatul a întrecut toate aşteptările. Lucrul a ajuns cu vremea atât de departe, în cât acei oameni de stat au trimis până şi nihilişti ca profesori la seminare (cazul dela Curtea de Argeş): ba la un congres al învăţătorilor ţinut la Ploeşti, în 1893, cineva a propus chiar eliminarea învăţământului religios din şcoli—ceeace s'a şi admis.— Nu vă spun cine a făcut această interesantă propunere;

www.digibuc.ro

e destul să aflaţi că acela a ajuns mai târziu, secretar general la ministerul şcoalelor şi al bisericei!

O voce. — Teodoru era ateu... Haret l-a chemat.

D-l *S. Mehedinţi, ministru cultelor şi al instrucţiei.* — D-lor, eu sunt încredinţat că Spiru Haret era un om care doria din inimă binele ţării. Greşala lui a fost că s'a lăsat amăgit şi uneori chiar condus de oameni de o calitate foarte discutabilă.

Din fericire, propunerea de eliminare a religiei nu s'a realizat. Dar faptul e îndestulător să vă arate, că nu aceasta era calea pe care să puteam lega şcoala şi biserica de sufletul poporului nostru. — E destul numai atât, ca să înţelegeţi de ce şcoala şi biserica au mers cum au mers, iar uneori n'au mers de loc, ci abia s'au târât dela o zi la alta. (*Aplauze*).

Şi atunci vă miraţi că suntem aproape cei mai bogaţi în analfabeţi din toată Europa?

In loc de a vă mira, priviţi ce s'a întâmplat peste munţi. Acolo a biruit, nu romantismul, ci realismul în persoana marelui mitropolit Şaguna.

— Popor român, a zis înţeleptul autor al statutului organic, lipeşte biserica de şcoală şi ţine-le tu, cu jertfa ta, pe amândouă, căci nimic nu îndrăgeşte omul mai mult, decât lucrul pentru care cheltueşte muncă şi osteneală.

Şi, în adevăr, cu munca şi jertfa sa, poporul nostru de peste munţi a ajuns să iubească şcoala mai mult decât cel de dincoace şi să o sprijine în contra tuturor asupririlor.

Se poate contrast mai isbitor şi mai dureros? Se poate greşeală mai mare decât felul cum am risipit noi, cei de aci, puterile sufleteşti ale poporului nostru?

D-lor, departe de mine gândul de a face proces ideologilor care ne-au adus unde ne-au adus. Cine şi-ar pierde vremea să judece câţiva pumni de ţărână risipiţi ici şi colo în cimitirele ţării româneşti! Nu. Unii dintre ei au fost desigur de bună credinţă, iar câţiva au fost şi oameni de merit în unele priviri. Dar nu persoana, ci opera lor ne interesează, iar valoarea operei lor o spune azi un singur cuvânt: în România, preoţii şi învăţătorii merg pe căi deosebite, nu ca cei din Ardeal, iar prin numărul analfabeţilor am ajuns de pomină între toate ţările. (*Aplauze*).

www.digibuc.ro

A sosit deci vremea, să legăm firul acolo, de unde l-am rupt acum 50 de ani: să intrăm şi noi în şcoala jertfei şi a iniţiativei personale. Un popor, ca şi un individ, nu poate învăţa nimic pe dinafară şi în silă. Pentru ca să folosească ceva dintr'o lecţie trebue să-o înţeleagă, iar pentru asta se cere să fie şi el partaş, să o aplice cu îndemnul lui şi partea lui de spontaneitate. De pildă: Vrei să-i dai şcoală? Fă-o în tovărăşie cu el şi, dacă se poate, lasă-l mai mult pe el să o facă.— Goethe a spus o vorbă foarte înţeleaptă: «chiar ceeace ai moştenit dela părinţi, trebue câştigat încăodată prin munca ta, dacă vrei să-ţi rămâe în stăpânire».

Prin urmare, munca personală, jertfa personală, iată singura cale spre a scoate un popor din scutecele prunciei, îndreptându-l spre maturitate socială, politică şi economică. (*Aplauze prelungite*).

De aceea, regret că onor. D. Oprişanu mi-a făcut propunerea să înlătur colaborarea liberă a proprietarului şi a ţăranului la întreţinerea şcoalei, în schimbul unor taxe impuse de stat.

Nu, D-lor Senatori! Toată partea educativă a acestei legi ar fi astfel nimicită. Dacă tai o viţă din rădăcină, de geaba o mai încordezi şi-o mai îngrijeşti — chiar dacă ai lega-o cu mătase în loc de mlaja.

Incă odată, nu. Legea aceasta nu vă cere banul, ci sufletul D-voastră. De-ar fi fost vorba de pungă, v'aşi fi trimes pe perceptorul ministerului de finanţe; dar fiindcă e vorba de inimă, adică de jertfa consimţită şi de cel ce o face, de aceea vine legea aceasta dela Ministerul şcoalei şi al bisericei. (*Aplauze prelungite*).

D-lor, să încheiem. Daca am isbutit să lămuresc deplin idea care stă la temelia acestui proect de lege, scopul ei este uşor de înţeles.

Mai întâi, vrem să dăm poporului nostru, pe lângă bucuria de a jertfi, şi sentimentul răspunderii faţă de propria sa cultură. E întâiaşi dată că săteanul va vedea de aproape ce se face cu banul lui. Din anul întâi, el se va simţi îndreptăţit să cheme la răspundere pe cel ce a primit jertfa sa.

— D-le învăţător, ce-ai făcut cu copiii noştri? Ţi-am dat

www.digibuc.ro

casă, lemne, pământ... şi tot ce-am putut. D-ta ce ne-ai dat în schimb pentru ostenelile noastre?

E drept, că răspunderea are şi altă faţă. Învăţătorul poate şi el să cuvinteze astfel: cinstiţi Efori,. atâtea zile şcoala a stat închisă, fiindcă nu v'aţi îngrijit de lemne; atâtea săptămâni s'au pierdut, fiindcă anghina s'a încuibat în sat, iar d-ta d-le primar, care eşti şi efor, n'ai dat de veste doctorului...

Prin urmare, sfârşitul anului nu va mai fi o pagină de note în catalog, ci o zi de răspundere a satului în faţa învăţatorului, şi a învăţătorului în faţa satului.

Al doilea scop al legii — o pot spune acum făţiş — a fost să pun la ambiţie pe cei cu dare de mână şi în deosebi pe proprietari, cari pot ajunge efori de drept.

— V'aţi plâns până acuma că ţăranii nu's gospodari, n'au tragere de inimă la muncă, şi câte de toate... Iată, acuma aveţi putinţa de a-*i* priveghia şi a-*i* îndrepta. Priveghiaţi şi îndreptaţi. (*Aplauze*).

Al treilea scop a fost să deprindem pe săteni cu noua viaţa constituţională, la care îl vom chema în curând. Le punem în mână votul obştesc. Foarte bine. Dar înainte de a face încercare cu punga Statului, să facă încercare cu punga lui.

Şi fiindcă e vorba de pungă, legea aceasta face un act de dreptate şi pentru femei.

— Eu, văduvă care am sub privegherea mea o casă de copii, şi plătesc dări către eforie,... să n'am dreptul de a spune un cuvânt în ziua socotelilor, iar cutare băetan sau cutare burlac care întârzie seara pe la cârciuma satului, să aibă cuvânt...?

S'ar putea nedreptate mai mare?

Deaceea, legea de faţă e primul pas al femeilor către viaţa publică din această ţară, iar Parlamentul conservator poate să fie mândru că lui îi revine acest merit. (*Aplauze*).

Intr'un cuvânt: prin legea actuală, eşim din romantismul formelor şi intrăm cu ochii deschişi pe drumul faptelor reale.

Fireşte, îmi dau seamă că roadele ei nu se vor putea vedea până deseară sau până mâne seară. O întreagă perioadă de greşeli politice nu poate fi ştearsă prin munca unei zile sau chiar a unui

www.digibuc.ro

an. Dar lucrul de căpetenie e să nimereşti leacul cel adevărat, iar despre asta, n'am nici cea mâi mică îndoială.

Sunt sigur — absolut sigur — că legea aceasta, pe care toate partidele din cameră au primit-o cu unanimitate este o operă pozitivă şi, în acelaş timp, ea înseamnă o lămurire a situaţiei partidului nostru faţă de celelalte:

De-acuma înainte, nimeni nu va mai îndrăsni să tăgăduiască interesul nostru pentru popor. Putem cu fruntea senină să aratăm tuturor un adevăr uşor de pipăit: partidul conservator s'a întors definitiv cu faţa către sate, şi-a făcut şi înţelege să-şi facă datoria până la capăt. (*Aplauze prelungite*).

De aceea, lăsând altora răspunderile pentru strâmtorarea grozavă în care a ajuns ţara, noi luăm asupra noastră grija de a da poporului român o bună îndrumare în prezent şi o mare încredere în viitor întemeiată pe jertfa şi munca frăţească a tuturor. (*Aplauze prelungite*).

www.digibuc.ro

ŞCOLILE PREGATITOARE ŞI SEMINARIILE NORMALE

DISCURS ŢINUT IN ŞEDINŢA DELA 21 IULIE 1918

Domnule Prezident şi Domnilor Deputaţi,

După marile nenorociri publice, toate naţiunile şi-au adus aminte de şcoală.

Pentru ce?

Pentrucă, de câte ori se isbeşte cineva cu capul de pragul de sus, îşi dă seamă că nu pragul, ci capul e de vină.

Dacă armata a fost cum a fost, de vină e şcoala din care au ieşit organizatorii şi conducătorii ei.

Dacă magistratura, de care se plânge atât de amar d-l Miclescu, a ajuns unde a ajuns, de vină e tot şcoala, adică pregătirea primară, liceală şi în deosebi cea universitară. Cum voiţi ca magistratul să fie harnic, exact şi cu înaltă ideie despre menirea sa profesională, când profesorul său nu da cu lunile pe la curs? (*Aplauze puternice*).

D-l *D. Pătrăşcanu;* Să interveniţi şi acolo cu măturoiul cel mare.

D-l *S. Mehedinţi,* ministrul cultelor şi al şcoalelor: Aveţi răbdare şi sper că aşteptarea d-v. nu va fi zadarnică. Tot aşa, dacă avocaţii, profesorii, preoţii, medicii şi alţi povăţuitori ai poporului sunt cum sunt, şcoala şi mai ales noi, profesorii universitari, suntem de vină. Universitatea într'un stat se poate asemăna cu casa apelor în gospodăria unui oraş. Când rezervoriul central

www.digibuc.ro

e curat, peste tot se împrăştie numai apă sănătoasă; din potrivă când e contaminat, molima se întinde grabnic până la periferia oraşului.

Iată de ce, una dintre cele dintâi reforme organice anunţate în Mesaj a fost tocmai reforma învăţământului, începând cu cel universitar. Asigur pe onor. d-l Pătrăşcanu că vom veni chiar toamna aceasta cu o serie de măsuri, cari vor avea, cred, darul de a chema pe toţi la datorie. (*Aplauze*).

D-l *D. Pătrăşcanu:* Veţi avea concursul nostru.

D-l *S. Mehedinţi,* ministrul cultelor şi al instrucţii publice: Vă mulţumesc pentru asentimentul d-v. Când opoziţia aprobă guvernul, opera legislativă nu poate de cât să câştige ca intensitate. In ce ne priveşte, suntem cu totul hotărîţi să ne facem datoria până la capăt. Vă aduceţi aminte: d-l prim-ministru a declarat că sub guvernarea d-sale, greutatea pedepselor va cădea nu numai asupra celor mici, ci şi asupra celor de sus, oricât ar fi de sus. (*Aplauze*). Eu voi traduce această declaraţie a d-lui president al Consiliului pentru ministerul meu astfel: Legea va fi lege de aci înainte nu numai pentru învăţători şi profesorii secundari, ci mai întâi de toate pentru profesorii universitari, mănunchiul de oameni pe care Statul îl pune ca pildă tineretului întregii ţări. (*Aplauze prelungite*).

D-lor, e o chestie elementară de gospodărie — ca o scară, dacă vrei să fie curată — să o mături de sus în jos. (*Ilaritate, aplauze*). Deaceea, atât timp cât voiu fi pe acel scaun: o zi, două sau nouă, cred că nu se va mai repeta cazul ca un profesor — ba încă şi rector — să mărturisească în plin Parlament ca nu-şi face cursul, iar Ministrul să nu dea nici o urmare unei declaraţiuni atât de uimitoare.

Dar, până la Universitate, mi s'a părut că nu pot întârzia o clipă cu şcoala cea mare a poporului, adică cu şcoala primară.

Iată de ce, am venit înaintea domniilor voastre cu legea Eforiilor şcolare. In acelaş timp, avem gata şi legea reformei învăţământului primar, a cărei aplicare va fi posibilă după ce Eforiile vor funcţiona cel puţin un an de zile. Căci doresc cu orice preţ să dăm şcoalei rurale o direcţie hotărît practică, ceeace desigur e dorinţa tuturor plugarilor acestei ţări. Vreau să lipim

www.digibuc.ro

cartea de muncă şi munca de carte, potrivit cu nevoile fiecarui ţinut.

Şi anume: după cele dintâi 4 clase, unde copilul se deprinde cu scrisul, cetitul, socotitul şi alte elemente de cultură, vor urma doi ani de *şcoală practică,* unde copiii sătenilor să înveţe o gospodărie mai bună de cât cea moştenită dela parinţi. (*Aplauze*).

Dar, fiindcă aci eforiile vor avea şi ele un cuvânt de spus atât cu privire la program (după nevoile regionale) cât şi cu privire la cheltueli, e necesar să aşteptăm cum am zis, măcar un an, până ce noua instituţie şcolară se va înfiripa în deajuns.

Vedeţi câtă muncă ne aşteptată numai pentru treapta întâi a învăţământului.

Totuşi, până ce vom repara treapta întâi a scării, putem face de isnoava treaptă a doua; putem realiza o operă originală, care, ertaţi-mă, dar e o adevărată mirare că nu s'a înfăptuit mai de mult, căci este curat povestea oului lui Columb.

E vorbă de crearea învăţământului secundar la sate, — lacuna cea mai mare şi cea mai primejdioasă a întregului nostru învăţământ până azi.

In ce stă această lacună?

O imagină lămureşte deplin eroarea în care am stăruit până azi: în loc de a mai cerca să ducem muntele la Mahomet (adică mulţimea copiilor din sate la cele câteva şcoli secundare din oraşe), mi se pare că ar fi fost de o mie de ori mai logic şi mai uşor să ducem pe Mahomet spre munte, adică să apropiem şcolile secundare de sate.

Aceasta e opera pe care trebuie să o împlinim azi. Ea nu mai poate întârzia o clipă măcar, de oarece greşelile educaţiei date până azi tineretului în genere şi ţărănimei în deosebi, au făcut că Statul nostru se aseamănă cu o clădire nu numai şubredă, ci şi minată la temelie.

Vă aduceţi aminte de faimoasa anchetă făcută într'un seminar din Bucureşti acum vreo zece ani. Vă amintiţi ce a fost în 1907. Ei bine, eu unul afirm şi nu mă tem a fi desminţit, că noi înşine, adică instrucţia publică a lucrat şi lucrează sistematic la sdruncinarea acestei ţări.

In adevăr, dacă ar veni la noi un Norvegian, un Suedez,

www.digibuc.ro

Danez sau alt străin, în a cărui ţară tradiţia naţională este respectată, şi ar vedea prefacerea pripită a unora dintre satele noastre, ar zice că guvernele din această ţară au atentat sistematic la însăşi fiinţa poporului român. (*Aplauze*). Iar organul acestui atentat a fost în mare parte şcoala secundară la care am chemat pe săteni.

D-lor, nu acuz pe nimeni în deosebi. Dar tocmai de aceea să-mi permiteţi să analizez cu toată nepărtinirea originea răului de care suferim. Ca şi la legea Eforiilor, sunt silit să ating aci nu numai o chestie pedagogică, ci şi o problemă de orientare politică.

D-lor deputaţi, menirea şcoalei e să pregătească şi să îndrumeze viaţa poporului. Dar în ce stă fiinţa unui popor?

Fireşte, mai înainte de toate în număr, adică în desimea populaţiei şi în vigoarea ei fizică. E destul ca un neam sa fie numeros, să se lipsească de pământul moştenit dela părinţi, cum se lipeşte edera de stâncă, şi atunci poporul acela are înaintea lui vecinicia: nici o putere, nici omenească, nici diavolească nu-l poate urni din loc (*aplauze*). Dovada marele bloc chinez, care trăeşte de mii de ani şi va mai trăi încă alte mii.

Atâta însă nu-i de ajuns.

Ca un popor să-şi poată afirma fiinţa sa, el trebue sa-şi păstreze pecetea firii sale deosebite spre a nu se pierde în masa altora. Iar pecetea aceasta o face limba şi portul, o fac obiceiurile şi datinile... care toate la un loc constituesc personalitatea neamului.

— Eu sunt eu şi nu mă plec înaintea nimănui. Eu, poporul Român, simt, iubesc, cred, nadăjduesc... într'un chip, cum nu cugetă, nu simte, nu iubeşte şi nu nădajdueşte nimeni pe faţa pământului. Şi, de aceea, dacă aş peri eu, poate să se învârtească planeta împrejurul osiei sale mii şi milioane de ani, dar nu se va mai naşte nici un popor cu posibilităţile mele de cultură, fiindcă orice popor ca şi orice speţă vegetală ori animală este o creaţiune unică în timp şi în spaţiu. De aceea peirea silnică a unui popor ca şi a unei speţe, poate însemna o pagubă ireparabilă pentru armonia şi desvoltarea civilizaţiei.— Ce ar fi literatura populară fără acea mai minunată creaţiune eşită din geniul poporului românesc — Mioriţa — o podoabă

www.digibuc.ro

a tuturor podoabelor din literatura populară a tutulor popoarelor? (*Aplauze puternice*).

Iată de ce a păstra nu numai fiinţa trupească, ci şi firea sufletească a unui popor e cea mai înaltă datorie a omului de stat şi a întregei legiferări, care porneşte dela stat.

Şi dacă-i aşa, o gravă întrebare se ridică în faţa noastră:

Ce am făcut noi de 50 de ani (de când chibzuim fără amestecul strainilor viaţa noastră), ce am făcut cu fiinţa trupească şi sufletească a poporului nostru?

Ei, domnilor, ce am făcut, nu am făcut bine!

E cunoscută de toţi mortalitatea enormă a populaţiei dela sate. E cunoscută mizeria fiziologică, pelagra şi alte multe păcate care apasă pe conştiinţa cârmuitorilor acestei ţări. In ce priveşte însa sufletul poporului nostru, păcatul pe care l'am săvârşit este deadreptul incomensurabil.

Noi toţi, cu voie ori fără voie, cu ştiinţă ori fără ştiinţă, am ajutat cu toate mijloacele statului dărăpănarea sufletului românesc. Parca înadins am dărâmat tot ce putea fi un sprijin al fiinţei noastre etnice.

Mai întâi, am ajutat schimbarea portului ţăranilor noştri. Băiatul şi fata săteanului, îndată ce erau aduşi în şcolile dela oraş, trebuiau să îmbrace o haină deosebită, iar schimbul portului nu înseamnă numai o pagubă materială, ci şi o mare paguba intelectuală şi morală.

Fata ţăranului, care îşi face singură camaşa şi hainele, care seamănă cânepă şi in, îl toarce, îl ţese, apoi croieşte, potriveşte culorile şi formele cusăturilor, e o fiinţă care gândeşte. Creierul ei este viu, nu amorţit ca al celei care lasă cusătoreasa din oraş să-i golească punga pentru a o împopoţona cu toate peticăriile din negoţul orăşănesc. Prin urmare, cine îşi pierde portul, îşi pierde o parte din mintea moştenită dela părinţi.— Nu numai atât. Schimbarea portului poate tulbura adânc tot rostul vieţii cuiva. Cine umblă cu ghete galbene şi cu mănuşi, acela nu mai ia sapa de coadă şi nu mai calcă ogorul cu bulgării muiaţi de ploaie (*Aplauze*).

Portul unui popor e aşa dar însuşi steagul vieţii sale. Mi-aduc aminte de-o împrejurare povestită de răposatul Titu Maio-

www.digibuc.ro

rescu. Se dusese acum câţiva ani cu Ministrul Angliei din Bucureşti să vadă Rucărul. A tras în gazdă la un moşnean, unde au fost primiţi, după obiceiul pământului... In haina ei de domniţă, Rucăreanca se înfăţişase străinilor cu atâta firească demnitate, în cât oaspeţii nu mai conteneau cu laudele şi cuvintele de admiraţie, — ca şi cum ţăranca ar fi fost ea însă-şi o contesă.

Inchipuiţi-vă că gazda ar fi avut nefericita ideie să se îmbrace ca la oraşe. Ar fi părut cel mult ca o mahalagioaica stângace... In loc să ţie capul sus, ar fi trebuit sa-l plece înaintea modelor strainei, căci cine îşi schimbă portul îşi închină şi steagul înaintea acelora dela care împrumută alt port. (*Aplauze*).

D-l *Pătrăşcanu*. Omul face haina.

D-l *Mehedinţi*, Ministrul Cultelor. E adevărat, dar tot poporul nostru zice: ori te poartă cum ţi-e vorba, ori vorbeşte cum ţi-e portul, arătând prin aceasta că e strânsă legătură între port şi suflet. (*Aplauze*).

Dar, Domnilor, prefacerea nu s'a mărginit numai la haine. A început să se pocească şi limba.

Pornind dela cei dimprejurul primăriei, o limbă păsărească încurcă azi graiul ţarănesc până într'atâta, că unii ţărani spun chiar la judecată lucruri pe care nu le gândesc...

Vă daţi socoteala ce înseamnă asta?

Inseamnă un lucru de tot grav, înseamnă că sufletul poporului nostru e bolnav; că Românul, scos din făgaşul vieţii sale tradiţionale, e dat, legat de mâini şi de picioare, pe mâna străinilor din oraşe, care, cu portul lor nou, cu limba nouă şi cu obiceiurile iarăşi noui, îl vor stăpâni tot mai mult, începând dela pungă şi până la suflet: prin gazete şi prin maculatura literară ori politică pe care zilnic i-o punem sub ochi. (*Aplauze*).

Toate astea dovedesc aşa dar, că vermele a ajuns să roadă chiar şi rădăcina copacului.

Şi dacă de port şi de limbă vă pasă puţin, e un lucru asupra căruia nimeni nu poate să închidă ochii, căci acela poate să primejduiască însăşi fiinţa statului acestuia.

E vorba de sălbătăcirea ţăranului, care se simte din ce în ce mai străin de ţara şi de pământul lui.

Plugarul care nu se mai poate îmbrăca cu munca mânilor

www.digibuc.ro

lui, ci trândăveşte toată iarna ca ursul în bârlog şi aşteaptă primăvara salariul agricol cu ochii cruzi ai animalului înfometat, ţăranul acela e în fiecare clipă un mare isvor de primejdie.

Eu cunosc din practică viaţa muncitorilor din podgoria Odobeştilor, unde se adună lucrătorii din 4—5 judeţe apropiate. De mai bine de zece ani îi privesc cu luare aminte, iar diagnoza mea e aceasta: ţăranca şi ţăranul care au părăsit munca lor tradiţională, care îi ţinea în activitate nu numai vara ci şi iarna, s'au coborât la treapta inferioară de uvrier agricol, care nu mai respectă nici vita, nici uneltele cu care lucrează, nici pomul din grădina altuia... ci e un răsvrătit care toată săptămâna nu aşteaptă decât salariul de sâmbătă seara şi, poate, un chef — Dumineca. E un duşman a tot ce nu este al lui, ci al altuia. (*Aplauze prelungite*).

Şi luaţi seama, cum au eşit la iveală semnele îmbolnăvirii progresive: la 1888 — zece ani după războiul pentru neatârnare — revolta a isbucnit în Ialomiţa şi Ilfov. După alţi zece ani, am avut Slatina şi R.-Sărat. Au mai trecut încă zece ani şi ne-am pomenit cu 1907, inaugurat în Moldova de sus. Iar azi în, 1918, pârjolul general a acoperit sub altă formă toate satele, sămănând gânduri incendiare cu privire la gospodăria noastră de mâine. (*Aplauze îndelungate*).

De aceea, nu numai ca vremelnic îngrijitor al şcoalelor, ci ca Român, şi ca om politic, am dreptul să mă întorc cu faţa către cei ce au condus până acum ţara noastră şi să-i întreb:

Ce viaţă de stat a fost aceea care nu numai a îngăduit, dar a şi ajutat dărăpănarea poporului nostru? Cine au fost deştepţii, cari au făcut dintr'un popor care ştia să trăiască prin sine un satelit care nu mai ştie să trăiască decât prin alţii, începând dela rufa pe care ţăranca o cumpără din oraş, până la lingura şi sumanul pe care ţăranul îl aduce tot dela oraş? Şi ce învăţătura a fost aceea care a prefăcut pe sătean în ferment de răscoală, în locul paşnicului plugar de altă dată?

Răspunsul e lămurit şi trebue să avem îndrasnela de a-l spune în auzul tuturor: Noi suntem cei cari am atentat la viaţa poporului nostru, noi cei cari am pregătit pe conducatorii de pâna azi ai satelor şi în deosebi pe învăţatori şi pe preoţi. In loc ca din aceşti fii de săteni să fi făcut nişte ţărani superiori, i-am în-

www.digibuc.ro

drumat să ajungă nişte stângaci imitatori ai vieţii cosmopolite din oraşe. Am luat copilul dela ţară şi l'am dus în şcoli mari ca palatele, cu spălătoare de marmură, cu paturi — somiere — şi alte rafinării ale vieţii moderne. Am făcut cu vlăstarele satului ceea ce făceau odinioară Turcii cu copii de creştin, pe care îi creşteau anume pentru a forma din ei un corp de ieniceri, apoi i-am trimis în sate, ca să arate ţăranilor... care trebue să fie idealul de viaţă al poporului românesc! (*Aplauze*).

Se poate o parodie mai grozavă? Se poate o pedagogie mai smintită? Se poate o încercare mai criminală?

Nu ştiu dacă se poate. Atâta ştiu că s'a putut. Mulţi din pătura mai răsărită a satelor stau azi cu ochii ţintiţi spre oraşe, considerând ca o fericire şi ca o mare distincţie trecerea la oraş, Ca urmare a educaţiei noastre false, azi mai toţi Românii ar vrea să trăiască la Bucureşti; Bucureştenii în calea Victoriei, iar cei din calea Victoriei la Capşa. (*Ilaritate*).

Iată de ce, mi-am zis: păcatul trebue îndreptat cât mai repede, aducând iarăşi apa la matca cea curată. Mi s'a părut că e nerod lucru să pregătesc pe învăţător şi pe preot aiurea decât în mijlocul plugarilor, pe care el trebue să-i cunoască şi să-i povăţuiască. De aceea, am zis: unde e ogorul, acolo să fie şi lucrătorul; unde e turma, acolo şi păstorul. (*Aplauze*).

De aicea gândnl de a crea şcoli secundare la sate. Şi am bucuria să vă comunic că cel dintâi care a îmbrăţişat această ideie e însuşi M. S. Regele şi A. S. Prinţul de coroană, carí au făgăduit să înfiinţeze astfel de şcoli pe toate domeniile Coroanei. (*Aplauze prelungite*).

De aci înainte, fiind crescuţi la sate, de oameni cari închină cariera lor vieţii rurale, învăţătorii şi preoţii vor putea rămâne lipiţi de popor, iar nu fermenţi de înstreinare a păturii rurale.

Intrebarea e: cum să alegi pe copiii destinaţi acestei cariere?

Până acum, alegerea normaliştilor şi a seminariştilor se făcea chiar dela etatea de 12 ani, îndată ce copiii îsprăviau clasele primare.— Preoţie şi pedagogie la 12 ani! Ca şi cum ai cere unui copil să aibă barbă şi mustăţi...

Evident, alegerea mergea la întâmplare. Vocaţiunea nu se

www.digibuc.ro

poate încă deosebi la o vârstă atât de fragedă. Iată de ce, înainte de a alege pe viitorii preoţi şi a-i deosebi de viitorii învăţători, am socotit că e mai bine să înfiinţăm tot la sate un fel de *şcoli pregătitoare*. Aci vor intra copiii cei mai răsăriţi ca deşteptăciune şi vor fi crescuţi în mijlocul muncilor agricole. Iar după 4 ani, adică pe la 16—17 ani, vom trece pe cei ce calcă mai mult a preoţie în *seminarul teologic*, iar pe cei cu chemare de dăscălie în *seminarul normal*, unde vor mai sta încă trei ani.

Care e câştigul?

Mai întâi, alegem mai bine. Al doilea, nu mai smulgem pe ţărani din mediul lor firesc. Astfel, şcolile acestea pregătitoare vor fi nişte centre de viaţă rurală superioară. Dela ele vom putea cere să schimbe înfăţişarea satului unde sunt aşezate şi a celor dimprejur, în ce priveşte pomii, vitele, higiena, etc. Când opera aceasta nu va fi împlinită, va fi o dovadă că şcoala pregătitoare nu şi-a atins scopul. Dela un singur învăţător şi dela un singur preot e mai greu să cerem schimbări atât de mari şi de repezi. Dela toţi profesorii unei şcoli secundare, înzestrată cu pământ şi împroprietăriţi ei înşăşi, aşa ceva se poate cere cu mai mult cuvânt, şi nădăjduiesc că legea va duce la săltarea vieţii săteanului spre un nivel superior.

Aci e sâmburele reformei. Partidul conservator dă satelor şcoli secundare, pe care nimeni nu va îndrăsni să i le ia îndărăt. (*Aplauze prelungite*).

Din şcoala pregătitoare, cum ziceam, copiii vor trece în seminariile normale, aşezate firește, tot la sate, unde normaliştii vor trai alături de seminarişti, pentru a stinge antagonismul atât de supărător dintre învăţător şi preot.

Aci însă vine hopul cel mare.

Cine vor fi profesorii acestor şcoli pregătitoare şi ai seminariilor normale, unde vom da educaţia specială învăţătorilor şi preoţilor?

Hotărât lucru, profesor la astfel de şcoli, nu poate fi orice licenţiat în litere sau ştiinţe, bogat în examene, dar sărac în experienţa vieţii rurale.

Intreaga lege ar semăna cu o casă fără coperiş, dacă n'am creea şi un fel de universitate rurală, din care să iasă conducă-

www.digibuc.ro

tori tineretului sătesc. Iată de unde a eşit nevoia de a crea două seminarii-normale superioare, unde tinerii aleşi se vor pregăti teoretic şi practic spre a fi nu numai cu vorba ci şi cu fapta adevărate modele pentru luminătorii păturii rurale. Instituţia aceasta va fi un fel de mică universitate ţărănească.

Iată prin urmare după şcolile pregătitoare şi seminariile normale, al treilea dar pe care partidul conservator îl face celor născuţi la sate. E cea mai înaltă satisfacţie care se poate da ruralilor.

Copiii sătenilor vor putea, ca şi până acum, să intre în gimnazii şi liceie, ca să ajungă oricât de sus în ierarchia oraşelor. Dar, în loc de a smulge sistematic din ogorul satelor toţi macii cei mai înalţi şi a lăsa păturei ţărăneşti numai elementele de mâna a doua sau a treia, partidul conservator, ca partid care se bizuie în deosebi pe ţărani, le spune cinstit:

— Oameni buni, destul va luat oraşele pe cei mai răsăriţi dintre voi; iată, vă dau putinţa să primiţi îndărăt măcar pe unii din fii voştri fără primejdie de molipsire orăşenească.

In orice caz, eu care am plecat dintr'un sat de munte din mijlocul unei vieţi de o sănătoasă primitivitate şi după o lunga colindare în universităţile noastre şi cele străine, am ajuns la convingerea că nimic nu e mai de preţ pentru sufletul meu de cât tot poporul meu; eu, care, împreună cu toţi primitivii satelor, ne simţim mai conservatori decât orice conservator, — adecă mai credincioşi păstrători al datinelor strămoşeşti — şi prin urmare suntem unitatea de măsură a conservatismului în această ţara, (*aplauze, ovaţiuni*), eu am simţit că era pentru mine o datorie de onoare personală şi politică, să mă întorc cu faţa către sate şi să dau putinţă celor mai aleşi dintre copiii plugarilor, să sporească învăţatura lor până la nivelul universităţii, ferindu-i însa de cosmopolitismul oraşelor, pentru ca să se poată întoarce la sat, nu cu suflete învrajbite, ci cu adevărată dragoste catre ţarâna păstrată dela moşii şi strabunii lor. (*Aplauze prelungite*).

Iată, D-lor Deputaţi, crezul cinstit pe care l'am pus la temelia acestei legi; şi primesc să se coboare asupra mea blestemile tuturor generaţiilor viitoare, dacă se va dovedi vreodata că am calcat măcar cu un pas alaturi de adevaratele interese ale ţăranimii. (*Aplauze puternice*).

www.digibuc.ro

D-lor Deputaţi, aprobarea D-v. îmi dovedeşte că ne înţelegem deplin. De aceea nu mai adaug decât un singur cuvânt şi sfârşesc.

Partidul conservator se află acuma în săptămâna cea mare a patimilor. Am votat o pace dureroasă pe temeiuri puse de alţii. A trebuit din vina altora să primim hotare a căror privire chiar numai pe hârtie, şi tot umple sufletul nostru de cea mai adâncă mâhnire. Am fost martorii fără păcat a unui dezastru fără pereche în istoria neamului nostru.

Ce nădejde mai poate fi pentru ziua de mâine?

Nădejdi sunt destule, dar toate trebue să se răzeme pe o singură temelie: chibzuinţă politică pe viitor şi o întensă muncă economică chiar din momentul de faţă.

Prin chibzuinţa politică — punând în capul trebilor publice oameni cari au o concepţie nu numai serioasă, ci chiar tragică despre interesele statului — sunt încredinţat că vom putea dobândi (poate mai curând decât vă aşteptaţi) ceeace am perdut prin uşurinţa necalificabilă a unei tovărăşii de politiciani orientali, în care viţiile perioadei fanariote ajunseseră la cea mai înaltă potenţă. (*Aplauze prelungite*).

Cât priveşte munca economică, ea nu poate fi în strâmtorarea de azi decât munca părinţilor noştri — plugăria. Un popor se ridică ori cade, după cum ştie să se folosească de însuşirea sa capitală. Iar caracteristica poporului roman a fost agricultura îndărătnică. Romanul era *durus arator* — şi s'a înălţat până a dominat lumea. Noi nu avem o ţintă aşa de înaltă, dar scăparea noastră din ruina actuală şi temeiul prosperităţii noastre viitoare nu poate fi altul, decât tot o plugărie îndărătnică, de care să se minuneze toţi vecinii, şi de care elementele eterogene din această ţară să se isbiască întocmai ca de ascuţişul unei săbii. (*Aplauze! Ovaţii*).

Insă aceasta nu se poate, dacă nu luăm din capul locului două măsuri simultanee: să dăm poporului nostru pământ spre a se hrăni şi învăţătură spre a-l munci. Fiindcă orizontul neamului întunecat, să ne înseninăm măcar cugetul. Fiindcă s'au strâmtat s'a hotarele, să ne lărgim sufletele. (*Aplauze îndelungate*).

Numai astfel, după săptămâna Patimilor, va putea urma luminata săptămână a Invierii. (*Aplauze*).

www.digibuc.ro

Şi vorbind aşa, mă grăbesc să adaug că exprim nu numai credinţele mele, ci socotesc ca o datorie de pietate să amintesc că această credinţă umplea şi sufletul a doi oameni politici cărora partidul conservator le datoreşte un veşnic omagiu: a înţeleptului Titu Maiorescu şi a nobilului George Ştirbei, care ar fi fost sprijinul şi podoaba noastră a tuturor, dacă ar mai fi azi printre noi. (*Aplauze prelungite şi îndelung repetate*).

Cuvântul zilelor din urmă ale lui Titu Maiorescu a fost acesta: *Te ucide gândul...* Il chinuia adică gândul, cum de a fost cu putinţă în conducerea acestei ţări atâta uşurinţă de cugetare din partea celor ce se pretindeau oameni de Stat!

Dar tot înţeleptul bătrân scrisese deasupra uşii sale cuvintele cronicarului Miron Costin: *biruit-au gândul...*

Cu mare dreptate, căci toate biruinţele, ca şi toate căderile, dela gândul omului încep.

Deaceea, încheiând, nu doresc de cât un lucru:

Să biruiască şi acuma în cugetele noastre ideea cea dreaptă că nădejdea zilei de mâine e Poporul, şi că Poporului de geaba îi dăm pământ fără învăţătură, după cum degeaba am cerca să-i dăm învăţătură fără a îngriji mai întâi de mijloacele lui de traiu. Şi atunci, dându-i cu o mână cartea, şi cu cealaltă pământ, partidul conservator va face o operă cu adevărat istorică, la fel cu a lui Cuza şi a lui Cogălniceanu, dovedind tuturor că nimeni n'a fost în vremurile noastre mai aproape de sentimentul naţiunii, de cât Parlamentul ispăşirii păcatelor din trecut şi al întemeierii speranţelor pentru viitor. (*Aplauze prelungite şi îndelung repetate. Ovaţiuni furtunoase*).

www.digibuc.ro

Şedinţa dela 8 August 1918

D-l ministru al cultelor şi instrucţiunei publice, S. Mehedinţi:

Domnule Prezident şi Domnilor Senatori,

După observaţiile temeinice ale domnului raportor care este un specialist în filosofie şi deci aproape şi de pedagogie, îmi va fi permis să trec mai repede asupra interesantei conferinţe istorico-filologice a D-lui Bărbulescu care, chiar pin natura studiilor sale, e mai strein de problemele educaţiunei.

D-lor senatori, din cele spuse de oratorii cari m'au precedat la această tribună aţi putut vedea în deajuns care este economia proectului de faţă. Intemeiem întâi: *şcoli pregătitoare,* în care vom da elementului ţărănesc un învăţământ mai ridicat de cât cel primar, apoi organizăm, tot la sate, *seminarii-normale,* din care vor eşi viitorii preoţi şi învăţători; în sfârşit, înfiinţăm şi trei seminarii-normale-superioare, — un fel de Universităţi rurale: două pentru bărbaţi (la Iaşi şi Bucureşti) şi una pentru femei, la Chişinău.

Intrebarea e acum: ce se poate zice, ca discuţie generală, împotriva acestui proect de lege şi ce ar mai fi de adăogat în sprijinul său?

Domnilor, ascultând cu luare aminte toate întâmpinările puse înainte, mi se pare că cea mai însemnată ar fi aceasta: nu cumva legea de faţă tinde să despartă satele de oraşe? — Atât de gravă s'a părut această eventualitate, încât d. senator Bărbulescu a socotit că poate caracteriza legea de faţă, dându-i un calificativ desebit şi numind-o «lege ţărănistă».

Obiecţiunea mi se pare însă cu totul nefundată. Din capul locului ţin să observ că toţi fiii sătenilor au şi pe viitor, ca şi în trecut, drumul deschis către toate şcolile din oraşe: gimnazii, licee şi celelalte câte mai sunt.

Prin urmare, cine ne atribue nouă intenţia de a împedica pe sătean să înveţe în şcolile orăşenilor, acela cu ştiinţă sau fără ştiinţă, repetă vechia calomnie — că partidul conservator se uită chiorâş spre ţărănime.

www.digibuc.ro

Din contra, departe de a lega pe ţăran la ochi, ca să nu mai vadă oraşele, legea de faţă deschide un drum foarte larg tuturor copiilor de săteni ca să poată ajunge — când sunt bine înzestraţi — până la studii de nivel universitar.

Ba, mai mult: afirm sus şi tare, că reforma de faţă tinde tocmai să apropie pătura rurală de cea orăşenească, stingând nefericitul antagonism dintre cele două elemente...

D-l *Ilie Bărbulescu.* — D-le ministru, îmi daţi voe. Eu nu am spus că D-voastră urmăriţi separarea acestor două vieţi, ci numai că fatal se va ajunge la aceasta.

D-l *S. Mehedinţi, ministru instrucţiei publice.* Imi pare bine că faceţi numai o ipoteză şi o profeţie asupra viitorului. Sper însă că veţi vedea îndată ce departe de realitate e o astfel de ipoteză.

In adevăr, D-lor Senatori, cum stau lucrurile azi în ce priveşte raportul dintre săteni şi orăşeni?

Cea dintâi faptă a copilului de ţăran, când intră în şcoala secundară şi pune pe el o uniformă, e renegarea vieţii de familie şi chiar a părinţilor, aşa că mai târziu, începe a-i fi aproape ruşine, când îi aduce aminte cineva că e flu de ţăran. *(Aplauze).*

Pe când la Braşov, la Sibiu, Arad, Lugoj şi aiurea, Românii trecând la oraş îşi păstrează portul şi nici prin gând nu le trece că haina lor rurală ar fi mai puţin cinstită decât cea cosmopolită, la noi, din contra, ţăranul ajuns între orăşeni nu se crede destul de luat în seamă, până nu se leapădă cu totul de portul părintesc şi de obiceiurile sale rurale. Deosebirea între sat şi oraş e la noi aproape ca deosebirea între două caste!

De altfel, aţi avut de curând ocazia să simţiţi această deosebire, când un reprezentant al democraţiei, d. Pătrăşcanu, a spus în Cameră că portul ţărănesc e «portul mizeriei...»

Evident, e o gravă eroare aceasta. E o batjocură şi un blestem faţă de pătura cea mai conservatoare din această ţară, adică faţă de ţărănime. E o eroare, fiindcă sumanul cel mai rupt al plugarului care se odihneşte la umbra unui mărăcine nu-ţi poate da niciodată impresia de atâta mizerie, ca paltonul ferfeniţos al nenorocitului care doarme pe gunoaele dela marginea oraşului. *(Aplauze).*

Apoi mai e şi un blestem, căci astfel de vorbe sunt o înjosire conştientă a muncii poporului nostru şi a creaţiunilor sale —

www.digibuc.ro

admirabile pentru cine le înţelege. Iar printre aceste creaţiuni se numără şi portul. Ca profesor de etnografie, să-mi fie permis să răspund d-lui Pătrăşcanu şi d-lui Bărbulescu, admiratori ai oraşelor, cu un singur exemplu, pentru a le arăta că în multe priviri, ţăranul n'are ce învăţa dela orăşan. Cu toţii cunoaşteţi gluga. Haina aceasta a ciobanilor e o creaţiune pentru care poporul român merită laudă, nu ocara că portul nostru ar fi o *mizerie*. Gândiţi-vă câte întrebuinţări are: Pe vreme bună, ea slujeşte drept traistă de atârnat pe spate sau tolbă de spânzurat la şold; pe vreme rea — de umbrelă; ziua e haină sau uneltă, iar noaptea slujeşte drept pătură de învelit ori salfea de aşternut. Ertaţi-mi cuvântul, dar fiindcă a fost pronunţat de alţii, îl întrebuinţez şi eu: umbrela orăşanului (chiar când e de mătase) e o adevărată «mizerie» faţă de glugă — vechia invenţie a părinţilor noştri care erau mult mai deştepţi decât mulţi dintre actualii democraţi de prin oraşe. *(Aplauze).*

Prin urmare, şi ca român, şi ca profesor de etnografie, resping cu cea mai mare hotărâre ocara că portul naţional e portul mizeriei. Iar dacă am citat totuşi acest cuvânt, o fac ca să vedeţi cât de adâncă este prăpastia între oraşele şi satele noastre:

Iată de ce am venit ca acest preect de crearea şcolilor pregătitoare la sate. Prin ele, dacă nu voiu putea da orăşenilor mai mult respect pentru viaţa sătenilor, în orice caz vom da fiilor de ţărani o idee mai înaltă despre vrednicia vieţii lor rurale. Căci, având programul şi profesorii de acelaş nivel cu cei din oraşe, fiul săteanului măcar că-şi păstrează portul dela ţară, nu va mai privi spre orăşan ca spre ceva superior lui, şi nu va mai jindui atât să trăiască la oraş, ci se va simţi destul de cinstit şi în mijlocul vieţii de sat cu rostul ei şi menirea ei a parte; — va simţi că poate fi şi el *cineva* chiar rămânând lângă plug.

Căci aci e vorba nu numai de port, ci de marele principiu al diviziuni muncei, care cere ca fiecare să facă tocmai ceea ce e mai potrivit cu aptitudinele sale. Niciodată ţăranul nu e mai cinstit şi mai vrednic, decât atunci când este ţăran; după cum niciodată orăşanul nu e mai de laudă decât atunci când este orăşan, împlinindu-şi funcţia socială corespunzătoare. Iată de ce prin programele acestor şcoli pregătitoare vom căuta să dăm fiecăruia ce

www.digibuc.ro

este al său şi în acelaş timp să insuflăm respect şi pentru ceea ce e al altuia.— (Dar, pentru ca greutatea să nu fie prea mare pentru cei dela ţară să treacă spre oraş, vom prezenta un proect de lege pentru ca în cursul inferior să fie numai o limbă modernă, atât la oraşe, cât şi la sate.— Mai mult: ca dovadă că nu vreau să ridic un zid chinezesc între sat şi oraş. voiu lua măsura ca, îndată ce un judeţ va avea 5 şcoli pregătitoare, a şasea să fie un gimnaziu rural, având întocmai programa celor urbane).

De aceea, repet: dacă va mai îndrăzni cineva să ne atribue nouă, conservatorilor, gândul că voim să ţinem satele într'o stare de inferioritate faţă de oraşe, să se ştie că acela sau ignorează cuprinsul legilor noastre; sau, dacă nu-l. ignorează, atunci este un demagog vulgar, care, neavând nici un argument la îndemână, găseşte mai comod să se slujească de calomnii eftine. Eu, unul, resping cu indignare această calomnie, pentru că n'a fost şi nu va fi niciodată în gândul partidului conservator să pună beţe în roată poporului dela ţară. *(Aplauze prelungite).*

D-lor Senatori, trec acuma la a doua obiecţiune importantă, adusă proectului de faţă.

I. P. S. Mitropolitul Primat a afirmat, dacă am înţeles bine cugetul I. P. S. Sale, că noi am voi să despărţim clerul de la oraş de cel dela sate. Vă mărturisesc că m'a umplut de o adâncă uimire această afirmare.

Dar, bine, I. P. Sfinţite, cine a hotărît ca seminariştii cu 8 clase să fie hirotonisiţi pentru sate, iar pentru oraşe să rezerve teologi cu licenţă în ştiinţele teologice? Eu am făcut această despărţire în cler ori alţii? Eu sunt de vină că aveţi azi preoţi rurali mai umiliţi şi preoţi orăşeni, cu «privilegiul trotoarului», cum zicea I. P. S. Mitropolitul Moldovei?

Evident, imputarea aceasta nu se îndreaptă către noi, ci spre cei care au prezidat până acum organizarea bisericei: Eu, personal, găsesc această situaţie a clerului nepotrivită, dar din alt punct de vedere: eu aşi fi trimes la sate pe teologi, căci acolo e nevoe de mai multă lumină şi aşi fi păstrat la oraşe tocmai pe preoţii cu 8 clase. *(Aprobări).*

In orice caz, nu eu am creat starea de azi şi, ertaţi-mă, dar

www.digibuc.ro

nu împing smerenia până acolo, în cât să iau asupră-mi şi răspunderea unor greşeli ce nu mă privesc!...

Sarcina mea e alta; să îndrept ceeace ni se pare păgubitor culturii clerului nostru. Vreau să clădesc, nu să dărâm. Las deci patru seminarii cum au fost: Cele din Iaşi, Chişinău, Bucureşti şi Râmnicul-Vâlcii. Propun apoi un nou tip de semiar pentru tinerii chemaţi a îndruma poporul dela sate: va fi un seminar cu mai puţin clasicism, dar cu studii teologice mult mai bogate — mă bucur că I. P. S. Mitropolitul Moldovei mă aprobă, şi sper că la aprobarea aceasta se asociază întreaga bancă a prelaţilor. *(Aprobări).*

Pe lângă această modificare, voiu aşeza seminariile la sate, alături de şcolile normale, ca să se şteargă odată antagonismul dintre învăţator şi preot. E sau nu aceasta un progres? Şi poate cineva tăgădui că e mai bine ca viitorii clerici să fie crescuţi în mediul satesc, departe de multele şi variatele ispite ale oraşelor? *(Aprobări).*

Dar, d-lor Senatori, câştigul cel mare pentru cler e altul. Pe lângă cei 8 ani de pregătire a seminariştilor (4 în şcoala pregatitoare şi 4 în semirarul teologic), ei vor putea trece şi în seminarul normal superior, (unde va fi un mic sâmbure de facultate teologică). Şi atunci, rogu-vă, răspundeţi: care preot rural va fi mai bine pregătit, cel de azi ori cel de mâne?

Deosebirea sare în ochii ori şi cui: preotul rural va putea ajunge la studii de nivel universitar mai uşor decât azi; pe lângă aceasta, el va putea ajunge profesor la şcolile pregătitoare, director, pentru partea educativă, la şcolile de agricultură, de meserii etc., unde ştiţi că educaţia a fost lăsată cu desăvârşire în părăgină. — Foloasele pentru cler ale proectului actual faţă de legea în fiinţă, sunt evidente pentru ori şi cine, şi nu mă îndoesc că satele vor câştiga preoţi cu mult mai bine pregătiţi de cât în trecut şi anume preoţi pregătiţi anume pentru sate. Căci una este muncitorul de fabrică şi alta muncitorul de câmp; una e meseriaşul, alta crescătorul de vite; una e femeia care lucrează în atelier, supusă la toate sugestiunile modei cosmopolite, şi alta e ţăranca muncitoare la câmp şi păstrătoare credincioasă a datinelor din bătrâni... Pe când oraşul are şcoli, muzee, teatre, atenee, cinematografe, şi alte modernităţi, mediul rural e mult mai

www.digibuc.ro

primitiv, iar aci preotul trebue să ţină câteodată loc şi de doctor, şi de legist, şi de agronom şi... de multe de toate. Iată de ce, am căutat să ridic nivelul preotului rural, îngustând studiile clasice spre a spori pe cele teologice şi practice, care fac tocmai temelia carierii sale de preot al ţăranilor. *(Aplauze).*

Înţeleg că unii dintre Domniile Voastre, ca d-nii Emilian şi Dr. Riegler. să privească cu părere de rău orice reducere a studiilor clasice. Vă rog să credeţi că şi eu sunt admirator al clasicului. Dar, să privim realitatea aşa cum este. Câţi dintre tinerii care învaţă elineşte şi latineşte ajung să citească textele originale? Pentru câteva flori rare, Doamne! câtă pălămidă în ogorul rezervat clasicismului! Şi încă ceva: câţi dintre preoţii teologi dela oraşe, înainte de a se sui pe anvon să predice, citesc mai întâi texte elineşti, ebraice ori latine pentru a se inspira?...

Prin urmare, să nu prelungim desbaterea în chip inutil. Roadele seminariilor clasice dela oraşe, ca şi pe cele ale liceelor clasice, le-am văzut. Fiţi deci bucuroşi, P. S. Părinţi, că un mirean, în calitate de ministru al cultelor, a venit să întărească, măcar în seminarilie dela ţară, laturea studiilor teologice. *(Aplauze).*

Daca şi aceasţa, a doua obiecţiune cade dela sine, să-mi fie permis să trec la partea positivă: să aduc câteva argumente noui în sprijinul legii, ca să nu mai repet ceea ce am avut ocazie să spun înaintea Camerii. Voiu pune deci înainte numai trei argumente: unul pentru şcolile pregătitoare, altul pentru Seminariile-normale, şi cel din urmă pentru Seminariul-normal-superior.

De unde a venit, d-lor Senatori, ideia şcoalelor pregătitoare?

Aţi văzut, când se discuta legea Eforiilor, cât de tristă e soarta învăţământuiui dela sate. S'a vorbit destul despre numărul ruşinos de mare al neştiutorilor de carte, pentru ca să mai fie nevoe să reviu. Dar. dacă numai acesta ar fi motivul pentru care ne-am gândit să înfiinţăm şcoli pregătitoare, vă mărturisesc că puntul de plecare ar fi superficial. Căci chiar acolo, unde scrisul şi cetitul sunt destul de răspândite, roadele şcoalei româneşti nu sunt de laudă, ci în majoritate viermănoase.

Pentru ce?

Pentru că şcoala noastră, între multele ei păcate, are, cum zic teologii, un «păcat de moarte» — lipsa de înţelegere a *muncii.*

www.digibuc.ro

Absolvenţii şcoalelor noastre, începând dela ceî mai mărunţei, şi până la cei ai universităţei, au această însuşire comună: o incapacitate aproape radicală de a şti să aplice ceea ce au învăţat.

Tânărul magistrat, când se aşează întâia oară pe scaunul de judecător, este aşa de neajutorat, că de nu s'ar nimeri vreun grefier pe lângă dânsul, ar rămânea înlemnit. Tânărul avocat de asemenea, face multă vreme bărbierie pe capul clienţilor care au avut uşurinţa să-l amestece în afacerile lor. Chiar şi cu medicii tot cam aşa se întâmplă. Un medic primar mi-a mărturisit că habar n'avea de boalele infecţioase, când a păşit în cariera lui. Numai Dumnezeu ştie câţi copii se vor fi dus pe lumea cealaltă din pricina anghinei, a scarlatinei şi altor boli, pe care bietul doctor cu studii mai mult pe hârtie, n'avusese încă prilejul să le cunoască. Până şi inginerii, care, dragă Doamne, s'ar presupune că sunt cei mai apropiaţi de practică, fac şi ei ucenicie pe socoteala pungii statului şi a particularilor. Un inginrer-inspector scria acum câţiva ani în «Buletinul» societăţii lor, că tinerii ingineri sunt aşa de neîndemânateci, în cât nu sunt în stare să ţină un carnet de lucrări în bună rânduială, — necum să pună mâna pe ciocan ori să mânuiască alte unelte! Nu mai vorbim de agronomii care, în 50 de ani, n'au fost în stare să ne scape de ruşinea de a cumpăra cartofi dela Braşov. Dar învăţătorii care învăţau încă, pe unele locuri, altoitul pe hârtie şi higiena tot pe hârtie?

Scoteam, înainte de războiu, o foae populară: *Dumineca Poporului*. O scrieam ca pentru ţărani şi am căutat sa-mi dau seama care e în ţara asta deosebirea dintre vorbe şi fapte. De aceea, în fiecare număr întrebam: Oameni buni, cine dintre voi: învăţător, preot, primar, agronom... sau ce mai sunteţi... cine aţi putut schimba soiul pomilor, ori al paserilor, ori alvitelor din satul vostru?

Nimeni nu s'a putut lăuda cu o astfel de ispravă, afară de cei cu livezi de pruni din Rădăşeni. Dar şi acolo, era o moştenire din bătrâni, nu opera vreunui om nou...

Ce înseamnă asta?

Inseamnă un lucru foarte trist: se vede bine că toata învăţatura noastră de carte e doar cerneala neagră pe hârtie alb Inseamnă că nu am câştigat aproape nimic pozitiv din toata spo-

www.digibuc.ro

iala de cultură pe care am dat'o populaţiei rurale. Dimpotrivă, chiar cei care trec prin şcolile profesionale, unde se cheamă că omul învaţă să-şi câştige singur pânea de toate zilele, în loc să se arunce cu tot focul tinereţii în cariera meseriei lor, îi vedem îngrămădindu-se cu dulumul spre funcţiile statului. — Nu este zi de la Dumnezeu, să nu primesc petiţii de la absolvenţii şi absolventele şcoalelor profesionale, cerând slujba de profesori! Adecă nu vor să muncească ei, ci să înveţe pe alţii a munci!!

Imi vine să fac o expoziţie de petiţii: să le înşir de la Copou până la uşa parlamentului, să poată vedea oricine roadele şcoalei româneşti... A ajuns atât de departe smintenia, în cât, într'o şcoală profesională, maiestra de gospodărie nu mai zice bucătăriei bucătărie, ci îi zice, D-lor senatori.... (m'aşi lua la rămăşag, că nimeni dintre Domniile-Voastre nu va putea ghici) îi zice: *laborator! (ilaritate).* Iar într'o şcoală de agricultură, există o însărcinare bugetară cu titlul de *salonar.* Earăşi bănuesc că nici prin minte nu vă trece ce poate fi asta. Ei bine, salonar se numeşte D-lor acela care mătură saloanele *(mare ilaritate).*

Fireşte că râdeţi, d-lor Senatori. Şi cu drept cuvânt, căci, am ajuns vrednici să fim puşi pe scenă de un nou Caragiale. Ipingescu, Trahanache şi toate caricaturile mahalalei au ajuns azi până în mijlocul şcoalelor menite să dea creştere şi îndrumare sătenilor!

Ce înseamnă asta?

Asta dovedeşte, fără putinţă de îndoială, că şcoala noastră şi întreaga noastră cultură a urmat o direcţie fundamental greşită; că progresul nostru social a fost doar o modă de import, ca şi a pălăriilor, a hainelor şi altor mode la fel; că toată civilizarea noastră a fost o fudulie goală, iar diplomele de învăţătură au fost un simplu paşaport către ţara salarului fix, a «renumeraţiei după buget». Iar pecinginea s'a întins pe încetul de la oraş asupra satelor. Nu odată am auzit plugari de treabă spunând cu tot dinadinsul: băiatul meu are să înveţe carte, căci destul am muncit eu!

Aşa dar, *carte,* ca să scapi de *muncă...!* Iată concepţia la care am ajuns!

Ar fi destul să audă aşa ceva un Englez, Francez, Danez...

www.digibuc.ro

sau alt străin dintr'o țară de adevărată cultură, ca să ne privească cu cel mai desăvârșit dispreț.

Intrebarea e: Cine e de vină pentru halul în care am ajuns?

Răspund cu un singur cuvânt: concepția noastră despre școală. Romanticii de care vorbiam altădată și-au închipuit că drumul spre muncă e cartea. Au crezut că, dacă vom citi și vom citi mereu, de la o vreme ne va veni și gustul de a munci. Și, iată, de 50 de ani citim... citim și iar citim, dar cheful de muncă tot nu ne-a venit!

Iată pentru ce mi-am zis: până vom înlătura și din alte școli păcatul învățăturii goale, deocamdată să scap măcar pe copiii țăranilor de pedeapsa aceasta a unei școli care îi ademenește spre fudulie și disprețul muncii.

Mi-am zis: să lipim, măcar la sate, școala de muncă. Tu fiu de orășan care cunoști mai mult pavajul stradelor și îngustimea curților, poți învăța botanica și pe planșe colorate ori pe figuri desemnate la tablă sau din erbare uscate... Dar tu, copil de plugar, e păcat să nu înveți această frumoasă știință în mijocul pomilor, a viei, a orzului, grâului, legumelor și a tuturor buruienilor pe care le calci în picioare de dimineața până seara.

De asemenea și cu zoologia. Fiul orășanului, care cunoaște abia canarul din colivie, poate învăța zoologia și din cărți sau din câteva excursii făcute de un profesor cu minte. Pe când tu, fiu de țăran, trebue să o înveți numai de cât în mijlocul vitelor de muncă, a paserilor de curte și a tuturor gângăniilor pe care te-ai deprins a le observa de când mergeai deabușelea și le vei observa mereu, dacă rămâi în minunatul mediu de intuiție al vieții rurale, unde munca este de dimineața până seara *carte*, iar cartea poate deveni în fiecare zi prilej de *muncă* pentru un pedagog iubitor de copii și cu adevărat înțelegător al principiilor educației.

Iată, Domnilor Senatori, ideia cea dintâi care stă la temelia acestei școli: este idea despre *necesitatea muncii* pentru cel ce vrea ca învățătura de carte să fie în adevăr rodnică.

Destul am rătăcit pe căile pustii ale examenelor papagalicești și ale diplomelor deșerte, ca și deșertul Saharei.

E vremea să ne întoarcem cu fața către realitate, iar suprema

www.digibuc.ro

realitate a vieţii unui popor e munca lui. Spune-mi cât munceşti, ca să-ţi spun cine eşti. *(Apaluze).*

Şi acum, d-lor, treç dela consideraţia pedagogică spre cea *socială.* Căci, la noi n'a fost numai o greşală a şcoalii, ci şi a organizării societăţii noastre, care ne-a dus la dispreţul muncii.

Până eri-alaltăeri, în curţile celor cu dare de mână forfoteau peste tot ţiganii. Mai toate muncile erau pe seama lor, iar alături de ţigani, tot ca un muncitor despreţuit, era ţăranul ajuns cu vremea în stare de clăcaş. Cine muncea era deci om de rând, iar cine era om de soiu trebuia să se ţină departe de muncă. Boerul — chiar când era tânăr şi voinic ca un brad — nu cobora scara decât sprijinit de subsuori de către două slugi, — întocmai ca un bolnav pe care îl duci la spital. *(Ilaritate).*

D-l *V. Miclescu.* — Eu sunt pentru legea D-v., D-le Ministru, dar cred că nu trebuie să dispreţuiţi boierii ţării aceştia. Eu ştiu că boierii slujiau ca oşteni...

D. *S. Mehedinţi,* ministrul cultelor. — Şi ca conservator, şi ca om care mă interesez de studiile istorice, am tot respectul pentru adevăraţii boieri lipiţi de obiceiurile pământului. Eu vorbesc aci numai de excrescenţa boeriei, de imitatorii Fanarului şi de urmările păcatului că am întrebuinţat ca vită de muncă pe cei ce au chipul şi asemănarea noastră a tuturor.

Şi vedeţi, D-lor, cum se răzbună toate greşelile! Azi, în societatea românească, munca este despreţuită, iar şcoala a ajuns să fie privită nu ca un mijloc să-ţi câştigi traiul prin tine însuţi, muncind (ca în Anglia, America, Elveţia, Scandinavia etc.), ci ca o cale să te ridici cât mai iute spre pseudo-boeria lefii! *(Aplauze).*

Ei bine, a venit vremea să ne întoarcem cum ziceam cu faţa catre realitate: să întoarcem adică şcoala cu faţa către munca Aceasta este ideia fundamentala a reformei la care ţinteşte legea prezenta, ducând şcolile secundare la sate.

Prin şcolile pregatitoare, care lasă pe copil în mediul muncii noastre naţionale: plugaria, obligându-l sa citească lucrând şi sa lucreze citind, sunt încredinţat ca vom da conceptului de munca toata vrednicia ce i se cuvine. Vom şterge prejudiţiul social ca cei cu mânile albe sunt *mai oameni,* decât cei cu mânile învâr-

www.digibuc.ro

toşate de muncă; şi credinţa că cei cu mănuşi ar fi cei mai oameni dintre oameni. *(Aplauze prelungite).*

Şi vă rog să observaţi că nu numai din consideraţii pedagogice, dar şi de nevoe am îndreptat şcoliile pregătitoare spre mediul lor firesc — viaţa rurală.

Care e acea nevoe?

Un singur cuvânt spune îndată tot adevărul: e dezastrul economic al ţării.

In toate părţile numai ruină şi nenorocire. Avuţia publică şi particulară risipită. Hotarele ştirbite. Demnitatea statului scăzută.

Ce nădejde mai poate fi pentru ziua de mâine? Idealul slăbănogilor e să aştepte izbânda dela ajutorul streinului... Noi ne punem toată încredere în munca poporului nostru ori cum ar fi sfârşitul războiului. Azi tot venitul acestei ţări abia mai ajunge să plătim procentele ruinei în care ne-au cufundat cei care în ajunul războiului se ocupau mai mult de afacerile exportului personal în loc de a îngriji de adevăratele interese ale statului. *(Aplauze prelungite).*

Ne va trebui deci, alături de bugetul ruşinei naţionale, un buget al restaurării naţionale, iar aceasta nu se poate fără o muncă de două sau trei ori mai rodnică decât cea din trecut. Lângă 500 milioane de anuitate a datoriei publice, ne trebue încă 500 milioane ca să trăim zi cu zi, şi alte sute pe deasupra, pentru ca să creăm organele prosperităţii viitoare a statului.

Iată, deci şi un mare argument *economic,* care vine în sprijinul acestei legi. Aci nu e vorba de discursuri, ci de realităţi aspre, care ne vor plesni peste ochi chiar înainte de sfârşitul acestui an, când va trebui să regulăm chestia cuponului datoriei publice. Aci nu e vorba de poezie rurală, şi nici măcar de pedagogie, ci chiar de fiinţa sau ruina acestui stat. (*Aplauze puternice*).

Şcolile pregătitoare sunt deci începutul ofensivei noastre economice, care trebuie să ne scoată din fundul prăpastiei.

Ştiu cât e de grea o astfel de operă. Dar, atârnă de noi, dacă dăm poporului nostru şcoală şi pământ, să hrănim în ţara noastră o populaţie de peste 20 de milioane şi să ridicăm între hotarele noastre o naţiune puternică şi mândră, care să nu-şi mai plece capul înaintea nimănui. *(Aplauze).*

Dar, D-lor Senatori, când fac o afirmare aşa de semeaţă,

www.digibuc.ro

mă gândesc nu numai la număr şi la bogăţia materială, ci mă gândesc şi la ceeace face suprema putere a unui popor: *caracterul.* Iar aci trecem dela punctul de vedere economic, la cel curat *etic* al reformei.

Căci tot şcoala muncii e drumul şi spre regenerarea morală a unui neam.

In adevăr, nu cartea, nu cetitul şi auzitul vorbelor poate naşte caractere, ci tot munca — singură munca. E falsă credinţa că ceeace se cheamă caracter ar fi un fel de dar căzut din senin... ceva tainic. Nu e adevărat. Caracterul e un lucru simplu de tot, e un mănunchiu de *deprinderi tari.* — Atunci zici că cunoşti caracterul cuiva, când ştii mai dinainte ce va face în cutare ori cutare împrejurare. Iar dovada aceasta n'o poţi avea deplin, decât dacă îl pui pe om la treabă.

Aşa dar diploma, ci munca e criteriul valorii unui om. *(Aplauze).*

De altfel, războiul nostru e cea mai bună dovadă. E sigur, pentru mine — absolut sigur, că n'am fi căzut în fundul prăpăstiei, dacă n'am fi tolerat la cârma trebilor publice oameni care, nemuncind niciodată nimic din greu, au socotit că toate câte sboară să mănânce. *(Aplauze prelungite).*

Cel deprins a luneca uşor asupra dificultăţilor vieţii personale, lunecă tot aşa de uşor asupra dificultăţilor statului şi, cu inima uşoară a unui moştenitor vesel rătăcit în politică, aruncă întreaga fiinţă a unui popor în rizicul celei dintâi loterii de ocazie. *(Aplauze puternice, bravo...).*

Iată pentru ce, dacă am isbuti prin aceste şcoli pregătitoare să ridicăm o generaţie cu o înaltă idee despre muncă, aşi considera fapta aceasta ca cea mai de preţ dintre câte putem începe în lupta pentru mântuirea Romăniei din situaţia cumplită de azi. (*Aplauze*).

Acestea sunt, D-lor Senatori, argumentele de caracter pedagogic, social, economic, etic şi naţional, care m'au îndemnat să viu înaintea Domniilor-Voastre cu acest proect pentru înfiinţarea şcolilor pregătitoare.

Trec acuma la Seminarele-normale.

Din ele vor eşi viitorii învăţători şi preoţi ai satelor, de aceea, şcolile acestea vor fi aşezate la sate. Unde e turma, acolo

www.digibuc.ro

trebue să fie şi păstorul. — Sunt mulţumit că în privinţa aceasta am avut aprobarea I. P. Sfinţilor Mitropoliţi şi P. Sfinţilor Episcopi. *[Aprobări pe banca Prelaţilor].*

Dar, pe lângă aşezarea lor la ţară, o altă parte nouă în organizarea acestor şcoli e traiul împreună al seminariştilor cu normaliştii, despre care am vorbit aiurea. — Atâta însă nu e de ajuns.

Ceea ce mă preocupă mai ales în pregătirea viitorilor învăţători şi preoţi e aşezarea educaţiei lor comune pe un puternic fundament religios.

Pentru ce?

Pentru că sunt convins de un adevăr: după cum cine nu munceşte nu poate avea caracter, de asemenea, cine n'are religie, n'are nici lege, — chiar de l'ai încătuşa cu mii de regulamente, şi l'ai îngrădi cu munţi de legi şi de Constituţii. (*Aplauze*).

Căci, D-lor Senatori, ce este religia?

In două cuvinte, vorbind nu ca teolog, fiindcă nu am căderea, ci ca mirean, religia este sentimentul despre cele veşnice şi cârmuirea vieţii după un simţ de armonie lăuntrică corespunzător încrederii într'o mare armonie exterioară, care depăşeşte nivelul priceperei noastre omeneşti.

După cum artistul, în clipa inspiraţiei artistice se uită pe sine şi crează *sub specie aeternitatis,* tot aşa omul capabil de sentiment religios, în clipa liniştită, când îşi aruncă ochii spre zarea unde lumina ştiinţelor exacte se îngână cu umbra realităţilor care pot fi dincolo de cercul infim al vieţii cunoscute, un astfel de om se simte stăpânit de o lege internă, mai puternică decât toate legile trecătoare ale statului. Acea lege îi spune:

— Fă-ţi datoria: ori când, ori unde şi cu ori ce preţ... După cum în ştiinţă eşti pierdut, îndată ce ai greşit raţionamentul, şi nu te poţi mântui, până nu te vei întoarce la adevăr, de asemenea şi în viaţă: respectă riguros cauzalitatea naturii: fii aproape de adevăr, fiindcă adevărul e totdeauna egal cu binele, iar unde ştiinţa nu-ţi mai arată drumul, ascultă cugetul tău cel mai dezinteresat şi simţul tău despre marea armonie a întregului *Cosmos*.

Iată marele câştig pe care îl dă sentimentul religios: peste

www.digibuc.ro

prezentul îngust al unei vieţi adesea şovăitoare, el ridică eternitatea unei datorii neclintite.

Cine n'are acest sentiment, proectat peste toată activitatea sa, acela în toate situaţiile e întocmai ca un fulg în vânt. Poate fi deştept, bogat, îndemânatec şi cu multe alte însuşiri, dar în fiece clipă, fiinţa lui poate deveni un isvor de cinism sau, ca să vorbim mai pe româneşte, de adevărat *cânism*. (*Aplauze*).

Aduceţi-vă aminte de perioada tulbure dinainte de războiu, când bietul nostru stat nu făcuse încă pasul fatal. Amintiţi-vă cum oameni cu faimă de inteligenţă, de boerie, de talent literar, de erudiţie... etc., au turburat cu o culpabilă nepăsare cugetul mulţimei.

Ştiţi cum unii s'au înjosit până acolo că au primit şi bani din mâna strainilor, ca să îmbrâncească ţara în războiu. (*Aplauze prelungite*).

Dacă vă aduceţi aminte faptele acelea, nemărginit de dureroase pentru noi, veţi înţelege îndată toată deosebirea între omul care îşi întemeiază datoria vieţii pe răspunderi eterne, şi acela care, neavând «nimic sfânt» înaintea cugetului său, călcă în picioare toate legile omeneşti, până şi legea elementară a dragostei faţă de cei de un sânge şi un neam cu el...

Iată de ce vreau să dăm poporului nostru «Altă îndrumare». Vreau ca viitorii învăţători şi preoţi să fie aleşi dintre tinerii care au cea mai vădită aplicare spre idealitate, apoi să fie crescuţi cu gândul la valori care depăşesc scurta durată a vieţii individuale şi spaţiul îngust al interesului personal.

In locul seminariştilor de azi, care cer Sinodului sa-i scape de biserică, şi a normaliştilor care doresc să rămână în oştire, vreau să dobândim adevăraţi apostoli, cărora nimic să nu li se pară — cum nici nu este — mai înalt de cât menirea lor de povăţuitori ai poporului.

Doresc ca învăţătorii prin puritatea vieţii lor să calce a preoţie, după cum fiecare preot, prin cumpănirea vieţii lui să pară tuturor un adevărat pedagog. Şi sunt încredinţat că lucrul acesta e cu putinţă: 1) prin viaţa lor în comun; 2) prin pilda celor ce vor fi puşi în fruntea seminariilor-normale.

www.digibuc.ro

Intrebarea este: cine vor fi profesorii unor astfel de şcoli de elită?

Mă grăbesc să răspund că astfel de profesori nu pot fi luaţi, ca acuma, dintre licenţiaţii facultăţilor noastre de litere ori de ştiinţe fără alegere specială. Nu e destul să treci examene şi să faci lecţii de probă, pentru ca să fii îndată potrivit cu sarcina de educator al educatorilor unui popor.

Pentru ca astfel de isvoare curate să răsară în toate satele, trebue să curăţim mai întâiu isvorul central dela Universitate, sau macar un singur colţ. De aci, idea seminariilor-normale-superioare, — un fel de universitaţi ţărăneşti, în care tinerii să faca studii de nivel universitar, însă nu pentru licenţă ori doctorat, ci pentru o diplomă care îl întoarce pe tânărul student iarăşi în mijlocul satului de unde a plecat, — ca profesor la şcolile pregatitoare ori la seminariile-normale.

De programul acestor seminarii-normale superioare nu e nevoe sa vă vorbesc cu deamănuntul. E destul să spun că nu e nic' pe departe atât de vast, ca al Universitaţii. Din contra, studii puţine, dar adâncite în latura practică pe cât se va putea mai mult.

Dar partea cea în adevăr nouă, faţă de viaţa universitară e alta.

După cum accentuam, în deosebi la şcolile pregătitoare, idea de *muncă*, iar la Seminariile-normale sentimentul *religios*, tot astfel adaog aci o condiţie deosebită: desvoltarea armonică a tinerilor prin cultivarea atentă a *disciplinelor umaniste*.

Ziceam: cine n'are muncă, n'are caracter; cine n'are religie. n'are lege. De asemenea, adaog: cine n'are armonie, n'are omenie,

Ce înseamnă aceasta?

Până aici, tânărului menit a fi profesor, i se cerea mai întâi sa fie specialist într'o materie oarecare. Desvoltarea lui fizică, morala şi estetică rămâneau pe un plan secundar.

Iar rezultatul acestei erori îl vedem în faptul că mulţi profesori, cu toata ştiinţa lor, sunt în unele priviri departe de a putea sluji ca pildă tineretului. Ce ideal de viaţă să capete copilul dela un profesor de latină, cocoşat de greutatea dicţionarelor? Sau

www.digibuc.ro

dela un matematec slăbănog şi mânjit cu cretă? Ori dela alte victime ale unei educaţii unilaterale?

Mai mult. Concepţia greşită a vieţii universitare a răspuns în divizarea profesoratului secundar în două categorii: unii dascăli (cei de studii) stau în stalul întâi, cu leafă mai mare şi cinste mai mare; alţii, maeştrii, vin abia în stalul al doilea: cu leafă mai mică şi preţuire socială mai mică. O parte dintre maeştrii, neavând şcoli de pregătire specială, au fost recrutaţi cam la întâmplare şi au ajuns pretext de turbulenţă pentru elevi. Bieţii oameni trebue să se apere de copii sau prin brutalităţi sau prin o indulgenţă care merge până la dezordine.

Fireşte, sunt unii la nivelul menirii lor. Dar chiar pentru aceea, clasificarea în maeştri şi profesori e apăsătoare.

Ei bine, eroarea trebue să înceteze. Dexterităţile, departe de a fi ceva secundar, ele sunt îndeletnicirea de căpetenie pentru formarea tineretului unei ţări. De aceea, toţi studenţii seminarului normal superior vor urma, fără excepţie studiile umaniste, care dau caracterul omului modern, după ce n greaca şi latina caracterizau acum câteva sute de ani pe omul evului mediu şi al renaşterei.

Motivarea acestei inovaţii e cât se poate de clară:

1) Cea dintâi datorie a profesorului, atât pentru sine, cât şi pentru elevi, e să fie sănătos.— Deci, orice profesor trebue să cunoască serios, nu de formă, studiul sănătăţii sau higiena.

2) Pentru păstrarea sănătăţii, e nevoe de gimnastică zilnică, după cum e nevoe în fiecare secundă să respiri.— Aşa dar, toţi studenţii acestei universităţi rurale vor face gimnastică ştiinţifică, cum se face în Suedia. Ţara aceasta s'a regenerat graţie unei bune educaţii fizice, alături de cea morală.

3) Cea mai variată gimnastică, şi mai plină de momente educative, este lucrul manual. Etnografia dovedeşte că mâna a făcut în mare parte creerul omenesc ceeace este.— Prin urmare, toţi se vor ocupa cu îndeletniciri manuale.

4) Şi fiindcă înainte de a plăsmui un lucru cu mâna, îl închipueşti în crier şi simţi nevoia de-al exterioriza precis sub forma desemnului, — toţi vor trebui să desemneze.

5) In sfârşit, e destul să pomenesc proverbul cunoscut că

www.digibuc.ro

«numai oamenii răi nu cântă», pentru ca să se vadă că muzica va fi iarăşi îndeletnicirea tuturor.

Ce va rezulta de aici?

Pregătirea aceasta umanistă ne va îngădui să împerechem mai bine studiile speciale cu ceeace este tuturor esenţial pentru viaţă. Profesorul de fizică va putea fi şi profesor de muzică; cel de matematică şi geometrie va putea preda şi desemnul; cel de ştiinţele naturale va putea priveghia higiena etc.

Pe calea aceasta, vom putea desfiinţa categoria profesorilor din stalul al doilea, vom realiza unele economii în buget, dar mai ales vom contribui să alungăm din capul multora prejudecata că omul e dator să fie mai întâi savant, apoi om.

Nu. Cea dintâi datorie a omului e *omenia*, adică însuşirea de a fi om deplin. Cele mai însemnate studii pe care nu poate şi nu trebue să le înconjoare nimeni, sunt cele umaniste. Acestea vor da în deosebi caracterul nouei instituţii.

Cu aceasta, D-lor Senatori, am terminat.

Aveţi înaintea Domniilor-Voastre o lege potrivită cu nevoile momentului. Ea nu s'a născut pe drumul dela Bucureşti spre Iaşi, în pauza dintre două convorbiri de ocazie, ci e rodul unei experienţe mai vechi. Imprejurările vieţei mele m'au făcut să cunosc nu numai traiul din oraş, dar şi pe cel din sate. Am făcut şcoala primară în sat; am trecut ca elev şi prin seminar şi prin liceu; iar ca student am cunoscut scoala normală şi din ţară, şi din străinătate; am fost apoi profesor atât la seminarul pedagogic din Iaşi, cât şi la cel din Bucureşti.

Ceeace am cules din zigzagul unei cariere destul de variate, am condensat aci în această lege, la care am avut ca colaboratori elemente din toate treptele învăţământului şi de toate vârstele.

Alături de bătrâni mâhniţi, au sprijinit această lege tineri inimoşi care acuma 10—15 ani erau studenţii mei, iar azi sunt aci în parlament colaboratorii noştri.

Aci stă, prin urmare, nu numai convingerea generaţiei vechi care a văzut statul sdrobindu-se, ci şi speranţele celor din noua generaţie, hotărîtă a munci pentru regenerarea lui. (*Aplauze puternice*).

www.digibuc.ro

Căldura cu care a fost îmbrăţişată această lege la Cameră, e o dovadă că punctul ei de plecare n'a fost greşit.

Senatul poate să o voteze cu credinţa deplină, că face o încercare cinstită de a da tineretului din sate cele mai mari garanţii pentru libera lui desvoltare în sensul nevoilor adevăratului popor românesc.

Am zis.

(*Salve de aplauze des repetate. Ovaţiuni*).

www.digibuc.ro

LEGE

pentru

Organizarea Eforiilor Şcolare

CAP. I

Eforiile şcolare din comunele rurale

Art. 1. — In fiecare comună rurală se va înfiinţa câte o eforie şcolară, în scop de a îngriji de trebuinţele şcoalei şi a culturei populare.

Ea va fi sub controlul direct al ministerului de instrucţie publică.

Art. 2. — Eforia şcolară este persoană juridică şi se compune din: primarul comunei, parohul satului de reşedinţa a comunei desemnat de chiriarch, unul dintre membrii corpului didactic delegat de către ministru dintre titularii cari funcţionează la şcoalele din comună.

Osebit de aceşti şeapte membri mai fac parte de drept din eforie şi persoanele cari contribuesc benevol ori obligator cu cel puţin o treime din venitul total al eforiei.

Din eforie mai fac parte şi trei supleanţi: un membru al corpului didactic delegat de către ministru, care va fi secretar supleant, şi doi membri aleşi tot de adunarea generală.

Cei aleşi se întăresc de către eforia judeţeană.

Administratorul de plasă ia jurământul membrilor eforiei în comună, îndată după confirmarea lor de către minister, dacă nu e vre-o contestaţie în faţa eforiei judeţene.

Alegătorii eforiei şcolare vor fi toate persoanele cu drept de alegere pentru comună. Alegerea se va face în acelaş mod ca şi alegerile pentru consiliile comunale.

www.digibuc.ro

Ea poate fi contestată de cel puţin cinci alegători. Contestaţiile vor fi declarate chiar în ziua alegerilor şi înaintate de îndată eforiei judeţene, care se va pronunţa asupra lor în termen de trei zile. Rezultatul, împreună cu contestaţia şi lucrările alegerei, va fi înaintat ministerului de culte şi instrucţiune, care se va pronunţa de îndată şi în ultimă instanţă.

Persoanele cari vor face însemnate donaţii eforiilor şcolare se vor proclama membrii donatori şi se vor înscrie în cartea de aur a eforiei.

Persoanele cari vor lucra cu multă râvnă la propăşirea eforiei vor fi proclamate membri de onoare de către adunarea generală, după propunerea eforiei.

Art. 3. — Toţi membrii cari formează eforia vor alege un preşedinte.

Secretarul nu poate fi şi preşedinte.

Preşedintele poate fi reales.

Delegatul ministerului va fi şi secretarul eforiei. El va ţine în regulă corespondenţa şi arhiva eforiei. Pentru aceasta va primi o indemnizaţie dela eforie.

Membrii supleanţi aleşi înlocuesc până la alegere — prin cooptare — pe membrii plecaţi din comună, morţi, demisionaţi sau destituiţi. Lipsa secretarului va fi înlocuită numai prin secretarul supleant, iar ministerul va delega un alt supleant.

Eforia va fi reprezentată prin preşedintele său înnaintea tuturor instanţelor judecătoreşti şi a tuturor autorităţilor administrative şi financiare.

Art. 4. — In fiecare an, în ziua de 23 Aprilie, la eşirea din biserică, primarul va convoca adunarea generală a alegătorilor eforiei prin anunţuri, cari vor fi lipite cu două săptămâni înainte pe uşile şcoalelor, bisericilor şi primăriei — şi prin strigări făcute cu trei zile înainte în toată comuna.

Aceste anunţuri şi strigări, pe lângă ordinea de zi, va mai cuprinde şi menţiunea că dacă la prima convocare nu se întrunesc două treimi din numărul total al alegătorilor, adunarea se va amâna pentru Dumineca următoare, când va lucra şi proceda la desbateri cu orice număr de alegători.

Art. 5. — Ordinea de zi va fi întocmită de eforie. Ea va conţine obligator:

1. Colecta benevolă a donatorilor.

Secretarul împreună cu ceilalţi membri vor întocmi lista colectelor, conţinând numele donatorilor şi suma respectivă. Ea va fi imediat afişată, conform art. 4. Sumele colectate vor fi depuse de îndată la perceptor, sub luare de chitanţă, care se va păstra de către secretar.

www.digibuc.ro

2. Secretarul va face o dare de seamă de gestiunea eforiei în cursul anului trecut şi va expune necesităţile şcoalei.

Preşedintele eforiei va lua act şi va încheia proces-verbal de toate contestaţiile, cari se vor judeca de eforia judeţeană şi minister, conform art. 2 alin. VII.

3. Se va proceda la alegerea în fiecare an a unui membru nou în locul celui mai vechiu din cei patru membri aleşi şi a unui supleant al eforiei. Membrii cari ies pot fi realeşi pe un nou termen de patru ani.

Lista celor cari pot fi aleşi în eforia şcolară va fi formată în raport cu populaţia comunei, de eforia judeţeană, din 10 sau cel mult 25 alegători, cari au contribuit efectiv la venitul eforiei cu cele mai mari sume, fie voluntar, fie obligator, în cursul anului financiar precedent. Persoanele morale, cari contribuesc permanent până la un sfert din bugetul eforiei, vor avea pe listă câte un reprezentant desemnat de ele; iar proprietarii rurali, bărbaţi sau femei, cari contribuesc până la aceeaş sumă, vor fi de drept trecuţi pe acea listă.

Pe lângă aceştia, preoţii, învaţătorii şi învăţătoarele titulare, nepedepsiţi disciplinar peste pedeapsa cenzurei nu vor putea fi reînscrişi între eligibili decât după trecere de 5 ani dela aplicarea pedepsei.

Lista eligibililor va fi afişată odată cu lista alegătorilor, tot cu două săptamâni înainte de 23 Aprilie a fiecărui an.

CAP. II

Fondurile Eforiei şi administrarea lor

Art. 6. — Adunarea generală, după alegeri, va mai desbate şi vota şi contribuţiile obligatorii în folosul şcoalei.

Aceste contribuţii sunt de două feluri:

a) Contribuţii anuale asupra tuturor proprietăţilor rurale din comună. Aceste contribuţii se vor putea ridica până la 1 leu hectarul de pământ producător de venit, 2 lei hectarul de livadă (grădină de pomi fructiferi), 4 lei hectarul de vie şi 10 lei hectarul de teren recunoscut petrolifer şi pus în exploatare.

Intreprinderile de comerţ şi de industrie vor fi obligate a plăti 1 la sută asupra beneficiilor net constatate în bilanţul anului precedent:

b) Contribuţii pesonale asupra contribuabililor comunei, cari nu au fost impuşi prin aliniatele precedente. Această contribuţie se va putea ridica până la o cincime din totalul impozitelor pe cari contribuabilul respectiv le plăteşte către Stat.

www.digibuc.ro

Contestaţille contra impunerilor dela alin. *a* şi *b* se vor face şi judeca pe calea obişnuită în materie de imposite.

După desbaterea şi votarea acestor puncte obligatorii din ordinea de zi, aceasta poate conţine şi alte desbateri cu privire la interesele şcolare.

Adunarea generală se poate întruni şi în şedinţe extraordinare în cursul anului, oricând este convocată de cel puţin 15 alegători ori de către eforie.

Art. 7. — Sarcinele eforiei şcolare vor fi în primul rând: administraţia bunurilor mobile şi imobile ale şcoalelor după regulamente ce se vor întocmi, închirierea şi repararea localurilor de şcoală, procurarea mobilierului şi materialului didactic şi întreţinerea lor, înfiinţarea bibliotecelor şcolare şi populare, întreţinerea învăţământului gospodăresc şi al adulţilor din comună.

Eforia va îngriji de plata servitorilor, de încălzit şi luminat; ea va distribui ajutoare elevilor săraci şi recompense celor meritoşi.

Diriginţele fiecărei şcoli are drept la locuinţă lângă şcoala, la încălzit şi luminat.

Când eforia nu i le poate da, ea va fi datoare să-i servească o indemnizaţie echivalentă.

Eforia va putea face orice îmbunătăţiri ce va crede folositoare şcoalelor.

Ea priveghează activitatea învăţătorilor şi dacă e nevoe încunoştiinţează pe revizorul şcolar.

Eforia şcolară va contribui, dupa puterile ei, la sarcina comunelor de a construi localuri de şcoli şi la sarcina Statului de a plati personalul didactic ajutator, precum şi la subvenţiile obligatorii pe termen de 4 ani în folosul eforiilor judeţene, conform art. 16.

Sumele necesare pentru îndeplinirea acestor sarcini vor constitui bugetul cheltuelilor eforiei şi vor fi specificate conform dispoziţiunilor din regulamentul legei de faţă. Ele vor fi împărţite, după natura lor, în cheltueli ordinare şi extraordinare.

Intre aceste cheltueli vor intra apoi cele necesare pentru îndeplinirea altor sarcini, prevăzute în alte legi şi regulamente şcolare, precum şi realizarea altor iniţiative ale eforiei în vederea bunului mers al învaţământului şi al răspândirei culturei în popor.

Art. 8. — Veniturile administrate de eforia şcolară sunt:

1) 14 la sută din veniturile comunale cari reprezintă datoria comunei pentru întretinerea materială a şeoalei.

Această sumă se va impune din oficiu în bugetul comunei şi se va varsa eforiei cu precădere asupra oricarei subvenţii comunale catre Stat şi judeţ.

2) Alte subvenţii permanente sau temporare pe cari le votează consiliul comunal la facerea bugetului comunei.

www.digibuc.ro

3) Veniturile bunurilor mobile şi imobile cari sunt proprietatea şcoalelor din comună.

4) Venitul fondului cultural al băncilor populare, obştiilor şi altor cooperative din comună.

5) O treime din venitul arendărei cârciumilor.

6) Sumele realizate din amenzile pentru obligativitatea şcolară.

7) Taxele şcolare ale copiilor de şcoală şi a celor cari dau examene ca pregătiţi în particular.

8) Toate reţinerile din salar făcute în cursul anului membrilor corpului didactic pentru absenţe sau alte reţineri ce li se vor face.

9) Contribuţii obligatorii votate în adunarea generală a alegătorilor.

10) Donaţii şi legate sau venitul lor, ţinându-se strict socoteală de a se supune condiţiilor sub cari donaţiile sau legatele au fost primite.

11) Din colectele făcute în adunarea generală a alegătorilor şi din orice alte colecte facute cu aprobarea eforiei.

12) Beneficiile realizate din desfacerea la elevi a cărţilor şi rechizitelor şcolare.

13) Veniturile create prin alte legi.

14) Venitul fondului de rezervă al eforiei rezultat din economii şi excedente bugetare.

15) Orice alte venituri întâmplătoare.

16) Toate succesiunile vacante cari nu trec de 10.000 lei, se vor atribui eforiei şcolare din comuna respectiva.

După natura lor, aceste venituri vor fi împărţite în ordinare şi extraordinare, şi vor forma bugetul veniturilor eforiei şcolare.

Art. 9. — Bugetele de venituri şi cheltueli vor fi stabilite de eforia comunala şi vor fi aprobate de eforiile judeţene.

In cazuri de contestaţii ministerul de instrucţie va decide în ultima instanţă.

Art. 10. — Serviciul de percepere şi cassierie se va face obligator de perceptorul comunal, care va ţine o contabilitate, registre şi arhivă deosebită pentru eforie. Se vor lua garanţii ca şi pentru casa şi mânuirea fondurilor primăriei. Pentru veniturile percepute dela contribuabili, perceptorul va primi dela eforie aceiaş remiză ca dela sumele percepute pentru comuna.

Contabilitatea se va ţine după regulele generale din legea pentru contabilitatea publică.

Art. 11. — Mandatele de plată precum şi toate actele emanate dela eforie, vor fi semnate de preşedinte, contrasemnate de secretar şi plătite de cassier.

www.digibuc.ro

Art. 12. — Orice efor, controlor financiar public, revizor şcolar sau alt agent împuternicit al ministerului de instrucţiune poate cerceta gestiunea fondurilor eforiei şi va putea, în caz de neregulă, anunţa pe administratorul financiar al judeţului şi la nevoie va putea recurge la autoritatea ministerului de instrucţie.

Art. 13.— Eforiile se pot asocia mai multe la un loc în vederea unui scop comun, în special pentru a contribui la întreţinerea unei şcoale de un grad superior celei primare.

Actul de asociaţie va arăta scopul şi determina modalitatea de realizare. El trebue să fie aprobat de ministerul instrucţiunei publice după ce acesta va lua toate măsurile cari să garanteze realizarea scopului.

Pentru a contribui la înfiinţarea unei şcoale pregătitoare, asociaţia eforiilor comunale se va impune după grupări şi în condiţii hotărâte de ministerul instrucţiunnei, după ce va lua cunoştinţă de avizul eforiei şcolare judeţene.

Art 14. — Când într'o comună, un sat singur sau un grup de două sate dau garanţii că pot întreţine şcoalele prin mijloace proprii, vor pntea face, cu aprobarea eforiei judeţene, o eforie şcolară separată de cea comunală.

In acest caz eforia comunală le va servi partea ce li se cuvine din venituri după natura acestora.

CAP. III

Eforia şcolară judeţeană

Art. 15. — In fiecare rşedinţă de judeţ se institue o eforie judeţeană compusă din prefect, revizor şcolar, administrator financiar şi 4 membri aleşi pe 4 ani de adunarea generală a delegaţilor tuturor eforiilor comunale, dintre aceşti delegaţi.

Această adunare se va convoca cu cel puţin 3 luni înainte de expirarea termenului de 4 ani.

Foştii membrii au dreptul să fie realeşi. Eforia şcolară judeţeană este persoană juridică.

Art. 16. — In adunarea generală se va desbate şi vota contribuţiile pe termen de 4 ani ale eforiilor comunale pentru formarea veniturilor eforiei judeţene, având dreptul de a majora suma fixată de eforiile comunale, iar acestea vor avea dreptul de a contesta această majorare la ministerul de instrucţie, care va hotărâ în ultima instanţă.

Celelalte venituri ale eforiei judeţene vor proveni din subvenţii ale judeţului, prevăzute în fiecare an în buget, precum şi donaţii, legate şi alte venituri legale sau întâmplatoare.

www.digibuc.ro

Judeţele vor putea preleva pentru fondul eforiei judeţene din fondul asociaţiunei comunelor rurale, acolo unde sunt asemenea asociaţii.

Art. 17. — Bugetul de venituri şi cheltueli ale eforiei judeţene va fi aprobat de ministrul instrucţiunei.

Art. 18. — Delegaţii vor fi trimişi câte unul de fiecare eforie şcolară comunală din judeţ. Ei vor fi convocaţi de prefect în capitala de judeţ.

Art. 19. — Eforia şcolară judeţeană va îngriji de interesele generale ale învăţământului din judeţ şi va supraveghia activitatea eforiilor comunale, ajutând eforiile comunale cari n'au destule mijloace.

CAP. IV

Dispoziţiuni generale

Art. 20. — Un regulament de administraţie publică, elaborat prin îngrijirea ministerului de instrucţie, va determina amănunţit diferitele dispoziţiuni de aplicare ale legii de faţă.

Acest regulament va prevedea şi dispoziţiile tranzitorii la începutul aplicărei acestei legi.

Printre dispoziţiunile tranzitorii se va prevede că primele eforii vor funcţiona — spre derogare dela dispoziţiile art. 5, alin. III din această lege — timp de 3 ani fără înouirea eforiei în fiecare an cu câte un membru şi un supleant. După 3 ani se procedează prin tragere la sorţi a primei înlocuiri a unui membru din cei 4 aleşi şi a unui supleant.

Art. 21. — Toate dispoziţiunile contrarii celor cuprinse în legea de faţă sunt şi rămân abrogate.

www.digibuc.ro

LEGE

pentru

Şcoala pregătitoare şi Seminariile normale

I. — ŞCOALA PREGĂTITOARE

CAP. I

Organizarea şcoalei

Art 1. — Şcoala pregătitoare are de scop, în primul rând, a da celor mai buni absolvenţi ai şcoalei primare o cultura generală elementară şi a pregăti pentru continuarea studiilor într'un seminar normal pedagogic ori teologic, în o şcoală administrativă, în şcoala superioară de meserii ori medie de agricultură şi când şcoala este completată cu studiile facultative prevăzute la art. 10, în al doilea rând, va pregăti pentru cursul superior de liceu, de comerţ ori de liceu militar.

Art. 2. — Aceste şcoale vor funcţiona numai la sate, cât mai departe de reşedinţele de judeţ.

Numai excepţional vor putea funcţiona în unele târguri lipsite de orice altă şcoală secundară de baieţi ori de fete. Ele vor fi răspândite uniform în tot cuprinsul ţărei şi potrivit cu desimea populaţiunei.

Art. 3. — Şcoalele pregătitoare se pot înfiinţa de către Stat, de eforii judeţene, de eforii comunale sau de catre asociaţii de eforii comunale şi din iniţiative particulare.

Nici o şcoală nu se va putea înfiinţa, nici va putea funcţiona fară aprobarea ministerului, care rămâne a se pronunţa asupra localităţei, localului şi asupra mijloacelor destinate şcoalei.

www.digibuc.ro

Localul şi toată întreţinerea materială cade în sarcina eforiilor şcolare comunale, judeţene, ori în sarcina persoanelor particulare cari au iniţiativa înfiinţărei unor atari şcoli.

Ministerul plăteşte numai personalul didactic.

Art. 4. — Fiecare şcoală se va împroprietări cu 50 ha pământ arabil, din care se va da câte 5 ha spre folosinţa fiecărui profesor, rezervându-se 10 ha pentru grădina şcoalei.

Plata pământului se va face de către eforia cărei aparţine şcoala, după aceleaşi norme ca şi pentru sătenii împroprietăriţi.

La alegerea localităţei pentru înfiinţarea şcoalelor pregătitoare se va avea în vedere împroprietărirea în aşa condiţiuni ca terenul şcoalei să nu fie la o prea mare depărtare de localul şcoalei.

Art. 5. — Aceste şcoale sunt numai de băeţi. Acolo unde ministerul va crede cu putinţă va putea crea asemene şcoale şi de fete.

Şcoalele de fete vor funcţiona cu deosebiri, cari vor fi specificate în programe şi regulamente anume întocmite.

Art. 6. — In şcoalele pregătitoare se primesc, prin concurs, numai absolvenţi şi absolvente ai învăţământului primar rural.

Se pot primi şi absolvenţi ai şcoalei urbane în proporţie de 50 la sută numai în şcoalele prevăzute la art. 2, alin. II.

Inscrierile în şcoală au loc între 20—30 August, iar concursul între 10—15 Septembrie.

Art. 7. — Pentru a se înscrie în clasa I a şcoalei pregatitoare, elevii trebue să aibă vârsta între 11 şi 14 ani împliniţi.

Directorii şcoalei pot acorda dispensă peste 14 ani împliniţi până la cel mult 6 luni.

Art 8. — Durata studiilor este de 4 ani.

Anul şcolar începe la 15 Septembrie şi se termină la 15 Iunie.

Art. 9. — Situaţia şcolară a elevilor se va păstra în cataloagele de clasă, în cataloagele bimestriale şi în matricola şcoalei.

Regulamentul va fixa modalitatea întrebuinţării şi păstrărei lor.

In situaţia şcolară se va da elevilor o apreciere cu atribute şi la purtare, la frecuentare şi la ţinuta exterioară.

Se va nota de către director, după consultarea dirigintelui clasei, în fiecare an, observaţiile asupra caracterului elevului în foaia sa matriculară şi cari se vor trece şi în certificatul de absolvire al şcoalsi.

Art. 10. — Obiectele de studiu sunt: religia şi catechismul ortodox, limba română, limba franceză, istoria românilor şi cea universală, geografia României şi cea generală, noţiuni de instrucţie

www.digibuc.ro

şi educaţie cetăţenească, aritmetică elementară raţionată cu noţiuni de geometrie plană şi în spaţiu, agrimensură, primele elemente de algebră, zoologie, botanică, geologie, noţiuni de fizică şi de chimie, contabilitate, igienă cu noţiuni de anatomie şi fiziologie, caligrafie, desemn, muzică vocală şi bisericească, exerciţii gimnastice, îndeletniciri manuale după regiuni, noţiuni de gospodărie rurală cu aplicaţiuni practice potrivite cu regiunile. In mod facultativ, şi numai pentru elevii cari ar dori să urmeze cursul superior de liceu, şcoli de comerţ, ori licee militare, se vor preda şi limbile germană sau engleză şi latină.

Tot facultativ se va face şi violina.

Art. 11. — Instrucţiunea în şcoalele pregătitoare este gratuită.

Numai pentru acoperirea cheltuelilor de întreţinere a mobilierului şi a materialului didactic se va plăti o taxă de 30 lei anual, care se va vărsa în folosul eforiei şcolare sub administraţia căreia se găseşte şcoala.

Elevii lipsiţi de mijloace şi meritoşi, fiii invalizilor sau ai celor morţi în război, cum şi ai membrilor corpului didactic pot fi scutiţi de această taxă.

In tot cazul numărul total al celor scutiţi nu poate trece de $^1/_3$ din numărul elevilor şcoalei.

Consiliul şcolar, în unire cu delegatul eforiei şcolare, se pronunţă asupra scutirilor de taxă.

Art. 12. — Anul şcolar se împarte în 4 bimestre.

Aprecierea activităţei şcolarilor se va fixa prin regulament.

Nu se admit examene de corijare.

Nici un elev nu poate rămânea repetent decât o singură dată în tot cursul şcoalei. Se exceptează cazurile de boală îndelungată, bine constatată.

Promoţia elevilor se face numai de către conferinţa clasei, care va încheia un proces-verbal în care se vor trece şi părerile separate. In caz de paritate directorul decide.

Art. 13. — Elevii sunt externi. Acolo unde va fi posibil se vor putea înjgheba internate: acestea vor funcţiona sub conducerea unuia dintre profesorii şcoalei, după un regulament anume întocmit.

Intreţinerea internatului cade în sarcina părinţilor şi a eforiilor.

Ministerul poate contribui numai pentru ajutorarea unui număr de elevi săraci, dar meritoşi, ca bursieri ai Statului; aceştia nu vor depăşi $^1/_{10}$ din efectivul şcoalei.

Bursierii sunt ajutaţi de minister prin o sumă anuală, ce se va fixa prin regulament şi eventual cu cărţi şi cu rechizite şcolare.

Şcolarii vor purta o îmbrăcăminte uniformă, potrivită regiunei

www.digibuc.ro

unde se află şcoala. Elementele acestui costum vor fi stabilite în regulamentul şcoalei.

Art. 14. — Numărul şcolarilor în fiecare clasă nu va trece de 40, afară dn clasa I, în care se pot primi până la 50.

Acolo unde localul nu este destul de încăpător, numărul şcolarilor se poate scoborî la 25, iar pentru clasa I, la 30. Sub acest număr nu se poate îngădui funcţionarea şcoalei.

Unde localul este destul de încăpător şi numărul şcolarilor cari pot fi admişi în clasă depăşeşte peste 50 (pentru clasa I peste 60), se vor înfiinţa clase paralele sub aceeaş conducere şi cu acelaş corp didactic cu un adaus de salar proporţional cu numărul orelor de clasă ce trec de 18 pe săptămână.

Art. 15. — Studiile teoretice se vor face numai înainte de amiazi.

Art. 16. — In sat, în şcoală, ca şi pretutindeni, elevii sunt datori a fi model de bunăcuviinţă şi de ascultare.

Abaterile dela această datorie vor fi aspru pedepsite.

Fiecare profesor al şcoalei are sub directa sa supraveghere şi răspundere un număr egal de elevi şi gazde ale elevilor.

Profesorul care se va dovedi că nu-şi vede conştiincios de îndeplinirea acestei mari datorii şcolare, sau din neîngrijirea căruia se vor întâmpla abateri ale elevilor ori gazdelor cu urmări primejdioase pentru sănătatea şi moralitatea elevilor, se vor pedepsi de către minister cel puţin cu cenzura, iar la repetare chiar cu eliminarea din învăţământ.

CAP. II

Corpul didactic

Art. 17. — Profesorii şcoalelor pregătitoare se vor recruta dintre absolvenţii cu diplomă a unui seminar normal superior, numiţi după tabela anume întocmită, cum se prevede la examenul de diplomă dela acele seminarii.

Pentru a fi numit, candidatul, pe lângă condiţiile prevăzute la aliniatul precedent, trebue să aibă vârsta de cel puţin 21 ani împliniţi, să fi satisfăcut legea recrutării şi să fie supus unei cercetări medicale înainte de numire.

Art. 18. — O şcoală pregătitoare cu 4 clase va avea 8, cel mult 9 profesori, dintre cari unul va fi însărcinat cu direcţiunea. Modalitatea alegerei directorului va fi supusă aceloraşi norme generale ca şi pentru celelalte şcoli secundare.

Art. 19. — Igiena în şcolile pregătitoare va fi predată de

www.digibuc.ro

către medicul comunal de cerc sau de plasă, care va fi medicul şcoalei. In acest scop va fi plătit cu o diurnă de 100 lei lunar.

In afară de orele de curs, el este dator a veni la şcoală ori decâte ori directorul îi semnalează vreun caz grav, şi avizează asupra măsurilor necesare de luat în interesul sănătăţei şcolarilor.

Art. 20. — Profesorul care va preda religia va fi un cleric hirotonit, care să fi trecut şi prin seminarul teologic.

Art. 21. — Acolo unde se va preda şi limbile germana sau engleza şi latina, se va angaja cu contract un singur profesor pentru ambele studii, după recomandarea directorului şcoalei, cu avizul consiliului permanent pedagogic, în urma unui examen doveditor de cunoaşterea acestor limbi, precum şi a limbei române, a metodicei limbilor ce va preda şi a principiilor generale de pedagogie. Contractul se va face pe termen de 10 ani şi la nevoie poate fi reînoit. Acest profesor va fi plătit de minister cu 400 lei lunar, însă nu va mai beneficia de celelalte avantaje acordate profesorilor, ca pământ, gradaţii înaintare.

Profesorul de limbi străine, poate fi şi un străin.

Art. 22. — Toţi profesorii sunt obligaţi a preda, între 16—18 lecţiuni pe săptămână, din obiecte înrudite, după cum şi profesorul a făcut grupa ştiinţifică ori literară a unui seminar normal superior.

Acest număr de ore se va reduce după 20 ani de serviciu cu $^1/_6$, iar după 25 ani de serviciu cu $^1/_8$ din numarul lor.

Lipsa dela lecţiuni, ca şi dela celelalte obligaţiuni şcolare arătate prin regulament, va atrage după sine amenzi în folosul eforiei şcolare, după modalităţi ce se vor reglementa.

Aceste amenzi se vor pronunţa de către director în unire cu delegatul eforiei şi se vor aproba de către inspectorul şcolar.

Profesorul sau maestrul care lipseşte nemotivat în cursul unui an 30 de zile, va fi considerat demisionat din învăţământ.

Concediile până la 5 zile se acordă de către director.

Art. 23. — Concediile mai mari de 5 zile se acordă de către inspector, pentru:

a) Cazuri de boală bine constatate cu referatul directorului şcoalei. Dacă concediul de boală se prelungeşte peste doi ani, ministerul, cu avizul comitetului pedagogic, poate dispune trimiterea profesorului înaintea unei comisiuni medicale în vederea ieşirei la pensie;

b) Pentru numirea într'o funcţie administrativă şcolară, sau pentru o însărcinare timporară ştiinţifică;

c) Pentru îndeplinirea unui mandat electiv, pentru acei cari au cel puţin 20 ani de învăţământ.

www.digibuc.ro

Art. 24. — Directorul şcoalei nu poate propune mai mult ca 10 ore de lecţiuni pe săptămână.

In schimb, ajutat de agronomul regional şi un şef de cultură, conduce, supraveghează şi instrueşte pe elevi în practica agricolă, pomologică, creşterea păsărilor de curte, a albinelor, sericicultura ş. a.

Directorul se foloseşte de 25 la sută din produsul grădinei şcolare.

Unul dintre profesori, de preferinţă acel de religie, va trebui să ştie a organiza coruri, ceeace va trebui să fie menţionat în diploma de absolvire a seminarului normal superior.

Cel puţin o îndeletnicire manuală trebue practicată în fiecare şcoală pregătitoare. Dacă nici unul dintre profesori nu o poate preda, eforia, din propriile ei mijloace, va îngriji să angajeze un maestru calificat, propus de către directorul şcoalei şi aprobat de către inspectorul respectiv.

Art. 25. — Profesorii şcoalei pregătitoare, cari îndeplinesc condiţiile din prezenta lege, se numesc cu titlu provizoriu.

Ei sunt plătiţi cu 300 lei lunar, salar de bază, pe lângă folosinţa pământului prevăzut la art. 4 din lege; la salariul de bază vor primi gradaţiuni şi înaintări după aceleaşi norme ca şi ceilalţi profesori secundari.

Orice altă numire se face cu titlu de suplinitor.

Suplinitorilor li se fac reţineri de 20 la sută în folosul eforiei şcolare, de care atârnă şcoala.

Numirea cu titlu definitiv se acordă după aceleaşi norme ca şi profesorilor secundari.

Art. 26. — Fiecare clasă este condusă de către un profesor diriginte.

Modalitatea alegerei dirigintelui, ca şi rolul său, se vor prevedea în regulamentul de funcţionare al şcoalei.

Art. 27. — In fruntea şcoalei stă un director sau directoare (pentru şcoalele de fete), numiţi prin decret regal.

Directorii şi directoarele trebue să locuiască în localul şcoalei.

Atât recrutarea cât şi atribuţiunile şi răspunderile directorilor se vor stabili prin regulament.

Sporul de salar cuvenit diriginţilor şi directorilor va fi de cel mult una sută lei lunar.

Directorii au de drept toate atribuţiunile de a inspecta asupra elevilor, gazdelor şi asupra corpului didactic al şcoalelor ce conduc. Ei au şi întreaga răspundere de mersul şcoalei.

Directorii şi directoarele şcoalelor pregătitoare nu pot ocupa nici o funcţiune publică ori privată. Ei nu pot conduce institute

www.digibuc.ro

private, nici pregăti elevi în particuler, nu pot întreprinde comerţ ori industrie, nici exercita vreo profesie liberă.

Profesorii diriginţi împreună cu directorul alcătuesc consiliul şcolar.

Toţi profesorii şi maestrii şcoalei alcătuesc conferinţa şcoalei.

Art. 28. — Pentru păstrarea ordinei în şcoală şi în afară de şcoală, directorul va fi ajutat de profesorii şcoalei. Osebit, se va mai folosi de concursul tinerilor absolvenţi ai unui seminar normal, cari înainte de a satisface legea recrutărei, ori înainte de hirotonie, sau de numire în învăţământul rural, vor petrece şease luni până la un an şcolar ca asistent la aceste şcoale, ajutând pe director la ţinerea ordinei şi vor suplini pe profesorii absenţi. Ei nu pot fi decât doi la fiecare şcoală şi vor fi plătiţi cu 100 lei lunar de către minister.

Art. 29. — După 30 de ani serviţi, ministerul poate pune la pensie din oficiu pe un profesor în urma unui raport motivat al unui inspector şcolar şi cu avizul conform al comitetul pedagogic.

După un serviciu de 35 ani, un profesor de şcoala pregătitoare poate demisiona pentru a-şi regula drepturile la pensie. In acest caz el încetează, cu începere dela 1 Martie următor datei ieşirei la pensie, de a se mai folosi de pământul şcoalei, pus la dispoziţia sa conform art. 4 din această lege.

In tot cazul, la vârsta de 65 ani împliniţi punerea la pensie din oficiu este obligatorie.

Drepturile la pensie se stabilesc după normele prevazute prin legea pensiilor.

Profesorii pensionari poartă titlu de profesori onorifici. Ei vor fi invitaţi la toate festivităţile şcoalei şi vor face parte cu preferinţă dintre membrii eforiei şcolare.

Ministerul le poate acorda, când va crede de cuviinţă, atribuţiuni onorifice de control, mai ales în ce priveşte partea educativă a activităţei şcolare.

Art. 30. — Şcoalele pregătitoare sunt considerate ca şcoale secundare.

Membrii corpului didactic al acestor şcoale se bucura de aceleaşi drepturi şi stabilitate ca şi profesorii secundari. Se deosebesc numai prin pregătire, modul de recrutare şi numarul de ore la cari sunt obligaţi faţă de şcoală.

Art. 31. — Când un profesor sau un maestru al unei şcoale pregătitoare se abate dela datoriile impuse prin legile şi regulamentele şcolare, precum şi dela acele datorii morale şi sociale cari decurg firesc din rolul de educator, el se face pasibil, după grădul de vinovăţie, de una din pedepsele urmatoare:

a) Avertismentul;

www.digibuc.ro

b) Amenda cu pierderea salariului până cel mult 15 zile;
c) Cenzura cu pierderea salariului până cel mult două luni;
d) Intârzierea unui termen de gradaţie pânăla 2 ani;
e) Suspendarea pe timp de 2 pânăla 6 luni;
f) Mutarea în altă localitate;
g) Excluderea timporală pânăla 2 ani din învăţământ, şi
h) Excluderea pentru totdeauna din corpul didactic.

Art. 32. — Impotriva unui profesor sau maestru definitiv, ministrul sau membrul delegat de către sfatul superior pedagogic cu inspectarea acestor şcoale poate pronunţa pedeapsa de sub litera *a.*

Ministrul, în urma raportului motivat al unei autorităţi şcolare, pe acelea de sub literile *b* şi *c.*

Ministrul, în urma unui raport motivat al vreunei autorităţi scolare, luând şi avizul conform al comitetului pedagogic, pe acele dela literile *d* şi *e.*

Ministrul, după hotărârea comisiunei de judecată prevăzută, în această lege, aplică pedepsele de sub literile *f, g* şi *h.*

Amendă nu se poate aplica uneia şi aceeaş persoane mai mult de 30 zile în cursul unui an şcolar.

Sumele provenite din amendă şi cenzură se vor vărsa în cassa eforiei şcolare.

Contra profesorilor şi maeştrilor cari funcţionează cu titlul provizoriu, ministrul, delegatul sfatului superior pedagogic pot pronunţa pedepsele dela literile *a* şi *b.*

Ministrul, în urma unui raport motivat al unei autorităţi şcolare, pe cele dela literile *c* şi *d.*

Ministrul, luând şi avizul conform al comitetului pedagogic, pe cele dela literile *e* şi *f.*

Ministrul, în urma unei hotărâri a comisiunei de judecată, pe cele dela *g* şi *h.*

Art. 33. — Comisiunea de judecată va fi aceeaşi prevăzută şi pentru membrii corpului didactic secundar şi superior.

Ea va funcţiona în aceleaşi condiţiuni şi după aceleaşi norme, cum este prăzut în legea de organizare şi în regulamentul special pentru corpul didactic secundar şi superior.

Art. 34. — Ministrul poate suspenda aplicarea unei pedepse pronunţată asupra unui profesor sau maestru în anumite condiţiuni ce se vor regulamenta.

Deasemeni ministrul poate dispune radiarea unei pedepse suferite de un profesor sau maestru, în condiţiuni ce se vor prevede în regulamentul de punere în aplicare a legei.

Art. 35. — Incetează de a face parte din corpul didactic profesorii sau maeştrii condamnaţi pentru crime sau pentru delicte

www.digibuc.ro

de fals, furt, înşelăciune, abuz de încredere, calomnii, mărturie mincinoasă, atentat la bunele moravuri, delapidare de bani publici, mituire, percepere de taxe ilegale, spargere de sigilii, sustragere de acte în cazul art. 204 din codul penal.

In timpul instrucţiunei şi a judecăţei profesorii sau maeştrii pot fi suspendaţi de către ministru.

Art. 36. — Membrii retraşi din învăţământ prin demisiune pot reintra în vreme de 2 ani cu titlul şi drepturile lor.

Pentru aceasta se cere avizul favorabil al comitetului pedagogic şi aprobarea ministrului.

CAP. III

Dispoziţiuni transitorii

Art. 37. — Şcoalele pregătitoare vor începe a funcţiona de la 15 Septembrie 1919, cu una sau două clase.

In clasa II se vor primi numai elevi normalişti, seminarişti sau din gimnaziu, cari au promovat în această clasă, sau o repetă şi îndeplinesc condiţiile art. 6 din această lege.

Art. 38. — Până când seminariile normale superioare vor pregăti corpul didactic necesar şcoalei pregătitoare, se va da, în mod provizoriu, însărcinarea de a conduce şi preda în aceste şcoale celor mai distinşi licenţiaţi în litere, ştiinţe ori teologie, cari vor fi absolvit cursurile teoretice şi practice ale unei şcoale pedagogice, precum şi celor mai meritoşi învăţători rurali şi urbani înaintaţi.

Cererile se vor adresa ministerului care va lua avizul organelor şcolare competente, asupra valorei didactice a postulanţilor şi numai în urmă va da numirea cu titlul de delegat.

Membrii titulari ai corpului didactic păstrează catedra şi toate drepturile câştigate pe tot timpul cât vor fi detaşaţi la şcoalele pregătitoare.

Membrii titulari ai învăţământului secundar, cari doresc a se transfera la şcoalele pregătitoare cu toate drepturile câştigate, pot adresa ministerului cereri, dacă se oferă a se stabili definitiv la o şcoală pregătitoare, obligându-se la toate serviciile impuse prin lege şi regulament profesorilor acestor şcoale.

Ministerul, luând avizul favorabil al organelor şcolare competente, îi va putea transfera, cu toate drepturile câştigate în învăţământul secundar, normal, seminarial ori comercial, în ce priveşte salariul de bază şi gradaţiile.

După trei ani de funcţionare, atât licenţiaţii cât şi învăţătorii urbani sau rurali însărcinaţi în mod provizoriu cu funcţio-

www.digibuc.ro

narea de profesor la şcoalele pregătitoare, vor fi admişi să treacă un examen, analog celui ce-l trec absolvenţii seminarului normal superior, spre a fi numiţi profesori titulari la şcoalele pregătitoare.

Această dispoziţiune se aplică numai o singură dată şi numai profesorilor însărcinaţi provizoriu în primii 2 ani dela punerea în aplicare a legei de faţă.

Art. 39. — Până la întemeiarea eforiilor, ministerul poate veni în ajutorul unor şcoale pregătitoare şi cu cheltueli materiale de întreţinere.

II. — SEMINARIILE NORMALE

CAP. I

Dispoziţii generale

Art. 40. — Seminariile normale sunt şcoalele de Stat, cari au menirea de a forma preoţimea destinată parohiilor rurale şi învaţătorimea necesară şcoalelor primare rurale.

Pentrn atingerea acestui îndoit scop se crează două tipuri de seminarii: seminariile normale pedagogice şl seminariile normale teologice.

Art. 41. — Seminariile normale sunt şcoale cu internate. O treime din numărul elevilor vor fi bursieri, o treime semi-bursieri, iar restul solvenţi.

Cuantumul solvei şi chipul de plată se vor arăta prin regulament.

Toţi eleviii se primesc în şcoală numai prin concurs.

Bursele se acordă numai concurenţilor cu părinţi total lipsiţi de mijloace; iar semi-bursele acelor cu parinţi cari dispun de mijloace neîndestulătoare pentru a suporta cheltuelile internatului. Bursierii şi semi-bursierii trebue să fie în fruntea clasificaţiei stabilită prin concurs, după cum se va specifica prin regulament.

Conferinţa şcoalei poate singură decide, în unire cu delegatul eforiei şcoalei, dacă un solvent ori semi-bursier poate deveni semi-bursier sau bursier, luând în considerare numai situaţia lui şcolară (să fie promovat cu laudă) şi situaţia materiala a părinţilor.

Taxele de solvă, cari se vor fixa prin regulamente, se vor plati la cassa eforiei şcoalei.

Art. 42. — Invăţământul este gratuit în aceste şcoli.

In seminariile normale se primesc prin concurs absolvenţi a 4 clase ai şcoalelor pregatitoare.

Toţi candidaţii trebue să prezinte, odată cu celelalte acte, un certificat de bună purtare şi certificatul asupra caracterului,

www.digibuc.ro

aşa cum e prevăzut în art. 9 din legea de organizare a şcoalelor pregătitoare.

Art. 43. — Anul şcolar începe la 1 Septembrie şi se termină la 15 Iunie.

Intre 16 şi 31 August se primesc înscrierile şi se pregăteşte şcoala pentru anul şcolar ce începe.

Intre 1 şi 8 Septembrie au loc examenele de admitere în şcoală; iar la 9 Septembrie încep lecţiunile cari se succedă cu întrerupere la vacanţa de Crăciun şi cea de Sf. Paşti, de câte 15 zile fiecare.

La 30 Mai se termină ţinerea claselor pentru a face loc examenelor, cari vor ţinea între 3 şi 10 Iunie, după modalităţi ce se vor regulamenta.

Intre 10 şi 15 Iunie se face situaţia elevilor, iar la 15 Iunie se închee anul şcolar cu o festivitate potrivită cu scopul şcoalei.

Anul şcolar se împarte în 4 bimestre.

Elevii vor fi interogaţi oral şi scris pe fiecare bimestru.

Situaţia şcolară a elevilor se găseşte în cataloagele de clasă, în acele bimestriale şi în matricolă.

Foaia matricolară a fiecărui elev trebue să cuprindă şi calificative asupra purtărei, asupra ţinutei exterioare şi mai ales asupra caracterului său, note cari se vor trece în diploma de absolvire.

In regulament se vor specifica modalităţile de procedare în aprecierea hărniciei şi a celorlalte calităţi ale elevilor.

Corigenţe nu se admit.

Elevilor seminariilor normale nu li se îngădue a rămânea repetenţi.

Se exceptează cazurile de boală îndelungată, bine constatata.

Acei eliminaţi nu se mai pot înscrie în alt seminar normal.

Elevilor şi absolvenţilor seminariilor normale nu li se admite să treacă examene de diferenţă.

Art 44. — Numărul şcolarilor dintr'o clasă nu va trece nici într'un caz de 40. Unde localul îngăduie şi se simte nevoie, se pot creia clase paralele, sub acelaş control şi cu acelaş personal didactic.

Art. 45. — După ultimul an de studiu, în loc de examen de clasă, va avea loc un examen de capacitate, ţinut între 1 şi 15 Iunie, în faţa unei comisiuni alcătuită din profesorii şcoalei, sub preşedenţia unui delegat al ministerului, la seminariile normale pedagogice, sau a unui delegat al chiriarchului respectiv la seminariile normale teologice, luat dintre profesorii universitari sau ai seminariilor normale superioare. In acest scop se vor încheia lecţiunile la 20 Mai, pentru elevii ultimei clase.

www.digibuc.ro

Prin regulament se va arăta cum trebue făcut acest examen.

Se va întocmi la minister tabele pentru fiecare şcoală în parte, cuprinzând numele celor reuşiţi la aceste examene, în ordinea clasificărei. După aceste tabele se vor face numirile în învăţământul rural, respectându-se ordinea clasificărei în circumscripţia determinată prin regulament pentru fiecare şcoală.

Tabelele cuprinzând numele absolvenţilor, seminariilor normale teologice, în ordinea clasificărei, se vor comunică tuturor eparhiilor, pentru a le ţine în seamă la hirotonia tinerilor preoţi.

Art. 46. — Candidaţii cari nu reuşesc la acest examen se pot prezenta într'o nouă sesiune.

Candidaţii cari nu reuşesc la trei examene nu se mai pot prezinta la nici un alt examen.

Art. 47. — Directorii seminariilor normale sunt de drept directorii internatului.

Ei vor fi ajutaţi în sarcina lor de unul dintre profesori, pe care directorul şi-l alege ca colaborator cu titlu de subdirector, unul având asupră-şi în deosebi partea administrativă, celălalt pe cea educativă şi didactică.

Cu supravegherea ordinei se însărcinează pe rând elevii ultimei clase. Modul cum se achită de această sarcină se va nota în foaia personală a elevului.

Atât directorul cât şi subdirectorul au locuinţa în şcoală sau cel puţin unul din ei.

Directorul va primi o diurnă de 200 lei lunar, iar subdirectorul de 100 lei.

Art. 48. — Fiecare clasă este administrată de către un profesor diriginte, ales după cum prevede regulamentul special.

Diriginţii împreuna cu directorul şi subdirectorul constituesc *consiliul şcolar.*

Toţi profesorii şi maeştri şcoalei constituesc *conferinţa şcolară.*

Atribuţiunile fiecărui organ se vor prevede în regulament.

CAP. II

Corpul didactic al seminariilor normale

Art. 49. — Corpul didactic al seminariilor normale se recrutează dintre licenţiaţi şi doctorii în ştiinţe, teologie şi litere ai universităţilor române, ori ai unei universităţi străine, ale căror diplome au fost echivalate. Ocuparea catedrelor vacante se va face prin concurs.

In acest scop candidaţii, în afară de studiile universitare,

www.digibuc.ro

vor trebui să facă dovadă că şi-au făcut pregătirea pedagogică timp de cel puţin un an, urmând cursurile teoretice de pedagogie şi de istoria pedagogiei, cum şi toate lucrările practice (asistenţă şi ţinere de lecţiuni) într'un seminar normal superior şi vor fi obţinut din partea direcţiunei acelui seminar un certificat doveditor că posedă speciale însuşiri didactice.

Candidaţii la catedrele de studii religioase vor trebui să fie preoţi sau diaconi.

Concursul va avea loc în faţa unei comisiuni alcătuită din delegatul unui seminar normal superior, din un delegat al corpului didactic al seminarului, unde este catedra vacantă, din doi delegaţi din partea comitetului pedagogic şi din un delegat al ministerului.

Ministerul desemnează pe preşedinte.

Toate subiectele concursului se vor trage la sorţi în faţa candidaţilor. Celelalte modalităţi ale concursului, precum şi gruparea studiilor pe catedre, se vor arăta prin regulament.

Când o catedră devine vacantă la un seminar normal, ministerul, cu avizul conform al comitetului pedagogic, se pronunţă, în primul loc, dacă trebue să se păstreze mai departe catedra aşa cum se găseşte, sau trebue să sufere vreo modificare; publică imediat vacanţa, aşa că timp de o lună dela data publicărei vacanţei să poată cere transferarea vreunui profesor sau maestru de aceeaş specialitate dela un alt seminar normal. Comitetul pedagogic se pronunţă dacă este cazul a se face transferarea pe care ministerul o aprobă sau o respinge motivat.

In urmă se publică concursul cu cel puţin 3 luni înainte de data ţinerei lui.

După terminarea lucrărilor concursului comisiunea recomandă ministerului spre numire pe primul reuşit. Ministerul, luând avizul comitetului pedagogic, îl numeşte fără întârziere.

Nemulţumirea împotriva modului cum s'a ţinut concursul se judecă de către comitetul pedagogic, care poate face toate cercetările necesare şi supune ministerului spre aprobare sau casare rezultatul concursului. Avizul comitetului pedagogic este obligatoriu pentru ministru.

Dacă la concurs s'au mai distins şi alţi candidaţi, comisiunea poate propune ministerului cel mult încă alţi doi candidaţi, în ordinea clasificărei, spre a fi numiţi la o catedră identică, ce eventual ar deveni vacantă.

Dacă vacanţa nu se produce până în termen de trei ani dela data ţinerei concursului, candidaţii pierd dreptul a mai fi numiţi, ei trebue să se prezinte din nou la concurs.

www.digibuc.ro

Art. 50. — Numirea profesorilor şi maeştrilor reuşiţi la concurs se dă cu titlu provizoriu.

Numirea definitivă se dă cu aceleaşi norme ca şi ceilalţi profesori secundari.

Art. 51. — Drepturile, datoriile, disciplina, salariile, gradaţiile, înaintările ca şi pensionarea profesorilor şi maeştrilor seminariilor normale se acordă după aceleaşi norme ca şi profesorilor şi maeştrilor liceelor.

Profesorii şi maeştrii seminariilor normale vor fi obligaţi să asiste, cel puţin odată pe săptămână, la lecţiunile practice ce se fac în şcoala de aplicaţie anexată fiecărui seminar. Pentru această îndatorire, vor primi un adaus la salariu, care pentru profesori va fi de 40 lei lunar, iar pentru maeştrii va fi de 20 lei.

Art. 52. — Ministerul va putea angaja — prin contract — şi străini ca maeştri pentru diferite aplicaţiuni practice.

Art. 53. — Pe lângă fiecare seminar normal se va anexa o şcoală primară de aplicaţie, care va funcţiona cu doi învăţători, după tipul obişnuit al şcoalei primare rurale.

Învăţătorii dela şcoalele de aplicaţie de pe lângă seminariile normale sunt numiţi dintre învăţătorii normalişti în urma recomandărei directorului seminarului normal cu avizul directorului şcoalei de aplicaţie.

Aceşti învăţători vor fi retribuiţi cu 180 lei lunar.

După un stadiu efectiv de 3 ani se va putea conferi învăţătorilor dela şcoalele de aplicaţie de pe lângă seminariile normale titlul şi salariul de învăţător urban, în urma recomandărei motivate a directorului seminarului normal, după luarea avizului directorului şcoalei de aplicaţie şi după un raport al inspectorului respectiv.

Acei cari vor dobândi astfel titlul de învăţător urban, vor putea continua funcţionarea lor în şcoala de aplicaţie, însă nu mai mult ca un nou period de 3 ani.

Ca director al şcoalei de aplicaţie va funcţiona de drept profesorul de pedagogie al seminarului normal. El primeşte o diurnă de 100 lei.

CAP. III

Dispoziţii administrative

Art. 54. — Fiecare seminar normal va dispune de o întindere îndestulătoare de loc pentru lucrările practice de agricultură, viticultură şi horticultură, după regiuni, ce vor trebui făcute de şcolari.

www.digibuc.ro

Lecţiile teoretice şi practice vor fi făcute de către un agronom egal în grad, salar, gradaţie, drepturi şi îndatoriri cu maeştrii şcoalei.

Art. 55. — Fiecare seminar normal va avea un secretar-contabil însărcinat cu ţinerea scriptelor, a corespondenţei şi a întregului inventar al şcoalei.

Art. 56. — In fiecare seminar normal vor fi găzduiţi în permanenţă, cât durează lecţiunile, cel puţin câte doi învăţători sau preoţi, după felul seminarului; oaspeţii vor asista cel puţin o săptămână la lecţiunile şi lucrările seminarului.

Li se va destina o cameră spre locuinţă şi întreţinere în şcoală.

Art. 57. — Eforia şcolară a fiecărui seminar normal cuprinde între veniturile sale, pe lângă taxele de solvă şi semibursă, taxele diplomei de capacitate, orice alte venituri rezultate din amenzi şcolare, din veniturile terenului de cultură şi ale grădinei şcoalei, din donaţii şi altele.

Art. 58. — In sarcina Statului cade:

a) Plata personalului didactic şi administrativ;

b) Întreţinerea bursierilor pentru cari va vărsa eforiei şcolare cota parte cuvenită după contul de gestiune al şcoalei;

c) Clădirea din nou — total sau parţial — a localului şcoalei sau a directorului;

d) Chiria localului şi a locuinţei personalului administrativ;

e) Procurarea mobilierului necesar şcoalelor.

Casa şcoalelor va procură materialul didactic necesar.

Eforia se obligă:

a) Să plătească oameni de serviciu şi lucrători necesari;

b) Să suporte toate cheltuelile pentru hrana elevilor, personalului administrativ şi a oamenilor de serviciu;

c) Să facă toate cheltuelile materiale ale şcoalei pentru spălat, bae, iluminat, încălzit, cheltueli de cancelarie, de laborator, de excursiuni şi alte cheltueli mărunte;

d) Să facă localului şi mobilierului toate reparaţiile necesare

e) Să suporte cheltuelile de infirmerie;

f) Să facă cheltueli materiale pentru procurarea şi întreţinerea mijloacelor de transport şi de aprovizionare a şcoalei;

g) Să vină în ajutorul şcolarilor lipsiţi de mijloace cu îmbrăcăminte, încălţăminte şi cu rechizite şcolare.

www.digibuc.ro

A) Seminariile pedagogice

CAP. IV

Organizarea

Art. 59. — Seminariile pedagogice vor servi la pregătirea corpului didactic rural. Seminariile pentru băeţi vor fi organizate deosebit de cele pentru fete.

Unde va fi materialiceşte posibil, seminariile pedagogice de baieţi pot să funcţioneze în acelaş local cu seminariile teologice.

Invăţătura se va da în trei ani.

Art. 60. — In aceste seminarii se vor preda în mod obligator următoarele studii: religia cu morala, limbile română şi franceză, sinteze din istoria patriei, noţiuni de istoria civilizaţiei, geografia economică a României, repetarea celor învăţate din ştiinţele naturale cu observaţiuni pe materialul din natură, repetiri din fizică şi chimie prin uşoare experienţe şi exerciţii de laborator, psihologia, pedagogia şi practica pedagogică, noţiuni teoretice şi practice de agricultură cu toate ramurile ei, după regiuni, economia politică şi rurală, educaţie cetăţenească şi datoriile învăţătorului, legislaţie rurală, noţiuni de medicină, veterinărie, şi farmacie populară, exerciţii şi probleme din matematici, agrimensură, noţiuni de cosmografie, contabilitate, muzică corală şi instrumentală, muzică bisericească, lucru manual, după regiuni, desemn după natură şi liniar, exerciţii gimnastice.

Art. 61. — Directorii seminariilor pedagogice se aleg numai dintre profesorii şcoalei, sau ai unei alte şcoale similare, prin aceleaşi modalităţi prin cari se aleg şi directorii celorlalte şcoale secundare.

Ei au întreaga conducere morală şi administrativă a şcoalei şi a internatului, ajutaţi de subdirectorii şi de personalul pedagogic şi administrativ prevăzut de regulament.

Un regulament special va prevedea în amănunte rolul lor.

Directorul împreună cu subdirectorul poartă întreaga răspundere de bunul mers al şcoalei.

Directorul are toate atribuţiunile personalului de control al ministerului.

CAP. V

Dispoziţii tranzitorii

Art. 62. — Şcoalele normale actuale se vor transforma treptat în seminarii normale pedagogice. Chiar din Septemvrie 1918, şcoa-

www.digibuc.ro

lele normale de băieţi vor funcţiona fără clasele I şi II, cari se vor găsi la şcoalele pregătitoare.

In schimb, acolo unde localul permite, se vor înfiinţa clase paralele de seminar normal pedagogic, primind în clasele IV şi V cu 4 şi 5 clase de seminar şi de gimnaziu, fii de săteni, după un examen sumar. Acei cari urmează a fi primiţi în clasa V trebue să dovedească cunoaşterea psihologiei.

Până la crearea şcoalelor pregătitoare pentru fete, actualele şcoale normale de învăţătoare vor continua să funcţioneze ca atari, adaptându-se numai schimbările esenţiale de programe ce eventual s'ar introduce în seminariile normale pedagogice de băeţi.

Art. 63. — Azilul «Elena Doamnă» va cuprinde trei secţiuni: 1) Secţiunea primară, care va putea servi ca şcoală de aplicaţie pentru şcoala normală; 2) Secţiunea profesională, cu diferite meserii, şi în care se vor învăţa şi lucrările de menagiu; 3) Şcoala normală de învăţătoare, care va fi separată de celelalte doua secţiuni şi va avea o direcţie deosebită.

In cele două dintâi secţiuni ale azilului nu se primesc decât orfane provenind din asistenţa publică; orfane de tată şi de mamă, sau de tată cel puţin, sau copile de ale militarilor invalizi din războiu. In caz de vor fi mai multe cereri decât vacanţe, se vor primi fară concurs: întâi orfanele provenind din asistenţa publică; în rândul al doilea orfanele de tată şi de mamă absolut lipsite de mijloace, iar pentru locurile ce încă ar mai rămânea vacante dupa aceasta, primirea se va face prin concurs.

In secţiunea normala, elevele se vor primi prin concurs. La concurs vor fi admise: 1) Elevele absolvente ale secţiunei primare a azilului; 2) Fiice ale învăţătorilor şi institutorilor cari au servit cu distincţie 10 ani în învăţământ; 3) Fiice de săteni. Concurentele vor trebui să posede certificatul de absolvirea învăţământului primar şi să probeze că au avut o conduită exemplară.

Concursul de admitere în secţiunea normală a azilului «Elena Doamna» se va ţinea în Bucureşti, Iaşi, Craiova, Galaţi şi Chişanău.

In azil nu se va putea primi decât numărul de eleve prevăzut prin buget; primirea de eleve supra-numerare este interzisă.

Art. 64.—Chiar cu începere dela Septemvrie 1918 în programe de tranziţie se vor adapta clasele IV şi V din actualele clase normale de băieţi la programele claselor I şi II dela seminariile normale pedagogice ce se vor întocmi pe baza acestei legi.

Cu începere dela 1 Septemvrie 1919, seminariile pedagogice vor funcţiona după prevederile legei de faţă.

Art. 65. — Dintre actualii profesori şi maeştri de şcoale normale, cari se vor găsi funcţionând ca provizori sau definitivi la punerea legei de faţă în aplicare şi ar rămâne în afară de nevoile didactice, vor fi transferaţi cu toate drepturile câştigate la

www.digibuc.ro

una din şcoalele secundare din aceeaş localitate, sau la vreo şcoală pregătitoare, după propria lor dorinţă.

Acei cari vor fi având treizeci şi cinci de ani de serviciu şi vârsta de cincizeci şi opt de ani, vor fi puşi la pensie din oficiu, fară nici o altă formalitate.

B) Seminariile teologice

CAP. VI

Organizarea

Art. 66. — Seminariile normale teologice sunt destinate a pregăti preoţii necesari parohiilor rurale.

Invăţatura se va da în patru ani; ultimul an va fi consacrat în deosebi practicei liturgice, omileticei şi practicei pedagogice.

Art. 67. — In seminariile teologice se vor preda în mod obligator: teologia dogmatică şi simbolică, istoria bisericei române şi universale cu patrologia, introducerea în vechiul şi noul testament cu arheologia biblica, ermineutica, exegeza, omiletica teoretica şi practică, morala creştină, pastorala, dreptul canonic, liturgica teoretica şi practică, muzica bisericească, limba română, limba latina, limba franceză, educaţia cetăţenească, sinteze din istoria Românilor, psihologia, ştiinţele pedagogice cu practica pedagogică. ştiinţe naturale (botanică, zoologie, anatomie şi igienă) noţiuni elementare de cosmografie şi agrimensură, contabilitate, ştiinţe agricole cu ramurile lor şi practica agricola dupa regiuni, noţiuni de medicină, farmacie şi veterinărie populara, muzlca vocala, lucrul manual şi exerciţii gimnastice.

Art. 68. — Conducerea şcoalei o are directorul, ajutat de către spirituali, câte unul de fiecare clasă.

Directorul va fi preot licenţiat sau doctor, numit de minister în înţelegere cu chiriarchul respectiv.

Drepturile şi obligaţiunile lor se vor prevede în regulament.

Spiritualii sunt obligaţi a face şi liturgica teoretică şi mai ales practică.

Pe lângă fiecare seminar teologic va exista o capelă pentru serviciul divin al şcoalei şi pentru practica liturgică a elevilor.

Art. 69. — Personalul didactic al seminariilor teologice se va recruta după normele prevăzute la art. 49 din această lege, dându-se precădere clericilor şi numai în imposibilitate de a se găsi clerici pentru unele materii, excepţional se vor numi laici.

Unde vor funcţiona în aceeaş localitate un seminar teologic şi unul pedagogic, se va căuta — pe cât posibil— să funcţioneze cu acelaş corp didactic şi chiar în aceeaş clădire.

www.digibuc.ro

CAP. VII

Dispoziţii tranzitorii

Art. 70.— Dintre seminariile teologice în funcţiune vor păstra actuala lor organizare numai seminarul «Nifon» din Bucureşti, seminarul «Veniamin Costache» din Iaşi, seminariile teologice din Râmnicul Vâlcea şi Chişinau sub denumirea de «seminarii teologice clasice», ele fiind destinate, alaturi de liceele clasice, a alimenta cu studenţi facultatea de teologie. Celelalte seminarii teologice se vor transforma treptat în seminarii normale teologice cu 4 clase.

Aceste din urmă, chiar dela Septembrie 1918, vor funcţiona fără clasele I şi II, cari vor fi înlocuite cu aceleaşi clase în şcoalele pregătitoare. In schimb se pot crea clase paralele în seminariile pe cale de transformare.

Cu începerea anului şcolar 1918—1919 se vor pune în aplicare programe de tranziţie pentru clasele 3, 4, 5, 6, 7 şi 8. Seminariile «Nifon», Veniamin Costache», seminariile teologice din Râmnicul-Vâlcea şi Chişinău vor continua să funcţioneze cu 8 clase şi cu actualele programe.

Art. 71. — Acei dintre actualii profesori şi maeştri de seminarii, cari se vor găsi funcţionând la punerea în aplicare a legei de faţă cu titlul provizoriu ori definitiv şi ar rămânea în afară de nevoile didactice ale noilor seminarii teologice, vor fi transferati — cu toate drepturile câştigate — la una din şcoalele secundare din localitate sau la vreo şcoală pregătitoare, după propria lor dorinţa.

Acei cari vor fi având 35 ani de serviciu şi vârsta de 58 ani vor fi puşi la pensie din oficiu, fară nici o altă formalitate.

III. — SEMINARIILE NORMALE SUPERIOARE

CAP. I

Organizarea

Art. 72. — Seminariile normale superioare vor forma corpul didactic al şcoalelor pregătitoare, pe diriginţii şcoalelor elementare şi inferioare de agricultură şi de meserii, pe învaţătorii şi preoţii urbani şi pe profesorii şcoalelor administrative rurale.

Art. 73. — Seminariile normale superioare de băeţi vor funcţiona câte unul în Iaşi şi Bucureşti, având pe lângă ele un seminar pedagogic, ori teologic, împreună cu şcoala primară de aplicaţie şi când va fi posibil şi o şcoală pregătitoare.

www.digibuc.ro

Numai prin lege speciala se vor mai putea creia şi seminarii normale snperioare, în alte centre importante ale ţărei, când se va simţi nevoe. Intre acestea cel dintâi va fi un seminar normal superior de fete, care va funcţiona cu începerea anului şcolar 1919 în oraşul Chişinău.

Art. 74. — In aceste şcoli se vor primi prin concurs cei mai buni absolvenţi ai seminariilor normale pedagogice. O pătrime din locuri va fi rezervată celor mai buni absolvenţi de licee, de şcoli medii de agricultură, de şcoli superioare de comerţ, de arte şi meserii şi de seminarii normale teologice.

Modalităţile concursului se vor arăta prin regulament. In tot cazul programa examenului va conţine materii comune şi materii de specializare.

Art. 75. — Toţi studenţii acestor seminarii vor trebui să locuiască în internat.

Jumătate din numărul lor vor fi bursieri, o pătrime semibursieri şi restul solvenţi.

Plata solvei se va arăta prin regulament.

Bursele şi semibursele se acordă numai acelora cu părinţii lipsiţi de mijloace şi cari vor fi reuşit în fruntea clasificaţiei la concursul de admitere în şcoală.

Plata solvei şi a semiburselor se va vărsa eforiei şcoalei. Ministerul va vărsa partea sa pentru întreţinerea bursierilor.

Art. 76. — Invăţământul este gratuit în seminariile normale superioare.

Odată cu intrarea în şcoală, candidaţii trebue să prezinte din partea direcţiunei seminarului normal, unde şi-au făcut studiile, şi foaia personală cu menţiunea asupra aptitudinilor didactice.

Art. 77. — Durata studiilor va fi de trei ani pentru viitorii profesori ai şcoalei pregătitoare, ai şcoalelor administrative rurale şi viitorii diriginţi ai şcoalelor inferioare de agricultură şi de meserii.

Durata studiilor va fi de 2 ani pentru viitorii învăţători urbani şi viitorii diriginţi ai şcoalelor elementare de agricultură şi de meserii.

Obiectele de studiu vor fi următoarele :

Limba şi literautra română;

Limba şi literatura franceză;

Istoria Românilor şi istoria civilizaţiunei universale;

Geografia;

Matematicele elementare şi noţiuni de matematici generale;

Contabilitatea cu ţinerea de registre;

Agrimensura;

Cosmografia;

www.digibuc.ro

Fizica experimentală cu meteorologia şi noţiuni de mecanică experimentală;

Chimia cu noţiuni de technologie şi mineralogie.

Ştiinţele naturale (botanică, zoologie, geologie şi anatomie);

Psihologia, logica, estetica, morala, pedagogia, noţiuni de pedologie şi istoria pedagogiei;

Drept, economie politică şi legislaţie rurală;

Igiena;

Muzica vocală şi instrumentală;

Lucru manual;

Desemn liniar şi după natură;

Lucrări practice de agricultură şi exerciţii gimnastice.

La acestea se adaugă şi studiile teologice, pentru elevii din secţia teologica; economia domestică şi gospodaria, pentru seminariile normale de fete.

Studiile vor fi: unele comune, altele vor fi de specializare.

In acest scop şcoala va avea diferite secţiuni, având una caracterul unei pregatiri ştiinţifice, alta a unei pregatiri literare şi a treia a unei pregatiri teologice. Alaturi de acestea se va crea o secţie specială administrativă, o secţie specială pentru pregatirea învăţatorilor urbani şi a diriginţilor şcoalelor elementare de agricultura şi meserii.

Modalitatea distribuirei studiilor pe secţiuni şi repartizarea catedrelor se va face prin regulament.

Studiile se vor face teoretic şi mai ales practic prin lucrari de seminar, de laborator, de atelier, pe teren, prin asistenţă, lecţiuni model şi obişnuite în seminarul normal şi în şcoala de aplicaţie a seminarului normal şi eventual în o şcoală pregatitoare, în gimnazii şi orice altă şcoală secundară din localitate.

Lucrările practice se fac sub directa supraveghere a profesorului respectiv.

Lecţiunile practice model se ţin de către profesorii respectivi, de către învăţătorii şcoalelor de aplicaţie şi de către profesorii seminarului normal.

Atât lecţiunile model cât şi lecţiunile curente se fac sub supravegherea profesorului de ştiinţe pedagogice al seminarului normal superior, care va fi şi directorul de studii al seminarului normal anexat seminarului normal superior.

Aceste raporturi şi îndatoriri vor fi statornicite în amănunte prin regulament.

Art. 78. — In fiecare seminar normal superior se vor primi cel mult câte 50 studenţi interni în fiecare an.

Art. 79. — Anul şcolar începe la 1 Septembrie şi se termină

www.digibuc.ro

la 25 Iunie, cu obişnuitele vacanţe de Crăciun şi Sf. Paşti, de câte 15 zile fiecare.

In regulament se vor prevede cari sunt sărbătorile împărateşti şi naţionale cari trebuesc prăznuite.

Anul şcolar se împarte în 3 trimestre. Inscrierile se primesc între 20 şi 30 August, iar concursul începe în ziua de 2 Septembrie şi trebue terminat în ziua de 8, aşa că la 12 Septembrie sa poată începe cursurile.

La 25 Mai se suspendă cursurile în vederea examenelor de fine de an, cari încep la 10 Iunie şi trebuesc terminate până la 25 Iunie.

Examenele vor fi teoretice şi practice, după modalităţi ce se vor reglementa.

Examenul dela finele anului al 3-lea se numeşte *examen de diplomă* şi se face de către profesorii şcoalei sub preşedinţia unui membru delegat din sfatul superior pedagogic şi care sa nu facă parte din corpul didactic al acelui seminar normal superior.

Pentru secţia studenţilor cari vor deveni învăţători urbani, examenul de diplomă are loc la sfârşitul anului al 2-lea de studiu.

Chipul cum se va ţine examenul de diplomă se va arăta prin regulament.

La 25 Iunie se va face situaţia studenţilor, care trebue afişată.

Corigenţa nu se admite.

Studenţii cari nu întrunesc condiţiunile cerute de regulament pentru promovare se vor îndepărta din şcoală.

Repetarea anului de studiu se admite numai în caz de boală îndelungată (mai mult ca un trimestru) bine constatată.

Studenţilor eliminaţi, în conformitate cu prevederile aliniatului precedent, nu li se aduce nici un prejudiciu asupra drepturilor de a fi numiţi în învăţământul primar rural sau a fi hirotoniţi preoţi rurali pe baza diplomei de capacitate a seminarului normal pe care l-au absolvit.

Situaţiunea studenţilor se va păstra în cataloage de clasă, foi trimestriale şi matricole, după arătările regulamentului.

In foaia matricolară se va nota de către director observaţiuni asupra caracterului şi aptitudinelor didactice ale fiecărui student.

Art. 80. — Absolvenţii reuşiţi întâi la examenul de diplomă pentru postul de profesor la şcoalele pregătitoare şi cari vor fi dovedit însuşiri cu totul deosebite în timpul şcolarităţei, vor putea, în urma recomandărei comisiunei de examen şi a aprobărei ministerului, să fie admişi la una din facultăţile de ştiinţe, litere sau teologie din ţară, să urmeze cursuri şi lucrări în vederea examenului de doctorat.

www.digibuc.ro

Ei vor fi dispensaţi şi de diploma de absolvirea liceului şi de diploma de licenţă. Consiliul facultăţei respective va indica în fiecare caz special ce examene şi ce lucrări practice sunt necesare spre a fi admis la examenul de doctorat. Aceşti absolvenţi vor lua angajament în scris că vor servi Statul 15 ani ca profesori.

Art. 81. — Se vor păstra la minister tabele de candidaţii reuşiţi la examenele de diplomă.

După aceste tabele — în ordinea de clasificare — se vor numi de către minister, după felul diplomei, profesori la catedrele vacante dela şcoalele pregătitoare sau administrative, diriginţi la şcoalele elementare sau inferioare de meserii şi agricultură, precum şi învăţători urbani.

Inainte de a se face transferările şi numirile, se publică în *Monitorul Oficial* şi în *Buletin*, în fiecare an, în Iunie, tabloul catedrelor vacante.

Valabilitatea înscrierei în tabele este de 4 ani.

Dacă a expirat valabilitatea tabelelor, candidaţii rămaşi nenumiţi vor putea trece un nou examen de diplomă.

In fiecare an se întocmesc tabele noui, în fruntea carora se trec candidaţii rămaşi nenumiţi depe tabelele anterioare, respectându-se ordinea de vechime.

Până la numirea lor, absolvenţii seminariilor teologice pot fi hirotoniţi în parohiile rurale, iar absolvenţii seminariilor pedagogice pot fi numiţi în învăţământul primar.

Art. 82. — Orice numire făcuta cu calcarea vreunei prescripţiuni arătate în articolul precedent este de drept nulă.

Art. 83. — Odată cu numirea, candidatul îşi ia angajamentul scris faţă de Stat de a servi învăţământului cel puţin 15 ani: în caz contrariu va fi obligat a plăti Statului pentru întreţinerea sa în şcoală câte 900 lei pe fiecare an.

CAP. II

Corpul didactic

Art. 84. — Corpul didactic al seminariilor normale superioare se compune din profesori, conferenţiari şi maeştri.

Ei se vor recruta dintre conferenţiarii şi docenţii universitari, dintre profesorii şi maeştrii titulari din învăţământul normal, seminarial, liceal, comercial şi agricol, cari vor fi funcţionat efectiv cel puţin 3 ani la catedră.

Ei trebue să facă dovada unor aptitudini didactice deosebite, să se fi distins prin lucrări didactice sau de specialitate.

Profesorii universitari titulari cu o speciala activitate peda-

www.digibuc.ro

gogică, cari vor vroi să treacă la seminariile normale superioare, se vor transfera de minister, în urma avizului conform al comitetului pedagogic, cu toate drepturile dobândite în învaţamânt.

Ei devin din capul locului profesori titulari ai şcoalei normale superioare.

Art. 85. — Când o catedră devine vacantă, ministerul este obligat a publica îndată concursul pentru ocuparea ei.

Timp de o lună dela publicare, candidaţii cari îndeplinesc condiţiile din articolul precedent vor adresa cererile lor, însoţite de acte, memorii, etc. ministerului, care întocmeşte un dosar din ele, la care anexează şi extrase din statele personale şi din rapoartele de inspecţii privitoare la candidaţi.

Acest dosar se înainteaza preşedintelui comitetului pedagogic, prevăzut în această lege, care constitueşte comisiunea de examinare a dosarulni, alcatuită din directorul şi profesorul delegat în Sfatul superior pedagogic, din partea seminarului unde este vacantă catedra, de un membru al acelui Sfat şi din doi delegaţi ai ministerului aleşi dintre profesorii şi agregaţii universitari sau dintre profesorii seminariilor normale superioare din specialitatea catedrei vacante.

Această comisiune cerceteaza în primul loc memoriile, lucrarile, se informează asupra activitaţei didactice şi asupra notelor din statele personale ale fiecărui candidat. Inlatură dela concurs pe acei cari nu satisfac condiţiunile aratate la articolul precedent.

Art. 86. — Dacă vreun candidat, îndeplinind condiţiunile art. 84, se deosebeşte In mod excepţional faţă de ceilalţi, comisiunea va opina pentru numirea lui ca conferenţiar, sau, dacă posedă titlu de doctor, chiar ca profesor, şi atunci concursul nu mai are loc.

Comisia va încheia un proces-verbal în care va arăta amănunţit meritele candidatului recomandat. Acest proces-verbal va conţine şi opiniile separate, motivate ce ar putea exista. El se va publica în *Buletinul Oficial.*

Recomandarea este obligatorie pentru minister numai în cazul când va fi făcută de unanimitatea comisiei ce a participat la lucrari. E necesar prezenţa a patru din cei cinci membri ce alcătuesc comisia. In caz de opinie separată, ministerul va cere şi avizul comitetului pedagogic înainte de a aproba recomandarea.

In toate celelalte cazuri se va ţinea concurs, după modalităţile ce se vor prevedea în regulament.

Intre probele concursului se vor cuprinde negreşit un colocviu asupra materiei ce aparţine catedrei, un colocviu asupra lucrărilor ştiinţifice ale candidatului şi două probe de practică pe-

www.digibuc.ro

dagogică, ale căror subiecte se vor trage la sorţi în prezenţa candidaţilor.

Rezultatul concursului se proclamă în aceeaş zi, când a avut loc ultima probă.

El se consemnează în proces-verbal, semnat de către toţi membrii. In acelaş proces-verbal se vor trece motivate şi părerile deosebite.

Protestările împotriva rezultatului examenului trebuesc introduse în termen de o săptămână dela proclamarea rezultatului.

Ele sunt judecate de catre comitetul pedagogic, mai puţini membrii examinatori cari pot fi chemaţi, ca şi cei cari protestează, pentru a da lămuriri.

Art. 87. — Comisiunea de examen înaintează lucrările ministerului, care, luând avizul comitetului pedagogic şi după ce a trecut termenul de protestare, sau după ce s'a produs avizul acestui comitet asupra protestarilor, aprobă rezultatul concursului.

Art. 88. — Numirea se dă cu titlu de profesor, conferenţiar sau maestru definitiv cu respectarea tuturor drepturilor câştigate în învăţamânt, ca termene de gradaţie, ani de pensie şi altele.

Art. 89. — Conferenţiarii dupa trei ani de funcţionare vor putea fi ridicaţi la rangul de profesor, dacă în acest interval ar fi dovedit zel şi pricepere în predarea cursurilor şi daca vor fi publicat lucrari originale de importanţa celor de doctorat, sau îşi vor fi publicat un curs meritoriu.

Comitetul pedagogic, după cererea candidatului, propune cercetarea activităţei şi titlurilor conferenţiarului.

Comisia care va aprecia dacă un conferenţiar merită să fie ridicat la rangul de profesor se va compune din directorul seminarului superior respectiv şi din doi profesori universitari sau de seminar normal superior din specialitate, numiţi de minister dupa avizul comitetului pedagogic.

Celelalte modalităţi se vor prevede în regulament,

Art. 90. — Ministerul, luând avizul conform al directorului unui seminar normal superior, poate angaja cu contract, pe termen de cel mult 10 ani, profesori sau maeştri straini plătiţi deosebit.

Contractul se poate prelungi la nevoie.

Art. 91. — Ministerul poate completa, până la 12 pe saptămână, numărul orelor de curs şi de lucrări practice ale unui profesor ori maestru, numai în seminarul normal anexat şcoalei.

După de 20 ani de funcţionare numărul orelor de clasă şi lucrări va fi scoborât la 9. Numai profesorul de pedagogie va trebui să facă între 12 şi 16 ore de clasă şi lucrări.

El va primi peste salar o diurnă de 200 lei lunar.

Ministerul poate însărcina profesori şi conferenţiari univer-

www.digibuc.ro

sitari sau şi alte persoane din învăţamânt, sau chiar din afară de învaţamânt, cu anumite conferinţe anuale plătite din fond deosebit.

In fiecare seminar şi în fiecare an vor avea loc cel puţin 20 asemenea conferinţe.

Este interzisă profesorilor, conferenţiarilor si maeştrilor dela seminariile normale superioare orice alta funcţiune publica.

Art. 92. — Modalităţile de gradare şi de înaintare ale profesorilor, conferenţiarilor şi maeştrilor se vor prevedea prin regulament.

Gradarea şi înaintarea se va face numai pe temeiul activitaţei lor didactice şi ştiinţifice.

Drepturile şi obligaţiunile profesorilor, profesoarelor, maeştrilor şi maestrelor seminariilor normale superioare sunt aceleaşi cu ale profesorilor şi maeştrilor de liceu, afara de acele anume prevazute prin legea de faţă.

Deî asemenea regularea drepturilor la pensie se face la fel.

Penalitatea pentru abateri de tot felul sunt aceleaşi ca şi pentru profesorii secundari. Aceiaşi comisiune de judecată. Aceleaşi modalităţi de aplicare, de suspendare şi de radiere a pedepselor.

Art. 93. — Concediile cari nu trec de 15 zile, ale profesorilor şi maeştrilor, se acordă de către directorul şeoalei pe motive temeinice; motivările şi hotărîrea se comunică şi ministerului.

Concediile până la 2 luni se acorda de comitetul pedagogic cu avizul motivat al direcţiunei şcoalei.

Concediile mai îndelungate se acordă de minister cu avizul favorabil al direcţiunei şcoalei şi al comitetului pedagogic.

Se acorda concedii pentru:

a) Cazuri de boală bine constatată.

Când concediul trece de 2 ani, profesorul sau maestrul bolnav va trece obligator înaintea comisiunei medicale anume instituită pentru scoaterea la pensie;

b) Numirea într'o funcţiune administrativă şcolară, şi

c) Pentru îndeplinirea unui mandat electiv pentru acei cari au cel puţin 15 ani de învăţământ.

Art. 94. — Profesorilor şi profesoarelor cari vor preda în aceste şcoale li se vor servi ca salar de bază 750 lei lunar, conferenţiarilor şi conferenţiarelor 600 lei: iar maeştriler şi maestrelor 350 lei lunar. La aceste salarii de baza se vor socoti gradaţiile cuvenite după lege, dupa normele urmatoare: 15 la sută din salar la prima gradaţie, 30 la sută la a doua gradaţie, 45 la suta la a treia gradaţie şi 60 la sută la ultima.

Daca pentru un termen de gradare, profesorul sau maestrul

www.digibuc.ro

are un număr de ani serviţi cu un salar de bază şi alt număr de ani serviţi cu un salar de bază din şcoalele normale superioare, gradarea se va da numai pe baza ultimului salariu.

Art. 95. — Fiecare grupă de studii umaniste, ştiinţifice, literare, vor avea câte un profesor conducător, care armonizează şi concentrează activitatea colegiilor săi şi controlează lucrarile, mai ales acele practice şi seminariale ale studenţilor.

Ei vor avea o diurnă de una sută lei lunar.

Profesorii conducători, împreună cu rectorul şi cu profesorul de pedagogie, în sarcina căruia cade îndrumarea şi armonizarea asistenţei, a practicei pedagogice şi a lecţiunilor model în seminariile normale, constituesc consiliul didactic al seminarului. El se ocupă de toate chestiunile privitoare la mersul didactic al şcoalei, se întruneşte obligator odată pe săptămână şi ori de câte ori se simte nevoia. Convocarea o face rectorul.

Toţi profesorii şi maeştrii seminarului normal superior constituesc *Conferinţa şcoalei.* Ea se întruneşte odată pe lună şi orî de câte ori se simte nevoia.

Iniţiativa convocărei o are rectorul ca şi un număr de 5 profesori.

Toti profesorii, maeştrii şi învăţătorii, cari funcţioneaza în seminarul normal superior şi seminarul normal — eventual şcoala pregătitoare —, şi în şcoala de aplicaţie anexate, constituesc — sub preşidenţia rectorului normal superior — *Consiliu şcoalei,* care se va ocupa de toate chestiunile cari privesc bunul mers al întregului organism şcolar ce funcţionează în acelaş local.

Aceste organe şcolare vor funcţiona după modalităţile ce se vor regulamenta.

Art. 96. — Conducerea unui seminar normal superior este încredinţata unui rector numit de ministru, după ce a luat avizul conform al comitetului pedagogic.

Numirea se dă prin înalt decret regal pe termen de 9 ani şi nu poate fi revocată decât numai pe baza unei hotărîri motivate a comitetului pedagogic, luată în urma unei anchete. Dupa 9 ani de funcţionare numirea poate fi reînoită; în caz de reînoire ea se face cu titlu definitiv. Rectorii se aleg dintre profesorii universitari sau dintre profesorii seminarului cari s'au distins prin activitatea lor didactică şi cari să fi dovedit că au participat într'un institut pedagogic din ţară ori din străinătate.

Rectorul are locuinţa în internat.

El este plătit cu o diurnă de 500 lei lunar şi este obligat a face din specialitatea sa cel puţin 3 ore de curs sau lucrări pe saptamână.

www.digibuc.ro

Pentru conferinţe va fi platit osebit.

Daca e profesor universitar, rectorul nu poate fi împiedicat a-şi face cursurile, lucrarile seminariale, ori de laborator dela universitate.

Rectorul are conducerea pedagogica nu numai asupra seminarului normal superior, ci şi asupra şcoalelor anexate, conform dispoziţiunilor din această lege.

El este răspunzator de bunul mers al şcoalei.

Regulamentul va specifica atribuţiunile şi raporturile sale cu şcoala şi cu ministerul.

Art. 97. — Toată administraţia şi gospodaria internatului seminarului normal superior şi a anexelor sale se încredinţează unei singure persoane, care poate fi şi un profesor, fie din seminarul normal superior, fie din şcoala anexa.

El funcţionează în calitate de administrator al seminarului normal superior. Trebue să locuiasca în internat; dacă e profesor nu poate preda mai mult de 6 ore pe săptamâna.

El are sub directa sa ascultare pe intendentul, agronomul şi tot personalul administrativ subaltern.

Tot acest personal, afară de agronom, poate fi numit sau înlocuit de catre administrator luând avizul rectorului seminarului.

Administratorul este platit cu 200 lei lunar, când e şi profesor, şi cu 400 lei lunar, când e luat afara de cadrele corpului didactic.

Numirea şi revocarea administratorului se face de minister, după propunerea rectorului seminarului normal superior. Revocarea se face pe baza unui raport motivat.

Art. 98. — In seminariile normale superioare vor fi admişi — ca externi — a urma lecţiunile teoretice şi lucrările practice (asistenţa şi practica) de pedagogie, licenţiaţii şi licenţiatele în litere, ştiinţe şi teologie, cari doresc, fie sa intre în învăţământul primar urban, conform prevederilor art. 35 din legea învaţământului primar, fie să se prezinte la examenele de capacitate speciale pentru ocuparea catedrelor vacante din învăţamântul normal (art. 49) din prezenta lege.

Prin regulament, se vor arăta modalităţile după cari vor face asistenţa şi practica.

Art. 99. — In permanenţă se vor găsi în fiecare seminar normal superior, tot timpul cât durează cursurile, un număr de profesori de seminar normal, de şcoale pregătitoare, ori institutori cari vor petrece 10—15 zile în şcoală luând parte la toate lucrările şcolare ale seminarului.

Oaspeţii vor fi găzduiţi şi întreţinuţi în şcoală.

www.digibuc.ro

CAP. III

Sfatul și comitetul superior pedagogic

Art. 100. — Pentru conducerea didactică și controlul școalelor primare, a școalelor pregatitoare, a seminariilor normale și a seminariilor normale superioare, se institue un *Sfat Superior Pedagogic*, care va lua ființă îndată după promulgarea legei de față.

Acest sfat se alcătuește din: rectorii seminariilor normale superioare, un delegat al facultaților de litere sau științe, un delegat al facultății de teologie, un delegat al ministerului, câte un delegat al corpului didactic al fiecărui seminar normal superior, un delegat al corpului didactic al seminariilor normale teologice, un delegat al corpului didactic al seminariilor normale pedagogice, o delegată a școalelor normale de învățătoare, un delegat al corpului didactic al școalelor pregătitoare, un delegat al corpului didactic rural, un delegat al corpului didactic urban, un delegat al eforiilor. Chipul cum se va întocmi acest sfat se va prevedea în regulament.

Numirea membrilor se face prin decret regal.

Revocarea vreunui membru se face de către minister numai pe baza unui raport motivat semnat de către majoritatea Sfatului superior pedagogic. Revocarea directorilor seminariilor normale superioare nu se poate face decât odată cu încetarea funcționarei lor ca directori.

Orice vacanță produsă prin tragere la sorți, pensionare, decese, revocare sau demisie, nu se poate complecta decât tot prin modalitățile prevăzute prin lege și regulament.

Dupa primii trei ani de funcționare se înlocuește, prin tragere la sorți, o treime din membrii consiliului; a doua tragere la sorți va avea loc numai dintre persoanele cari formează restul de două treimi; iar după 9 ani încetează de drept a mai face parte din consiliu ultima treime din membrii mai vechi.

Rectorii seminariilor normale superioare nu sunt supuși acestei norme.

In urmă, la fiecare trei ani, în chip mecanic, încetează mandatul celor 3 consilieri, cari au o durată mai mare de funcționare. Persoanele al căror mandat încetează, cum se prevede mai sus, pot fi realese.

Art. 101. — Din sânul acestui sfat se alege un comitet pedagogie alcatuit din: unul dintre rectorii și unul dintre profesorii seminariilor normale superioare, delegatul unei facultați, delegatul

www.digibuc.ro

ministerului, delegatul unui seminar normal şi inspectorul general delegat cu inspectarea seminariilor normale şi a şcoalelor pregatitoare.

Art. 102. — Statul superior pedagogic are a se ocupa:

a) Cu întocmirea programelor de studii necesare şcoalelor pe cari le reprezintă;

b) Poate face ministerului propuneri de modificări în programele şi organizarea acestor şcoale;

c) Studiază propunerile la fel ce ar veni din partea ministerului;

d) Deleagă pe unul din membrii sai cu exercitarea unui control permanent asupra acestor şcoale şi cu anchete sub titlul de inspector general, care va fi prevazut în bugetul ministerului. De asemenea deleagă inspectoril necesari pentru învăţământul primar, cari vor fi alesi în afara de membrii Sfatului;

e) Cerceteaza raporturile direcţiunilor şcoalelor ce administreaza şi rapoartele inspectorului general, cari rapoarte vor fi înaintate de catre minister pâna la 1 August al fiecarui an;

f) Dispune publicarea unui raport anual asupra mersului şcoalelor, fie dupa constatarile directorilor de şcoli şi ale organelor de control, fie după cercetarile personal facute de către fiecare membru în parte, în acelaş raport se va arata şi îmbunatăţirile de tot felul aduse şcoalelor şi propunerile din nou facute.

Sfatul superior pedagogic se întruneşte obligator odată pe an între 15—25 August în sesiune ordinara.

In sesiune extraordinara se pot întruni oricând, fie prin invitarea ministerului, fie prin invitarea scrisa facuta ministerului, — în mod colectiv şi motivat — de catre majoritatea membrilor consiliului; şedinţele generale se vor ţinea, în fiecare centru unde funcţioneaza un seminar normal superior.

Acele extraordinare vor avea loc la minister.

Fiecare membru din Sfat are datoria a controla şi inspecta cel puţin 5 şcoli dintre acele pe cari le administrează.

Cheltuelile facute cu transportul în vederea inspecţiilor privesc pe minister.

In timpul adunărilor ordinare şi extraordinare se vor plati diurnă membrilor, dupa modalitaţile ce se va prevedea în regulament.

Hotărârile Sfatului superior pedagogic sunt obligatorii pentru minister în limitele îngăduite fn buget şi de alte legi organice.

Art. 103. — Comitetul pedagogic de instrucţiune se întruneşte obişnuit odată pe saptamâna, şi când este nevoie chiar mai des, — după aprobarea prealabila a ministerului.

www.digibuc.ro

El se constitueşte având un preşedinte care prezideaza şi Sfatul superior pedagogic.

Membrii cari iau parte la şedinţă se platesc cu diurne, ce se vor prevedea în regulament.

Absentarea nemotivată dela 2 şedinţe în cursul unei luni atrage după sine considerarea de drept ca demisionat a membrului absent.

Comitetul pedagogic îşi dă avizul în diferite chestiuni privitoare la şcoalele primare, pregătitoare, normale si normale superioare.

Pot judeca anume abateri ale membrilor corpului didactic al menţionatei şcoale, afară de acele cari ar atrage suspendarea sau eliminarea din învaţamânt şi cari sunt numai de competinţa comisiunei de judecată.

Pregatesc lucrările pentru sesiunile ordinare şi extraordinare ale Sfatului superior.

Iau parte la lucrarile pentru recrutarea corpului didactic al seminariilor normale şi seminariilor normale superioare, în limitele arătate prin prezenta lege.

CAP. IV

Dispoziţii tranzitorii

Art. 104. — Seminariile normale superioare vor începe a funcţiona dela 1 Octombrie 1918.

In primii ani de şcoală se vor primi prin concurs pe lânga absolvenţii prevăzuţi la art. 7 şi cei mai distinşi învăţători şi preoţi absolvenţi ai seminariilor de gradul II cari n'au trecut vârsta de 35 ani. O treime din locuri va fi rezervata lor.

Cu începerea anului şcolar 1920—1921, această stare excepţională va înceta, iar recrutarea studenţilor se va face numai în conformitate cu prevederile legei de faţa.

Art. 105. — Odata cu promulgarea legei de faţă, încetează de drept existenţa consiliului general de instrucţiune pentru învăţamântul primar şi normal. In locul său ministerul va proceda imediat la constituirea Sfatului superior pedagogic, începând prin a invita facultaţile de litere, de ştiinţe şi de teologie să delege câte un profesor din sânul fiecarui facultaţi, dintre care ministrul numeşte un delegat reprezentând facultaţile de ştiinţe şi de litere, şi un altul pe cea de teologie; de asemenea invită corpurile profesorale ale actualelor şcoli normale şi seminarii sa delege fiecare câte un profesor, dintre cari ministrul numeşte pe delegaţii prevăzuţi în lege.

Va numi reprezentanţii corpului didactic rural şi urban dintre

www.digibuc.ro

actualii reprezentanţi ai acestor corpuri în consiliul general de instrucţiune.

Va invita şi eforiile constituite să recomande câte un delegat de fiecare judeţ, dintre cari ministerul să numească pe unul; numeşte pe delegatul său şi pe cei doi directori ai seminariilor normale superioare, ce vor funcţiona cu începerea anului şcolar 1918—1919.

Corpul didactic al seminariilor superioare precum şi acel al şcoalelor pregătitoare îşi vor trimite delegaţii de îndată ce vor începe a funcţiona cu profesorii titulari. Până ce seminariile normale superioare vor avea delegaţi în Sfatul superior pedagogic, cari să facă parte de drept în comisiunea de examen a candidaţilor la catedrele vacante ale acestor şcoli, ministerul va numi, în lipsa lor, delegaţi de ai săi.

Primii rectori ai seminariilor normale superioare vor fi numiţi dintre profesorii universitari ai facultăţilor de litere, de ştiinţe, ori de teologie cu o bogată activitate didactică şi cari vor fi practicat într'un institut pedagogic din ţară ori din străinatate, sau dintre cei mai reputaţi profesori secundari, cari întrunesc cu distincţie condiţiile art. 84 şi care posedă titlul de doctor.

Pentru a fi rector la seminariile normale superioare de fete e suficientă licenţa.

Numirile de rectori se face prin înalt decret regal în urma unui raport motivat al ministerului.

Odată numit Sfatul superior pedagogic, cum se arăta mai sus, membrii acestui Sfat se constituesc alegând din sânul lor pe inspectorul general prevăzut în lege şi comitetul pedagogic, care urmează a funcţiona cu cinci membri, până când corpul didactic al seminariilor normale superioare va fi şi el reprezentat în Sfatul superior. In urmă se procedează la întocmirea regulamentelor şi a programelor analitice, în legătură cu organizarea dată şcoalelor prin prezenta lege. Acestea se vor supune desbaterilor Sfatului superior pedagogic, care se va întruni în August 1919.

După fixarea programelor de studii şi a catedrelor, se va publica concursul, prevăzut de lege pentru ocuparea lor.

Art. 106. — Până la ocuparea fără concurs a catedrelor vacante dela seminariile normale superioare, după propunerile făcute de către rectorii seminariilor, se vor detaşa de către minister, în mod provizoriu, profesori titulari din învăţământul superior şi secundar sau se vor numi licenţiaţi ori doctori ai universităţi străine, cu o recunoscută activitate pedagogică. Funcţionarea lor va înceta pe ziua numirei titularului.

Art. 107. — Orice dispoziţii anterioare contrarii celor cuprinse în legea de faţă sunt şi rămân abrogate.

www.digibuc.ro

Această lege s'a votat de Senat în şedinţa dela 9 August anul 1918 şi s'a adoptat cu unanimitate de *şaşezeci şi doua* voturi.

Vice-preşedinte, **G. Botez.**

(L. S. S.) Sectretar, *Colonel A. Magheru.*

Această lege s'a votat de Adunarea deputaţilor în şedinta dela 15 August anul 1918 şi s'a adoptat cu umanitate de *şasezeci* şi *şapte* voturi.

Preşedinte, **C. Meissner.**

(L. S. A. D.) Secretar, *A. Atanasiu.*

Promulgăm această lege şi ordonăm ca ea să fie învestită cu sigiliul Statului şi publicată prin *Monitorul Oficial.*

Dat la Bicaz, la 23 August 1918.

FERDINAND

Ministrul Instrucţiunei şi al Cultelor,
S. Mehedinţi.

No. 2264.

www.digibuc.ro

IN ACEEAŞ EDITURĂ:

In curând va apăreà

ALTĂ CREŞTERE

UN NOU VOLUM

AL

D-LUI PROFESOR S. MEHEDINŢI

www.digibuc.ro

PREȚUL LEI 2.25

www.digibuc.ro